Kitabu cha ichanduso cha Musa kikemigwa
Mwanduso
Ulongozi

Mbuli yenyego ipapa twaga da ikitabu kino kwa Kigiliki Genesisi yofambula “Mwanduso.” Na vivo kikemigwa ikitabu kino cha ichanduso cha dilagano da umwaka. Ikitabu kino chosonga na mbuli ya “Baho haichanduso.” Kitabu kino chotulagusila vinhu vose kuvilawile, na Imulungu viyasongile kuwalumba wanhu. Iwanhu oifunza mbuli za Bibilia sambi wana magesa mbasakanyo mbasakanyo mbuli ya munhu hebu wanhu wachandike kitabu kino cha Mwanduso, na kipindi gani vichandikigwe. Hana wanhu ogesa kamba kitabu kino chandikigwa kulawa mvitabu va umwaka mkipindi cha kaline ya 5-6 ako Babeli, Kilisito yang'hali Kuvumbuka. Wayagwe otogola gaja gotogoligwa na wanhu wengi kamba Musa ayo yandike kitabu kino cha Mwanduso, na vivija kandika vitabu va Kulawa na Mbuli za Walawi na Kupetigwa na Kumbukumbu da Malagizo muumwaka kamba wa 1300 hebu 1400, Kilisito yang'hali Kuvumbuka.

Kitabu cha Mwanduso kimema mbuli zilondigwa ng'hani kuwataza wanhu ili wazijuwe goya mbuli ziyagwe za Bibilia, zili mdilagano da umwaka na mdilagano da sambi. Kitabu cha Mwanduso chotulagusila nzambi viingile mwiisi yose, na wanhu wose viwomulonda

Mkombola. Kitabu kino vivija cholagusa kunze kunze magesa ga Imulungu ga kuwakombola wanhu. Mbuli ino yotogoligwa kwa utula ndagu wa ichanduso mbuli ya Yesu (Mwanduso 3:15), na Mndewa Imulungu viyamulongele Abulahamu kamba kowatenda wamwede iwanhu wa isi zose (Mwanduso 12:3).

Mbuli zili mkitabu

- Imulungu kalumba isi na kawalumba Adamu na Hawa kamba viisimuliligwa mwiisula ya 1 na sula ya 2.
- Sula ya 3 mbaka ya 5 zowasimulila Adamu na Hawa, nzambi yao na ulelo wao.
- Sula ya 6 mbaka ya 9 zomsimulila Nuhu na dija disika dikulu.
- Abaho ikitabu cha Mwanduso chosimulila kija kilawilile hagati ya ikipindi cha Nuhu na ikipindi cha Abulahamu, na vivija cholonga mbuli ya dilingo da Babeli mwiisula ya 10 na sula ya 11.
- Sula ya 12 mbaka sula ya 50 zomulonga Abulahamu na ulelo wake na ukusonga kwa iwanhu wa isi ya Izilaeli.
  - Viyakalile Abulahamu na mwehe wake Sala yosimuliligwa mwiisula ya 12 mbaka sula ya 25.
  - Viyakalile Isaka na mwehe wake Lebeka yosimuliligwa mwiisula ya 21 mbaka sula ya 25 na ifa ya Isaka yosimuliligwa mwiisula ya 35.
  - Viwakalile Yakobo na wanage na viwasegele kulawa mwiisi ya Kanaani kuchola isi ya Misili vosimuliligwa mwiisula ya 25 mbaka

sula ya 50.

Sula ya 37 mbaka sula ya 50 imema mbuli za mwana iyomnogela ng'hani Yakobo, na viyezile kutendigwa mtawala mwiisi ya Misili.

Kulumbigwa kwa Isi

1 Baho haichanduso, Imulungu kalumba ulanga
na isi,
2 isi ikala chakachaka na ikala yabule kinhu.
Ziza dikala digubike kila hanhu mgamazi na Loho
wa Imulungu kakala yenele mgamazi gose.
3 Imulungu kalonga, “Hawe na mulenge,” na
mulenge wiza.
4 Imulungu kona mulenge unoga. Abaho Imu-
lungu kaugola mulenge na ziza,
5 mulenge kaukema, “Imisi,” na ziza kadikema,
“Ikilo.” Ikala ichungulo, ikala imitondo, siku da
ichanduso.
6 Imulungu kalonga, “Hawe na nyafasi hagati ya
mazi, igagole mazi na mazi.”
7 Avo Imulungu katenda nyafasi, kagagola
mazi geli uchanha na mazi geli hasi. Na vivo
isang'hanike.
8 Imulungu kaikema nyafasi ayo, “Ulanga.”
Ikala ichungulo, ikala imitondo, siku da kabili.
9 Imulungu kalonga, “Mazi geli hasi ya ulanga
gailundize hamoja ili isi inyalile yoneke.” Na vivo
isang'hanike.
10 Imulungu kahakema hanhu hanyalile, “Isi,”
na mazi gailundize kagakema, “Bahali.” Imu-
lungu kona vinoga.

11 Abaho Imulungu kalonga, “Isi yoteze kila
aina ya minoga, mibiki na mijani, ija ilela mbeyu
na ija ilela matunda ili vigendelele.” Na vivo
isang'hanike.
12 Avo, isi yoteza mibiki na mijani ilelaga mbeyu
mbasakanyo mbasakanyo, na ilelaga matunda
mbasakanyo mbasakanyo ili vigendelele. Imu-
lungu kona vinoga.
13 Ikala ichungulo, ikala imitondo, siku da ka-
datu.

14 Abaho Imulungu kalonga, “Hawe na milenge
kuulanga, iigole imisi na ikilo, ilaguse misimu ya
kutambika, siku na miyaka,
15 na ing'ale kuulanga na kuimwemwesela isi”
Na vivo isang'hanike.
16 Avo Imulungu kalumba milenge mikulu mi-
bili, zuwa ditawala imisi na mwezi utawala ikilo,
vivija kalumba nhondo.
17 Imulungu kaika milenge ayo kuulanga
imwemwesele isi yose,
18 itawale imisi na ikilo, na kuugola mulenge na
ziza. Imulungu kona vinoga.
19 Ikala ichungulo, ikala imitondo, siku da
ikane.

20 Imulungu kalonga, “Mazi gamemezwe vinhu
vili na ugima na ulanga umemezwe ndege ogu-
luka.”
21 Avo Imulungu kalumba ming'onyo mikulu
mwiibahali, na vinhu vili na ugima vikogela mga-
mazi na kalumba madali ga ndege wose ili vigen-
delele. Imulungu kona vinoga.
22 Imulungu kavinogela kalonga, mwengezeke

na kuimemeza ibahali na ndege wengezeke mwi-
isi yose.
23 Ikala ichungulo, ikala imitondo, siku ya itano.
24 Imulungu kalonga, “Isi ilave vinhu vose vili
na ugima mbasakanyo mbasakanyo, wanyama
ofugigwa, wang'onyo otambala na wanyama wa
kumuhulo ili vigendelele,” na vivo isang'hanike.
25 Avo Imulungu kalumba wanyama wose
mbasakanyo mbasakanyo, wanyama wa
kumuhulo, wanyama ofugigwa na wang'onyo
otambala ili vigendelele. Imulungu kona vinoga.
26 Abaho Imulungu kalonga, “Sambi tulumbe
munhu yaigalile na siye kamba vitwili, yatawale
somba weli mwiibahali, ndege na wanyama wose,
ofugigwa na weli kumuhulo na wang'onyo wose
otambala mwiisi.”
27 Avo Imulungu kalumba munhu yaigalile na
heyo. Kalumba mbigalo na mtwanzi.
28 Imulungu kalagusa moyo unogile kumwao,
kalonga, “Leleni mwengezeke, mwiimemeze
isi yose na kuitawala. Nowatenda mweye
muwatawale somba na ndege na wang'onyo
wose ogenda mwiisi.”
29 Abaho Imulungu kalonga, “Loleni, nowag-
waa kila mnoga mwiisi ulelaga mbeyu na kila biki
dilelaga matunda geli na mbeyu mgati, vokuwa
ndiya yenu.
30 Na wanyama wose wa mwiisi na ndege wose
na wang'onyo wose otambala, vose vili na ugima,
ndiya yao yokuwa mijani yose ya minoga.” Na
vivo isang'hanike.
31 Imulungu kalola kila kinhu kiyasang'hane na
kachona kinoga ng'hani. Ikala ichungulo, ikala

imitondo, siku da sita.

2

1 Vino vivo ulanga na isi vivimambukizwe
hamoja na vinhu vose vili mumo.
2 Siku da saba Imulungu kakala yeshilize
sang'hano yake yose yaisang'hane, avo siku dijo
da saba Imulungu kabwihila.
3 Imulungu kainogela siku ya saba na kaitenda
ing'ale, kwavija viyeshilize sang'hano yake ya ku-
lumba kabwihila.
4 Vino vivo ulanga na isi vivilumbigwe.

Mgunda wa Edeni

Kipindi acho Mndewa Imulungu viyalumbile
ulanga na isi,
5 mwiisi kukala kuduhu minoga na mbeyu
zotile, kwavija Mndewa Imulungu kakala hana-
gala mvula bule, na kukala kuduhu munhu
yakalile yolima,
6 lakini mazi galawa hasi mwiisi na kudodeza
isi.
7 Abaho Mndewa Imulungu kasola ulongo
mdodo kulawa mwiisi na muulongo awo kalumba
munhu, kamuhuvila munhu ayo mhumuzi ya
ugima mvizonzo va mhula yake na munhu kawa
na ugima.
8 Abaho Mndewa Imulungu kahanda mgunda
ako Edeni, mwambu wa kudilawila zuwa, na
mumo kamwika mbigalo ayo yamulumbile.
9 Mndewa Imulungu kahandigiza kila biki
dinogile na mibiki ilelaga matunda gofaya
kudigwa. Hagati ya mgunda awo kukala na biki
da ugima na biki da kujuwa ganogile na gehile.

10 Kukala na kizanda cha mazi gokilimila mum-
gunda awo wa Edeni, kulawa kuko kizanda acho
kiigola kuwa vizanda vine.
11 Twaga da kizanda cha ichanduso dokemigwa
Pishoni, chokilima kuzunguluka isi yose ya Hav-
ila, ako kuko ili zahabu.
12 Zahabu ya isi ayo inoga ng'hani. Kuko kuna
mavuta gonung'hila goya gokemigwa bedola na
mabwe ga bei ng'hulu gokemigwa shohamu.
13 Twaga da kizanda cha kabili dokemigwa Gi-
honi, kizanda acho chokilima kuzunguluka isi
yose ya Kushi.
14 Twaga da kizanda cha kadatu dokemigwa
Tigilisi, kizanda acho chokilima mwambu wa
kudilawila zuwa wa Ashulu. Na kizanda cha
ikane chokemigwa Fulate.
15 Abaho Mndewa Imulungu kamwika mbigalo
ayo mumgunda awo wa Edeni, yaulime na kuu-
lola goya.
16 Mndewa Imulungu kamulagiza munhu ayo,
“Kodaha kuja tunda da biki jojose dili mumgunda,
17 lakini matunda ga biki da kujuwa ganogile na
gehile, sikuuje. Siku donda uje kofa.”
18 Abaho Mndewa Imulungu kalonga,
“Havinogile bule mbigalo kukala yaiyeka. Avo
nomtendela miyage wa kumfaya kumtaza.”
19 Avo kulawa mwiisi Mndewa Imulungu kasola
ulongo kidogo, kalumba wanyama wose na ndege
wose, abaho kamgalila mbigalo ija yalole vonda
yawagwelele matwaga, na matwaga gayawagwee
gago gakalile matwaga gao.
20 Avo mbigalo ija kawagwaa matwaga
wanyama wose ofugigwa na wanyama wa

kumuhulo na ndege wose, lakini kuduhu hata imoja yamfaiye kumtaza.

21 Abaho Mndewa Imulungu kamtenda mbigalo ayo yawase utulo, na viyakalile muutulo kamogola lubavu lwake lumoja na kuhagubika hanhu aho kwa nyama.

22 Na lubavu luyagomole kwa mbigalo kalutenda mtwanzi, kamgala kwa mbigalo ayo.

23 Abaho mbigalo ayo kalonga,

"Ona, dino zege dilawile mmizege yangu,

na nyama ilawile mwiinyama yangu.

Ino kokemigwa, 'Mtwanzi,'

kwavija kalawa kwa mbigalo."

24 Lekaavo mbigalo komuleka tatake na mamake, na koilumba na mwehe wake, nao wabili awo okuwa kinhu kimoja.

25 Mbigalo ayo na mwehe wake wose wabili wakala mwazi, lakini hawonile kinyala bule.

3

Munhu viyalekile kutegeleza

1 Mgendela hasi kakala mvizi kubanza wanyama wose wa kumuhulo walumbigwe na Mndewa Imulungu. Avo mgendela hasi kamuuza mtwanzi ayo, "Vino Imulungu kawalongela sikumuje tunda da biki jojose dili mumgunda?"

2 Mtwanzi ayo kamwidika, "Todaha kuja tunda da biki jojose dili mumgunda,

3 lakini Imulungu katulongela, 'Sikumuje matunda ga biki dili hagati ya mgunda, hebu kudikwasa, mwahatenda vivo, mofa.' "

4 Mgendela hasi kamulongela mtwanzi ayo,
“Hamufa bule.
5 Imulungu kalonga avo kwavija kojuwa kamba
mwahaja matunda ga biki dijo meso genu gogubu-
ligwa na mokuwa kamba Imulungu, mogajuwa
ganogile na gehile.”
6 Mtwanzi ayo viyonile matunda ga biki
dijo viganogile kudigwa, na dibiki vidinogeza
mgameso na kagelegeza vivinogile kuwa na
nzewele, avo kakondola tunda kadija, diyagwe
kamgwaa mkasano wake, na heyo vivija kadija.
7 Viweshilize kuja, meso gao gagubuka, wajuwa
kamba wakala mwazi. Avo wasoneleza mijani ya
biki da mtini, waigubika.
8 Ichungulo wahulika Mndewa Imulungu
kotembela mumgunda, hewo waifisa mna
imibiki.
9 Lakini Mndewa Imulungu kamkema imbigalo,
kamuuza, “Kwa kwahi?”
10 Heyo kamwidika, “Nikuhulika mumgunda,
nidumba na kuifisa, kwavija nikala mwazi.”
11 Imulungu kamuuza, “Nani yakulongele
kukala mwazi? Vino, gweye kuja tunda
dinikugomese sikuuje?”
12 Mbigalo ayo kamwidika, “Mtwanzi yuung-
welele ng'hale na heyo hamoja ayo yangwelele
tunda da biki dijo, na niye nidija.”
13 Abaho Mndewa Imulungu kamuuza imt-
wanzi, “Habali utendile vivo?”
Kamwidika, “Mgendela hasi ayo yanivizile
nije.”

Imulungu kowatagusa

14 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela
mgendela hasi, “Kwavija kutenda avo, gweye
wiiyeka kuduwiligwa kubanza wanyama wose
ofugigwa, na kubanza wanyama wose wa
kumuhulo, kulawa sambi kotambala kwa inda
yako, na koja timbwisi siku zose za ugima wako.
15 Nokutenda gweye na mtwanzi mwiihile,
ulelo wako na ulelo wake oihila, heyo kokuhonda
pala jako, na gweye kokiluma kisiginho chake.”

16 Abaho kamulongela imtwanzi, “Nok-
wengezela usungu wa kulela, kwa usungu kolela
wana. Komsulukila mkasano wako na heyo
kokutawala.”

17 Abaho kamulongela imbigalo, “Kwavija gw-
eye kumtegeleza mwehe wako, na kuja tunda da
biki dinikugomese sikuuje, kwa mbuli ayo, isi
yose iduwiligwa. Kwa kulawa fuguti kopata ndiya
yako, siku zose za ugima wako.
18 Isi yokulelela miba na misani, na gweye koja
minoga ya kumuhulo.
19 Kwa fuguti jako kopata ndiya yako, mbaka
vonda ubwele muulongo muulumbigwe, kwavija
gweye kulawa mditimbwisi, avo kobwela kabili
mditimbwisi.”

20 Adamu kamgwaa mwehe wake twaga da
Hawa, kwavija kakala mama wa wanhu wose.
21 Abaho Mndewa Imulungu kawatendela
Adamu na mwehe wake viwalo va ng'hwembe,
kawavaza.

Adamu na Hawa owingigwa mumgunda

22 Abaho Mndewa Imulungu kalonga, “Sambi
wanhu wano waigala kamba imoja wetu na oga-
juwa ganogile na gehile. Olondigwa wagome-
sigwe sikuwaje tunda da biki da ugima, kwavija
wahaja okuwa wagima milele.”
23 Avo Mndewa Imulungu kawaswaswanya
mumgunda wa Edeni na kawatenda walime
mwiisi iwalumbiligwe.
24 Abaho kuna umwambu wa kudilawila zuwa
wa mgunda awo keka wasenga wa kuulanga na
sime dikwaka dikalile dozunguluka banzi zose,
kuikimila nzila ilongoza kudibiki da ugima.

4

Kaini na Abeli

1 Abaho Adamu kamuwasa mwehe wake, na
heyo kagoga inda na kalela mwana wa kimbigalo.
Hawa kalonga, “Kwa kutazigwa na Mndewa Imu-
lungu mhata mwana wa kimbigalo.” Na heyo
kamkema Kaini.
2 Abaho Hawa kalela mwana iyagwe wa kim-
bigalo, twaga jake Abeli. Abeli kakala msusilaji,
lakini Kaini kakala mulimaji.
3 Siku dimoja Kaini kasola vinhu vidodo mna iv-
inhu viyasengile, kamulavila Mndewa Imulungu.
4 Abaho Abeli kamulavila Mndewa Imulungu
nyama zinonile za ng'hondolo wa chaudele
yawachinjile kulawa mna ifugo yake. Mndewa
kanogezwa na Abeli hamoja na nhunza yake,
5 lakini Kaini hanogeligwe hamoja na nhunza
zake. Avo Kaini kagevuzika ng'hani na kihanga
chake kikala filufilu.

6 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Kaini,
“Habali kugevuzika na habali kihanga chako cha
filufilu?
7 Maza utendile kinhu kinogile, wahatogoligwe,
lakini kwavija kutenda gehile, nzambi yokusep-
asepa hana ulwivi lwako, yokusulukila, lakini
kolondigwa uihume.”

8 Abaho Kaini kamulongela mdodo wake Abeli,
“Tuchole kumgunda.” Avo viwakalile kumgunda,
Kaini kamvamila ndugu yake kamkoma.

9 Mndewa Imulungu kamuuza Kaini, “Ndugu
yako Abeli kakwahi?”

Kaini kamwidika, “Niye sijuwa bule, vino niye
ayo mkalizi wa ndugu yangu?”
10 Abaho Mndewa kalonga, “Gweye kutenda
choni? Damu ya ndugu yako yonililila kulawa
mwiisi.
11 Gweye sambi kuduwiligwa mwiisi yuukala,
ifonzile damu ya ndugu yako yuumkomile.
12 Kamba wahalima, isi honda ikulelele ndiya
yoyose. Kokuwa tanga nzulule mwiisi.”

13 Kaini kamulongela Mndewa Imulungu, “Nh-
aguso ino ng'hulu ng'hani kumwangu, niye si-
idaha bule.
14 Lola, lelo koniwinga kulawa mwiisi inogile
kutali na meso gako. Nokuwa tanga nzulule mwi-
isi, na munhu yoyose yahanyona kong'homa.”

15 Lakini Mndewa Imulungu kamwidika, “Bule!
Munhu yahakukoma gweye Kaini kobwezeligwa
miyanza saba.” Avo Mndewa kamwikila Kaini
kilaguso cha kumzuma munhu yoyose yonda ya-
mone sikuyamkome.

16 Abaho Kaini kasegela mgameso ga Mndewa
Imulungu na kakala mwiisi ikemigwe, “Nodi,”
ikalile mwambu wa kudilawila zuwa wa Edeni.

Ulelo wa Kaini

17 Kaini kamuwasa mwehe wake, na imwehe
kagoga inda, kamulela Henoki. Abaho Kaini
kazenga buga, kadikema buga dijo twaga da
imwana Henoki.
18 Henoki kamulela Iladi, na heyo Iladi
kamulela Mehuyaeli, na heyo Mehuyaeli
kamulela Mesushaeli, na heyo Mesushaeli
kamulela Lameki.
19 Lameki kasola wehe wabili, imoja twaga jake
Ada na iyagwe twaga jake Sila.
20 Ada kamulela Yabali, yakalile muhenga wa
wanhu wakalile ofuga na okala mvibanda.
21 Ndugu yake kakemigwa Yubali, ayo kakala
tata wa wanhu wose wakalile otowa bango na
filimbi.
22 Sila nayo kamulela Tubali Kaini, yakalile
yotenda kila viya va shaba na mizuma. Lumbu
jake Tubali Kaini kakala Naama.
23 Lameki kawalongela wehe zake,

“Ada na Sila, nhegelezeni,
tegelezeni zinilonga mweye wehe zangu.
Niye nimkoma munhu imoja kwavija kandumiza,
nimkoma mbwaga ayo kwavija kanilumiza.
24 Kamba munhu yomkoma Kaini kobwezeligwa
miyanza saba, avo munhu yonikoma niye
kobwezeligwa miyanza malongo saba na saba.”

Seti na Enoshi

25 Adamu kamuwasa kabili mwehe wake, kalela
mwana wa kimbigalo, kamkema Seti, akuno ko-
longa, “Imulungu kangwaa mwana hanhu ha
Abeli, yakomigwe na Kaini.”
26 Seti nayo kalela mwana, twaga jake kamkema
Enoshi. Kipindi acho wanhu wasonga kumtam-
bikila Mndewa Imulungu.

5

Ulelo wa Adamu
(1 Umwaka 1:1-4)

1 Uno awo msafa wa ulelo wa Adamu. Imu-
lungu viyalumbile wanhu, kalumba kamba viyeli
mwenyego.
2 Kalumba mbigalo na mtwanzi, kalagusa moyo
unogile na kawakema, “Munhu.”
3 Adamu viyavikize miyaka gana na malongo
madatu, kalela mwana yaigalile na heyo, twaga
jake kamkema Seti.
4 Tangu Adamu yamulele Seti, kakala miyaka
magana manane, na kalela wana wayagwe wa
kimbigalo na wa kitwanzi.
5 Adamu viyavikize miyaka magana tisa na ma-
longo madatu kafa.
6 Seti viyavikize miyaka gana na tano, kamulela
Enoshi.
7 Seti viyamulelile Enoshi, kakala yavikize
miyaka magana manane na saba, kalela wana
wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
8 Seti kafa viyavikize miyaka magana tisa na
longo na mibili.
9 Enoshi viyavikize miyaka malongo tisa, ka-
mulela Kenani.

10 Enoshi viyamulelile Kenani, kakala miyaka
magana manane na tano, kalela wana wayagwe
wa kimbigalo na wa kitwanzi.
11 Enoshi kafa viyavikize miyaka magana tisa
na tano.
12 Kenani viyavikize miyaka malongo saba, ka-
mulela Mahalaleli.
13 Kenani viyamulelile Mahalaleli, kakala
miyaka magana manane na malongo mane,
kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa
kitwanzi.
14 Kenani kafa viyavikize miyaka magana tisa
na longo.
15 Mahalaleli viyavikize miyaka malongo sita na
tano, kamulela Yaledi.
16 Mahalaleli viyamulelile Yaledi, kakala
miyaka magana manane na malongo madatu,
kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa
kitwanzi.
17 Mahalaleli kafa viyavikize miyaka magana
manane na malongo tisa na tano.
18 Yaledi viyavikize miyaka gana na malongo
sita na mbili, kamulela Henoko.
19 Yaledi viyamulelile Henoko, kakala miyaka
magana manane, na kalela wana wayagwe wa
kimbigalo na wa kitwanzi.
20 Yaledi kafa viyavikize miyaka magana tisa na
malongo sita na mibili.
21 Henoko viyavikize miyaka malongo sita na
tano, kamulela Mesusela.
22 Henoko kakala koilumba na Imulungu, viya-
mulelile Mesusela, Henoko kakala miyaka mag-
ana madatu, kalela wana wayagwe wa kimbigalo
na wa kitwanzi.

23 Henoko kakala miyaka magana madatu na
malongo sita na tano.
24 Henoko kakala koilumba na Imulungu, abaho
kapotela, kwavija Imulungu kakala yamsolile.
25 Mesusela viyavikize miyaka gana na malongo
manane na saba, kamulela Lameki.
26 Mesusela viyamulelile Lameki, kakala
miyaka magana saba na malongo manane na
mbili, kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa
kitwanzi.
27 Mesusela kafa viyavikize miyaka magana tisa
na malongo sita na tisa.
28 Lameki viyavikize miyaka gana na malongo
manane na mbili, kamulela mwana wa kimbigalo,
29 mwana ayo kamgwaa twaga da Nuhu, kuno
kolonga, “Mwana ino ayo yonda yatuhoze mi-
zoyo mwiisang'hano yetu ndala itusang'hana kwa
makono getu mwiisi iduwiligwe na Mndewa Imu-
lungu.”
30 Viyamulelile Nuhu, Lameki kakala miyaka
magana matano na malongo tisa na tano, kalela
wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
31 Lameki kafa viyavikize miyaka magana saba
na malongo saba na saba.
32 Nuhu viyavikize miyaka magana matano,
kawalela Shemu na Hamu na Yafeti.

6

Nzambi za iwanhu

1 Wanhu viwenele mwiisi yose na kulela wana
wa kitwanzi,

2 viumbe* wayagwe wa kuulanga wawona
wandele awo wanoga, avo wawasola waja
wawalondile na kuwa wehe zao.
3 Abaho Mndewa Imulungu kalonga, “Loho
yangu iwagwaa wanhu ugima honda ikale mgati
ya wanhu milele, kwavija hewo wa kufa, siku
zao za kukala wagima hazibanza miyaka gana na
malongo mabili.”
4 Mzisiku azo na kumwande, kukala na miz-
inhu mikulu mwiisi ilawilile mbuli ya viumbe
wayagwe wa kuulanga viwawasile na wandele
wa wanhu. Mizinhu ayo, iyo ikalile na nguvu
na ijuwigwa ng'hani baho umwaka, na ikemigwa
Wanefili.
5 Mndewa Imulungu viyone kubanza kwa
nzambi za wanhu mwiisi, na kila kiwogesa
kutenda wanhu mmizoyo yao siku zose kiha,
6 Mndewa Imulungu kagelegeza habali kamu-
lumba munhu mwiisi, avo kona usungu ng'hani
muumoyo wake.
7 Mndewa Imulungu kalonga, “Nowabananga
wanhu wose niwalumbile mwiisi, na vivija nowa-
bananga wanyama na wang'onyo otambala mwi-
isi na ndege. Nokona usungu habali niwalumba
mwiisi.”
8 Lakini Nuhu kanogeligwa na Mndewa Imu-
lungu.

Nuhu

9 Zino azo simulizi za Nuhu na ulelo wake.
Nuhu kakala munhu yotenda ganogile, na kakala

---

* **6:2** Kwa Kiebulania olonga, *wana wa kimbigalo wa Imulungu.*

munhu yelibule kitala mna iwanhu wa kipindi acho. Nuhu kakala koilumba na Imulungu.
10 Nuhu kakala na wana wadatu wa kimbigalo, Shemu na Hamu na Yafeti.
11 Isi ikala inangike mgameso ga Imulungu, isi yose imema gehile,
12 Imulungu kailola isi na kayona isi yose ikala ibanangike ng'hani, kwavija kila munhu kakala kokweleleza nzila zake zihile.
13 Imulungu kamulongela Nuhu, "Nowa-bananga wanhu wose kwavija isi imema gehile mbuli yao. Ona, nowabananga hewo hamoja na iisi!
14 Avo izengele mwenyego safina kulu kwa mibiki ikemigwa Gofe. Gola magati mdisafina dijo na ukande tongo tongo kunze na mgati.
15 Vino vivo vonda udizenge safina dijo, utali wake diwe makono gana na malongo madatu na ndatu na ugazi wake diwe makono malongo ma-bili na mbili na utali wake wa kuchola uchanha diwe makono longo na ndatu.
16 Zenga kiswili cha safina dijo na wike nyafasi ya nusu mkono kulawa kiswili na kukanho. Wike mulango mulubavu lwa disafina na utende makanho madatu, kanho da hasi na da kabili na da kadatu.
17 "Lola, nogala mazi mengi mwiisi nibanange kila kinhu kili na ugima mwiisi. Kila kinhu kili na ugima mwiisi chofa.
18 Lakini notenda lagano na gweye. Kokwingila mdisafina gweye na mwehe wako na wanago na wehe zao.
19 Kolondigwa wingize mdisafina kila mng'onyo, wabili wabili mtwanzi na mbigalo

ili wawe wagima hamoja na gweye.
20 “Kila aina ya ndege na kila aina ya wanyama
na kila aina ya wang'onyo otambala mwiisi, wa-
bili wabili okwiza kumwako ili uweke goya.
21 Vivija ugale kila ndiya idigwa, wike mgati
mbuli ya ndiya yako na ndiya ya hewo.”
22 Nuhu katenda kila kinhu kamba viyalagizwe
na Imulungu.

7

Mazi mengi goigubika isi

1 Mndewa Imulungu kamulongela Nuhu, “In-
gila mdisafina gweye na wanhu wa mng'anda
yako, kwavija mna iwanhu wose iwokala sambi
mwiisi gweye wiiyeka ayo utenda ganogile.
2 Mna iwanyama odigwa sola saba saba mbigalo
na mtwanzi kwa kila aina, na mna iwanyama
hawadigwa sola wabili wabili mbigalo na mt-
wanzi kwa kila aina.
3 Vivija sola ndege saba saba wa kimbigalo na
wa kitwanzi kwa kila aina, ili wike mbeyu kabili
mwiisi.
4 Kwavija siku saba kumwande, nogala mvula
mwiisi yonda itowe siku malongo mane imisi na
ikilo, na vinhu vose vili na ugima vinilumbile
mwiisi vofa.”
5 Nuhu katenda kila kinhu kamba viyalagizwe
na Mndewa Imulungu.
6 Kipindi mazi mengi vigezile mwiisi, Nuhu
kakala na miyaka magana sita.
7 Nuhu na mwehe wake na wanage na wehe zao
wengila mdisafina ili wahonyeke na mazi mengi.

8 Wanyama odigwa na wanyama hawadigwa na
ndege na wang'onyo wose otambala mwiisi,
9 mbigalo kwa mtwanzi, wengila mdisafina
hamoja na Nuhu kamba viyalagize Imulungu.
10 Siku saba kumwande mazi mengi gasonga
kuigubika isi.

11 Nuhu viyakalile na miyaka magana sita, mna
isiku ya longo na saba ya mwezi wa kabili, siku
ayo nzasa zose za mazi zili hasi mwiisi zivuguka,
na nyivi zose za mazi ga kuulanga zivuguka.
12 Na mvula itowa mwiisi siku malongo mane
imisi na ikilo.
13 Siku didija mvula viisongile kutowa, Nuhu
na mwehe wake na wanage, Shemu na Hamu na
Yafeti, hamoja na wehe zao, wengila mdisafina.
14 Wengila hewo wenyego hamoja na aina
zose za wanyama wa kumuhulo, aina zose za
wanyama ofugigwa, aina zose za wang'onyo
otambala na kila aina ya ndege.
15 Wabili wabili wa kila aina ya vinhu
vilumbigwe vili na ugima vingila mdisafina
hamoja na Nuhu.
16 Wanyama wengile wakala wa kitwanzi na
wa kimbigalo kwa kila aina ya kinhu kilumbigwe
kili na ugima kamba Mndewa Imulungu viya-
mulagize Nuhu. Abaho Mndewa kahinda ulwivi
kukisogo cha Nuhu.

17 Mazi gagendelela kumema kwa kipindi cha
siku malongo mane, mazi gongezeka na kwinula
disafina uchanha ng'hani.
18 Mazi gongezeka ng'hani mwiisi na safina
jeluka uchanha yake.

19 Mazi gago gakala mengi ng'hani uchanha
mwiisi, gavigubika vigongo vose vitali vili mwiisi.
20 Mazi gongezeka mbaka gavigubika ivigongo
utali wa makono saba.
21 Vinhu vose vili na ugima mwiisi vifa, ndege
na wanyama ofugigwa na wanyama wa ku-
muhulo na kila mng'onyo yotambala mwiisi na
wanhu wose wafa.
22 Kila kinhu kili na mhumuzi ya ugima mwiisi
inyalile kifa.
23 Kila kinhu kili na ugima mwiisi kifa, wanhu
na wanyama na wang'onyo wose otambala na
ndege wakomigwa. Nuhu yaiyeka ayo yasigale
hamoja na waja yakalile nao mdisafina.
24 Mazi gago hagahunguke mwiisi kwa siku
gana na malongo matano.

8

Kuhunguka kwa mazi mengi

1 Lakini Imulungu hamsemwile bule Nuhu na
wanyama wose yakalile nao mdisafina. Avo ka-
gala beho mwiisi na mazi gasonga kuhunguka.
2 Baho nzasa za mazi geli mwiisi zihindigwa na
nyivi za mazi geli kuulanga zihindigwa. Mvula
ileka kutowa,
3 na mazi gagendelela kuhunguka mholemhole
kwa siku gana na malongo matano.
4 Mna isiku ya longo na saba muumwezi wa
saba, safina dima uchanha kuvigongo va Alalati.
5 Mazi gagendelela kuhunguka mholemhole, na
siku ya ichanduso ya mwezi wa longo, nhembeti
za vigongo zoneka.

6 Vizibitile siku malongo mane, Nuhu kavugula
zonzo diyatendile,
7 kamulava kunze bondwa, kaguluka uko na
uko mbaka mazi viganyalile mwiisi.
8 Abaho Nuhu kamulava huwa yalole kamba
mazi gahunguka mwiisi.
9 Lakini kwavija mazi gakala gagubike isi yose,
huwa ayo hapatile hanhu ha kwima, avo kaguluka kabwela mdisafina. Nuhu kagolosa mkono
wake na kambweza huwa ayo mdisafina.
10 Nuhu kabeta siku saba ziyagwe, abaho kamulava kabili huwa iija.
11 Ichungulo huwa kabwela kwa Nuhu, mmulomo wake kakala yalumile lujani lwa mzeituni.
Avo Nuhu kajuwa kamba mazi gakala gahunguke
mwiisi.
12 Abaho kabeta siku saba ziyagwe na kamulava
huwa ayo kabili, mwanza uno huwa ayo habwelile bule.
13 Nuhu viyakalile na miyaka magana sita na
moja, siku da ichanduso da mwezi wa ichanduso, mazi gakala ganyalile mwiisi yose. Nuhu
kagubula ingubiko ya disafina, kawegesela, kona
isi ikala inyalile.
14 Siku ya malongo mabili na saba ya mwezi wa
kabili isi yose ikala inyalile.
15 Baho Imulungu kamulongela Nuhu,
16 “Lawa kunze mdisafina, gweye hamoja na
mwehe wako na wanago na wehe zao.
17 Lava kunze vinhu vose vili na ugima vikalile
hamoja na gweye, ndege na wanyama na kila
mng'onyo yotambala ili walele ng'hani mwiisi,
ongezeke na kwenela kila hanhu mwiisi.”

18 Avo Nuhu kalawa mdisafina hamoja na wan-
age na mwehe wake na wehe wa wanage.
19 Wanyama wose na vinhu vose vili na ugima
mwiisi na ndege wose na kila mng'onyo yotam-
bala mwiisi vilawa mdisafina kamba viwengile.

Nuhu kolava nhosa

20 Nuhu kamzengela Mndewa upango wa kulav-
ila nhosa. Kasola wanyama wayagwe odigwa
na ndege odigwa, kamulavila Mndewa Imulungu
nhosa ya kusoma moto.
21 Kunung'hila goya kwa nhosa kumnogeza Mn-
dewa Imulungu, na heyo kailongela mwenyego,
“Honda niiduwile isi kabili mbuli gaja gowotenda
wanhu, nojuwa kulawa kipindi viwakalile wab-
wanga magesa gao geha. Sibwelela ng'o! kabili
kuvibananga vinhu vose vili na ugima kamba
vinhendile.
22 Isi vonda igendelele, hokuwa na msimu wa
kuhanda na msimu wa kusenga, msimu wa vuke
na msimu wa kihuhwe, msimu wa zuwa kali na
msimu wa masika, imisi na ikilo vokuwa baho
siku zose.”

9

Imulungu koilagana na Nuhu

1 Imulungu kalagusa moyo unogile kwa Nuhu
na wanage, kalonga, “Mulele wana wengi,
muimemeze isi yose.
2 Wanyama wose na ndege wose na wang'onyo
wose otambala mwiisi na somba wose wa mwi-
ibahali owadumba mweye. Wose wammakono
genu.

3 Kila kinhu kili na ugima chokuwa ndiya yenu
kamba viniwagwelele mijani yose na mbogam-
boga. Sambi nowagwaa vinhu vose.
4 Lakini sikumuje nyama kuno ing'hali na damu
kwavija ugima wa mwiidamu.
5 Damu ya ugima wenu noilonda, noilonda
damu ya kila mnyama na kila munhu. Yonda
yamkome miyage noudai kumwake ugima wa
munhu yamkomile.
6 Munhu yonda yamkome miyage na heyo
kokomigwa, kwavija munhu kalumbigwa kamba
viyeli Imulungu.
7 Mweye mulele wana wengi ili mwengezeke
ng'hani mwiisi yose."

8 Imulungu kamulongela Nuhu na wanage,
9 "Sambi notenda lagano na mweye na wanhu
wa ulelo wenu,
10 na vose vili na ugima, ndege wose na
wanyama ofugigwa na wanyama wa kumuhulo
na kila kinhu kilawile mdisafina hamoja na
gweye.
11 Kwa mbuli zino notenda lagano jangu na
gweye na nolonga vino, vinhu vose vili na ugima
honda nivibanange bule kabili kwa mazi mengi.
Mazi mengi honda gaibanange bule isi yose kabili.
12 Kamba kilaguso cha lagano dino dilibule
uhelelo, dinitenda na gweye na vinhu vose vili na
ugima,
13 nokwika pinde jangu kuulanga, dokuwa kila-
guso cha lagano jangu na isi yose.
14 Kipindi chochose chonda niugubike ulanga
na mawingu, pinde da Imulungu dokoneka,

15 nokumbuka gaja ganongile kumwako na
wanyama wose, kamba mazi mengi honda gav-
ibanange kabili vinhu vose vili na ugima.
16 Pinde jangu vonda dilawilile kuulanga no-
jona, baho nokumbuka lagano jangu dilibule
uhelelo kumwangu niye na vinhu vose vili na
ugima mwiisi.
17 Kino acho kilaguso cha lagano dinitenda kwa
vinhu vose vili na ugima.”

Nuhu na wanage

18 Wanage Nuhu walawile mdisafina wakala
Shemu na Hamu na Yafeti. Hamu kakala tata wa
Kanaani.
19 Wana awo wadatu wa Nuhu wao wakalile
wahenga wa wanhu wose wa mwiisi.
20 Nuhu ayo yasongile kulima mgunda wa miz-
abibu.
21 Viyang'wile divai, kakoligwa na kasaula vi-
walo vake, kawasa mwazi mkibanda chake.
22 Hamu, tata wa Kanaani, viyamone tatake
ka mwazi, kalawa kunze na kuwalongela ndugu
zake wabili.
23 Abaho Shemu na Yafeti wasola kiwalo,
wakika kukisogo mmaega gao. Watembela
kisengele nyuma, wengila mkibanda na
kumgubika tatao, kuno vihanga vao walola
kumgwazo ili sikuwamone tatao viyakalile
mwazi.
24 Nuhu viyalamuke na kujuwa kiyamtendele
mwanage imdodo,
25 kalonga,
“Kanaani yaduwiligwe na Imulungu!
Kokuwa mtumwa wa ndugu zake.

26 Yatogoligwe Mndewa Imulungu wa Shemu!
Kanaani yawe mtumwa wa Shemu.
27 Imulungu yamwengezele Yafeti!
Ulelo wake ukale na wanhu wa Shemu!
Kanaani kokuwa mtumwa wa Yafeti."
28 Mazi mengi viganyalile Nuhu kakala miyaka
magana madatu na malongo matano.
29 Nuhu kafa viyakalile na miyaka magana tisa
na malongo matano.

10

Ulelo wa wanage Nuhu
(1 Umwaka 1:5-23)

1 Uno awo ulelo wa wanage Nuhu, Shemu na
Hamu na Yafeti. Vikishile kipindi cha mazi mengi
wano wose wadatu walela wana.
2 Wana wa Yafeti wakala, Gomeli na Magogu na Madai na Yavani na Tubali na Mesheki na Tilasi.
3 Wana wa Gomeli wakala, Ashikenazi na Lifati na Togama.
4 Wana wa Yavani wakala, Elisha na Talishishi na Kitimu na Dodanimu.
5 Kubitila awo wanhu wa isi za mwhani wenela
mziisi zao, kila wanhu na ulonzi wao na makabila
gao na izing'holo zao.
6 Wana wa Hamu wakala, Kushi na Misili na Putu na Kanaani.
7 Wana wa Kushi wakala, Seba na Havila na Sabita na Laama na Sabiteka.
Wana wa Laama wakala, Sheba na Dedani.
8 Kushi kakala na mwana yakemigwe Nimulodi,
yakalile galu wa ichanduso na munhu mwene
nguvu mwiisi.

9 Kakala msakaji mkulu mgameso ga Mndewa
Imulungu, lekaavo wanhu olonga, “Uwe kamba
Nimulodi msakaji mkulu mgameso ga Mndewa
Imulungu!”
10 Mabuga gaichanduso ga utawala wake
gakala, Babeli na Eleki na Akadi na Kaline, gose
gakala mwiisi ya Shinali.
11 Kulawa kuko Nimulodi kachola Ashulu
kazenga buga da Ninawi na Lehoboti na Kala,
12 na Leseni dili hagati ya Ninawi na buga kulu
da Kala.

13 Misili kawalela Waludi na Waanami na Walehabi na Wanafutuhi,
14 na Wapatulusi na Wakafutoli na Wakasuluhi.
Wafilisiti walawa kwa Wakasuluhi.
15 Kanaani kawalela Sidoni, imwana chaudele na Heti.
16 Vivija Kanaani kakala muhenga wa Wayebusi
na Waamoli na Wagiligashi,
17 na Wahivi na Waaliki na Wasini,
18 na Waalivadi na Wasemali na Wahamasi.
Abaho ng'holo nyingi za Wakanaani zipwililika.
19 Na zimbaka za Wakanaani zisongela Sidoni
kubitila nzila ya Gelali mbaka Gaza, abaho kubitila Sodoma na Gomola na Adima na Seboimu
mbaka ako Lasha.
20 Awo uwo ulelo wa Hamu, kamba viweli mna
gamakabila gao na isi zao na ulonzi wao.
21 Shemu, mkulu wa Yafeti, kalela wana. Shemu
ayo muhenga wa wana wose wa Ebeli.
22 Wana wa Shemu wakala, Elamu na Ashulu na Alifakisadi na Ludi na Alamu.
23 Wana wa Alamu wakala, Usi na Huli na Geseli na Mashi.

24 Alifakisadi kamulela Shela na Shela kamulela
Ebeli.
25 Ebeli kakala na wana wabili, imoja kakemigwa Pelegi kwavija mna ikipindi chake wanhu wa mwiisi wakala waigolile, na mwana iyagwe kakemigwa Yokitani.
26 Yokitani kawalela Alimodadi na Shelefu na Hasalimawesi na Yela,
27 na Hadolamu na Uzali na Dikila,
28 na Obali na Abimaeli na Sheba,
29 na Ofili na Havila na Yobabu. Awo wose
wakala wanage Yokitani.
30 Isi iwakalile yenela kulawa Mesha mbaka Se-
fali kuvigongo va mwambu wa kudilawila zuwa.
31 Awo uwo ulelo wa Shemu, kamba viweli mna
gamakabila gao na isi zao na ulonzi wao.
32 Zino azo ng'holo za wana wa Nuhu kamba vi-
waleligwe toka isi mbaka isi. Kubitila awo wanhu
wa makabila gose wenela mwiisi yose vigeshile
mazi mengi.

11

Lingo da Babeli

1 Baho haichanduso wanhu wa mwiisi yose
wakala olonga ulonzi umoja na mbuli zizija.
2 Avo wanhu viwafungile mwanza kuchola isi
za mwambu wa kudilawila zuwa wayona isi ya
bawe ako Shinali, na wakala kuko.
3 Avo wailongela wao kwa wao, “Amweye! Tu-
tende matofali na tugasome moto vinogile.” Avo
wakala na matofali badala ya mabwe na tongo
tongo badala ya matope.

4 Wailongela, “Tuizengele buga na lingo donda divike mbaka kuulanga, ili tutende matwaga getu gajuwigwe na sikutupwililike mwiisi yose.”

5 Abaho Mndewa Imulungu kahumuluka hasi yalole dibuga na dilingo diwakalile ozenga wanhu awo.
6 Mndewa Imulungu kalonga, “Wanhu wano ni wanhu wa isi imoja na olonga ulonzi umoja, na kino acho kiwosonga kutenda, avo jojose diwolonda kutenda oditenda.
7 Leka tuhumuluke hasi, tukawakanganye ulonzi wao ili walemelwe kuitegeleza wao kwa wao.”
8 Avo Mndewa Imulungu kawapwililisa mwiisi yose na waleka kuzenga idibuga.
9 Buga dijo dikemigwa Babeli, kwavija aho Mndewa Imulungu hayawakanganye wanhu na kuwagwaa ulonzi mbasakanyo mbasakanyo na kulawa aho kawapwililisa wanhu mwiisi yose.

Ulelo wa Shemu
(1 Umwaka 1:24-27)

10 Uno awo ulelo wa Shemu. Miyaka mibili vigeshile mazi mengi, Shemu viyavikize miyaka gana, kamulela Alifakisadi.
11 Shemu viyamulelile Alifakisadi, kakala miyaka magana matano na kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.

12 Alifakisadi kakala na miyaka malongo madatu na tano, kamulela Shela.
13 Alifakisadi viyamulelile Shela, kakala miyaka magana mane na midatu, na kalela wana wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.

14 Shela kakala na miyaka malongo madatu,
kamulela Ebeli.
15 Shela viyamulelile Ebeli, kakala miyaka mag-
ana mane na midatu, na kalela wana wayagwe wa
kimbigalo na wa kitwanzi.
16 Ebeli kakala na miyaka malongo madatu na
nne, kamulela Pelegi.
17 Ebeli viyamulelile Pelegi, kakala miyaka ma-
gana mane na malongo madatu, na kalela wana
wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
18 Pelegi viyakalile na miyaka malongo madatu,
kamulela Leu.
19 Pelegi viyamulelile Leu, kakala miyaka mag-
ana mabili na tisa, na kalela wana wayagwe wa
kimbigalo na wa kitwanzi.
20 Leu viyakalile na miyaka malongo madatu na
mibili, kamulela Selugi.
21 Leu viyamulelile Selugi, kakala miyaka mag-
ana mabili na saba, na kalela wana wayagwe wa
kimbigalo na wa kitwanzi.
22 Selugi viyakalile na miyaka malongo madatu,
kamulela Naholi.
23 Selugi viyamulelile Naholi, kakala miyaka
magana mabili, na kalela wana wayagwe wa kim-
bigalo na wa kitwanzi.
24 Naholi viyakalile na miyaka malongo mabili
na tisa, kamulela Tela.
25 Naholi viyamulelile Tela, kakala na miyaka
gana dimoja na longo na tisa, na kalela wana
wayagwe wa kimbigalo na wa kitwanzi.
26 Tela viyakalile na miyaka malongo saba, ka-
mulela Abulamu na Naholi na Halani.

Ulelo wa Tela

27 Uno awo ulelo wa Tela, tatao Abulamu na
Naholi na Halani. Halani kakala tatake Lutu.
28 Kipindi Tela yang'ali mgima Halani kafa ako
Uli buga da Wakalidayo kuyaleleke.
29 Abulamu na Naholi wasola wehe. Mwehe
wa Abulamu kakemigwa Salai na mwehe wa Na-
holi kakemigwa Milika biti Halani, vivija Halani
kakala tatake Isika.
30 Salai kakala mgumba.
31 Tela kamsola imwana Abulamu na imzukulu
Lutu, yakalile mwanage Halani, na imukwe Salai
mwehe wa Abulamu, kalawanya nao ako Uli
buga da Wakalidayo, kachola na hewo mwiisi ya
Kanaani, viwavikile kudibuga da Halani wakala
kuko.
32 Tela kafa ako Halani viyakalile na miyaka
magana mabili na tano.

12

Mndewa komkema Abulamu

1 Mndewa Imulungu kamulongela Abulamu,
“Segela mwiisi yako, waleke ndugu zako na
ng'anda ya tatako uchole mwiisi yonda nikula-
gusile.
2 Nokutenda uwe na ulelo onda uwe kabila kulu.
Nokutenda umwede na kuditenda twaga jako di-
juwigwe ng'hani, na gweye kokuwa kila-
muso cha wanhu wengi kumweda.
3 Munhu yonda yakutendele ganogile na niye
nomtendela ganogile.
Lakini munhu yonda yakuduwile na niye nom-
duwila.
Kubitila gweye nowatenda wanhu wa isi zose
wamwede.”

4 Abulamu viyakalile na miyaka malongo saba
na tano kasegela Halani, kamba viyalongeligwe
na Mndewa Imulungu, na Lutu kachola hamoja
na heyo.
5 Abulamu kamsola imwehe Salai na Lutu
mwana wa ndugu yake hamoja na vinhu vao vose
na wanhu wose wawapatile ako Halani. Wasegela
kuchola isi ya Kanaani. Viwavikile ako,
6 Abulamu kabita mziisi mbaka Shekemu,
hanhu hong'ala heli na biki kulu da Mole. Kipindi
acho Wakanaani wao wakalile iwenekae wa isi
ayo.
7 Ako Mndewa Imulungu kamulawilila Abu-
lamu, kamulongela, “Ino ayo isi yonda niwagwee
ulelo wako.” Abaho Abulamu kamzengela up-
ango wa kulavila nhosa Mndewa yamulawilile.
8 Kulawa kuko Abulamu kasegela kachola ku-
vigongo mwambu wa kudilawila zuwa wa Beseli
keka ng'hambi hagati ya buga da Beseli mwambu
wa kudihongela zuwa na buga da Ai mwambu
wa kudilawila zuwa. Kuko vivija kamzengela
Mndewa Imulungu upango wa kulavila nhosa na
kaditambikila twaga da Mndewa.
9 Abaho Abulamu kagendelela na mwanza ku-
chola mwambu wa Negebu ubanzi wa kusini.

Abulamu ka Misili

10 Lakini kukala na lufilili lwa nzala mwiisi
ayo. Avo Abulamu kachola kukala Misili, kwavija
nzala ikala ng'hulu ng'hani.
11 Viyakalile mmambwegambwega kuvika Mis-
ili, kamulongela imwehe Salai, “Nojuwa gweye
kwa mtwanzi unogile na kogela lembo.

12 Wamisili wahakona olonga, ‘Ino mwehe
wake,’ avo ong'homa na gweye okuleka mgima.
13 Avo walongele gweye kwa lumbu jangu, avo
mbuli ya gweye hawang'homa bule na onhenda
goya.”
14 Abulamu viyavikile Misili, wenekae wa kuko
wamona Salai kakala mtwanzi yanogile ng'hani.
15 Wanhu weli na ukulu muundewa wa Falao
viwamone Salai wamtogola ng'hani kwa mndewa
Falao, avo Salai kagaligwa mng'anda ya mndewa.
16 Avo, mbuli ya Salai mndewa Falao
kamtendela Abulamu ganogile, na kagweleligwa
ng'hondolo na ng'ombe na vihongwe mbigalo na
vihongwe watwanzi na watumwa wa kimbigalo
na wa kitwanzi na ngamiya.
17 Lakini Mndewa Imulungu kamkoboza Falao
na wanhu wose wa mng'anda yake na kawagwaa
mitamu mbuli ya Salai, mwehe wake Abulamu.
18 Avo Falao kamkema Abulamu, kamulongela,
“Kunhenda choni gweye? Habali hunongele
kamba Salai mwehe wako?
19 Habali kunongela kakala lumbu jako na kun-
deka nimsole yawe mwehe wangu? Avo sambi,
ayo baho mwehe wako, msole uhalawe hano!”
20 Avo Falao kawalagiza wanhu zake, na hewo
wamuleka Abulamu yasegele na mwehe wake
hamoja na vinhu vake vose.

13

Abulamu na Lutu oigola

1 Abulamu kabwela kulawa Misili, kachola
mwambu wa Negebu, kakala hamoja na mwehe
wake na vinhu vake vose hamoja na Lutu.

2 Abulamu kakala munhu tajili ng'hani. Kakala
na fugo nyingi na shaba na zahabu.
3 Kagendelela na mwanza wake kulawa Negebu
mbaka Beseli. Kavika hanhu kuyekile ng'hambi
yake aho haichanduso hagati ya Beseli na Ai,
4 aho kuyazengile upango wa kulavila nhosa.
Aho kaditambikila twaga da Mndewa Imulungu.
5 Lutu yakalile kokwanga hamoja na Abulamu,
heyo vivija kakala na fugo na vibanda.
6 Wakala na fugo nyingi mbaka isi ija ikala
ndodo kwa Abulamu na Lutu kukala hamoja.
7 Avo wasusilaji wa Abulamu na wasusilaji wa
Lutu wasonga kugomba. Kipindi acho Wakanaani
na Wapelizi awo wakalile wenekae wa isi ayo.
8 Abaho Abulamu kamulongela Lutu, “Niye na
gweye sikutugombe hebu wasusilaji zako na wa-
susilaji zangu sikuwagombe kwavija niye na gw-
eye twa ndugu.
9 Avo tuigole. Sagula mwambu wowose wa
isi kuulonda, wahachola mwambu wa mkono
wa kumoso niye nochola mwambu wa mkono
wa ukudila, wahachola mwambu wa mkono wa
ukudila niye nochola mwambu wa mkono wa
ukumoso.”
10 Lutu kalola, kajona bonde da lwanda lwa
Yolidani dikala dimemile mazi kila hanhu, kamba
mgunda wa Mndewa Imulungu hebu kamba
isi ya Misili mwambu wa Soali. Kino kikala
kipindi Mndewa Imulungu yang'hali hanaga-
bananga mabuga ga Sodoma na Gomola.
11 Avo Lutu kaisagulila bonde jose da lwanda
lwa Yolidani, kachola mwambu wa kudilawila
zuwa. Wanhu awo wabili vivo viwaigolile.

12 Abulamu kasigala mwiisi ya Kanaani na Lutu
kakala mna gamabuga gakalile kubonde, keka
ng'hambi yake behi na Sodoma.
13 Wanhu wa kuko Sodoma wakala wehile na
wakala omtendela Mndewa Imulungu nzambi
nyingi.

Abulamu kochola Hebuloni

14 Lutu viyaigolile na Abulamu, Mndewa Imu-
lungu kamulongela Abulamu, "Aho hawili lola
goya mhande zose.
15 Isi yose ino yuulola, nokugwaa gweye na ulelo
wako, iwe yenu milele.
16 Nowatenda wanhu wa ulelo wako wawe
wengi mbaka munhu sikuyadahe kuwapeta,
kamba vija msanga, avo kamba hana munhu
kodaha kuupeta msanga baho kodaha kuwapeta
wanhu wa ulelo wako.
17 Sambi, chola ukaikagule isi ayo yose, kwavija
isi ayo yose nokugwaa gweye."
18 Avo Abulamu kahama kuing'hambi yake, ka-
chola kukala behi na mibiki mikulu ya Mamule*
ako Hebuloni, na ako kamzengela Mndewa Imu-
lungu upango wa kulavila nhosa.

14

Abulamu komkombola Lutu

1 Kipindi acho mndewa Amulafeli wa Shinali
na mndewa Alioko wa Elasali na mndewa Kedo-
lilaomeli wa Elamu na mndewa Tidali wa Goimu,
2 wachola kuitowa na wandewa wano, mndewa
Belao wa Sodoma na mndewa Bilisha wa Gomola

---

* **13:18** *Mamule* twaga da munhu yahandile mibiki ayo, vivija ditambuligwa sula ya 14:13.

na mndewa Shinabu wa Adima na mndewa She-
mebeli wa Seboimu na mndewa wa Bela na vivija
Soali.
3 Wandewa awo wose watano waiting'hana
kubonde da Sidimu hebu bahali ya Mkele.
4 Kwa kipindi cha miyaka longo na mibili
wakala mmakono ga mndewa Kedolilaomeli,
lakini muumwaka wa longo na ndatu
wambiduka.
5 Muumwaka wa longo na nne, mndewa Kedo-
lilaomeli na waja wandewa wayage weza na
kuwahuma Walefai ako Ashitaloti Kalinaimu na
Wazuzi ako Hamu na Waemi ako Shawe Kili-
ataimu,
6 na Waholi ako kuvigongo vao va Seili mbaka
Elipalani behi na kiwala.
7 Abaho wabwela kuchugu mbaka Enimishipati
hebu Kadeshi, waitowa isi yose ya Waamaleki
na kuwahuma na vivija wawatowa Waamoli
wakalile Hazazoni Tamali.
8 Abaho mndewa wa Sodoma na mndewa wa
Gomola na mndewa wa Adima na mndewa Se-
boimu na mndewa wa Bela hebu Soali wengila
kukigongo kubonde da Sidimu,
9 waitowa na Kedolilaomeli mndewa wa Elamu
na Tidali mndewa wa Golimu na Amulafeli mn-
dewa wa Shinali na Alioko mndewa wa Elasali,
wandewa wane waitowa na wandewa watano.
10 Bonde da Sidimu dikala dimemile masimo
ga lami, avo wandewa wa Sodoma na Gomola
viwakalile okimbila ing'hondo wadumbukila
mumo, lakini wandewa wayagwe wasigale
wakimbilila kuvigongo.
11 Avo waja wahumile, wavisola vinhu vose
va Sodoma na Gomola, vivija wasola ndiya zao,

wasegela.
12 Vivija wamgela mmakono Lutu, mwana wa ndugu yake Abulamu hamoja na vinhu vake, kwavija Lutu kakala yokala Sodoma, abaho walawanya.

13 Munhu imoja yahonyeke, kamgalila usenga Abulamu yakalile Muebulania, na yakalile kokala behi na mibiki mikulu ya Mamule ya Muamoli, yakalile ndugu yake Eshikoli na Aneli, wose wakala wailumbile na Abulamu.
14 Abulamu viyahulike ndugu yake Lutu kageligwa mmakono, kalawa na wanhu zake wakalile magalu magana madatu na longo na nane waleleke mng'anda yake, wawakweleleza wanhu awo mbaka Dani.
15 Ako kawagola wanhu zake mvibumbila. Ikilo kawatowa wanhu awo, kawawinga mbaka Hoba, kasikazini ya Damesiki.
16 Baho, Abulamu kavikombola vinhu vose visoligwe na wanhu awo na kamkombola Lutu ndugu yake, vinhu vake, hamoja na watwanzi na wanhu wayagwe.

Abulamu kotambikiligwa na Melikizedeki

17 Abulamu viyakalile kobwela kulawa kumtowa mndewa Kedolilaomeli na wayage, mndewa wa Sodoma kachola kuiting'hana na heyo kubonde da Shawe hebu Bonde da Mndewa.
18 Na heyo Melikizedeki, yakalile mndewa wa Salemu na vivija yakalile mulava nhosa wa Imulungu yeli Uchanha Ng'hani, kamgalila Abulamu gate na divai,

19 kamtambikila kwa kulonga, “Imulungu yeli
Uchanha Ng'hani, yalumbile ulanga na isi, yam-
tendele ganogile Abulamu!
20 Na Imulungu yeli Uchanha Ng'hani
yagweleligwe ukulu, kwa kukugwaa udahi
wa kuwahuma wanhu wakwihile.” Na heyo
Abulamu kamgwaa Melikizedeki kinhu kimoja
mna ikila vinhu longo kwa vinhu vose viyapatile
kuing'hondo.
21 Mndewa wa Sodoma kamulongela Abulamu,
“Ngwelela niye wanhu awo, na vinhu vose avo
sola gweye.”
22 Abulamu kamwidika mndewa wa Sodoma,
“Noiduwila kwa Mndewa Imulungu, yeli
Uchanha Ng'hani, yalumbile ulanga na isi,
23 sisola kinhu chako chochose, sisola hata luzi
hebu luzabi lwa vilatu, Sambi uitape kwa ku-
longa, ‘Niye ayo nimtendile Abulamu yawe tajili’
24 Avo sisola kinhu chochose, ila nosola kiwadile
wanhu zangu na kija cha wanhu wanicholile nao,
Aneli na Eshikoli na Mamule, wao wana fungu
mna ivinhu avo.”

15

Imulungu koilagana na Abulamu

1 Vizibitile mbuli azo, Mndewa Imulungu ka-
mulongela Abulamu mzinzozi, “Abulamu, siku-
udumbe! Niye ayo ngao yako. Niye na hamoja na
gweye, na kinhu acho kinoga ng'hani kumwako.”
2 Lakini Abulamu kalonga, “Go Mkulu Mndewa
Imulungu, kongwaa choni na niye nabule mwana
wa kuhazi na muhazi wangu ayo Eliezeli munhu
wa ako Damesiki?”

3 Abulamu kalonga, “Lola hungwelele bule
mwana, avo mtumwa yaleligwe mng'anda yangu
ayo yonda yawe muhazi wangu.”
4 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela,
“Munhu ino honda yawe muhazi wako, lakini
mwana yonda umulele mwenyego ayo yonda
yawe muhazi wako.”
5 Aho Mndewa Imulungu kamulava kunze Ab-
ulamu, kamulongela, “Lola uchanha upete zin-
hondo, kamba kweli kodaha kuzipeta. Ulelo wako
okuwa kamba vizili zinhondo azo.”
6 Abulamu kamtogola Mndewa Imulungu na
kwa mbuli ayo Mndewa Imulungu kamgesa Abu-
lamu kamba munhu yanogile mgameso gake.
7 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Ab-
ulamu, “Niye ayo Mndewa Imulungu nikugalile
kulawa Uli, buga da Wakalidayo, ili nikugwee isi
ino.”
8 Lakini Abulamu kalonga, “Go Mkulu Mn-
dewa Imulungu, nojuwaze kamba isi ino yokuwa
yangu?”
9 Avo Mndewa kamwidika, “Ngalila ng'ombe
yeli na miyaka midatu na mbuzi wa kitwanzi yeli
na miyaka midatu na ng'hondolo wa kimbigalo
yeli na miyaka midatu na huwa na kinda da
njiwa.”
10 Abulamu kamgalila Mndewa Imulungu
wanyama awo, kila imoja kambalula, kavika
ivihande mmisafa mibili kuno na kuno, lakini
iwandege hawabalule bule.
11 Jola viwezile kuna imitufi ayo, Abulamu
kawawinga.

12 Zuwa vidikalile dohonga, Abulamu kapata
utulo kawasa, bwembwe da ziza kulu dimwizila.
13 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Ab-
ulamu, “Ujuwe goya kamba ulelo wako okala
kamba wanhu baki mwiisi ya ugeni, okuwa wa-
tumwa na odununzigwa ng'hani kwa miyaka ma-
gana mane.
14 Lakini nowakoboza wanhu wa isi yonda
wakale muutumwa, kukimambukizo osegela
mwiisi ayo iwakalile kuno wana vinhu vingi.
15 Lakini gweye mwenyego kokuwa mgima kwa
siku nyingi na kofa moyo hoole na kozikigwa
goya.
16 Vizukulu vako vilembwe vobwela
hano, kwavija nzambi za Waamoli zing'hali
hazinavikila kuwa nyingi avo niwataguse.”
17 Viivikile ikilo, nongo ilava yosi na wenge da
moto ukwaka voneka vobita hagati ya maunde ga
nyama.
18 Siku ayo Mndewa Imulungu kailagana na
Abulamu, kalonga, “Nowagwaa isi ino wanhu
wa ulelo wako, kulawa lwanda lwa Misili mbaka
lwanda luja mkulu lwa Fulate,
19 hamoja na isi za Wakeni na Wakenizi na
Wakadimoni,
20 na Wahiti na Wapelizi na Walefai,
21 na Waamoli na Wakanaani na Wagiligashi na
Wayebusi.”

16

Salai na Hajili

1 Avo, Salai, mwehe wake Abulamu, kakala
hanamulelela wana bule. Lakini kakala na
mtumwa wa kitwanzi, Mmisili, twaga jake Hajili.
2 Avo Salai kamulongela Abulamu, “Mndewa
Imulungu kangwaa ugumba. Genda ukawase
na mtumwa wangu wa kitwanzi, sengine nopata
wana kubitila heyo.” Avo Abulamu katogola kiya-
longile Salai.
3 Abaho, Salai kamsola mtumwa wake wa
kitwanzi, mwenekae wa Misili, yakemigwe Hajili
kamgwaa mkasano wake yamtende mwehe
wake. Gago galawilila Abulamu viyakalile
Kanaani kwa miyaka longo.
4 Abulamu kawasa na Hajili, na Hajili ka-
goga inda. Lakini Hajili viyagogile inda kasonga
kuitapa na kumbezeli Salai.
5 Abaho Salai kamulongela Abulamu, “Gweye
ayo kilamuso cha niye kudununzwa. Niye nikug-
waa mtumwa wangu, kwavija sambi kajuwa kana
inda, kosonga kunibezeli niye. Mndewa Imu-
lungu na yatutaguse niye na gweye!”
6 Lakini Abulamu kamulongela Salai, “Mtumwa
wako kammakono gako, mtendele viulonda.” Avo
Salai kamdununza ng'hani Hajili mbaka kakim-
bila.
7 Msenga wa kuulanga wa Mndewa kamvika
Hajili kuinzasa ako kuluwala, ikalile hamgwazo
wa nzila ya kuchola Shuli.
8 Msenga ayo wa kuulanga kamuuza, “Gweye
Hajili, mtumwa wa Salai, kolawa kwahi na ko-
chola kwahi?”
Hajili kamwidika, “Nomkimbila Salai inim-
sang'hanila.”

9 Abaho msenga ayo wa Mndewa Imulungu
kamulongela, “Bweleganya kwa Salai
ukamtegeleze.”
10 Abaho kamulongela, “Nokugwaa ulelo mkulu
ng'hani mbaka wanhu olemelwa kuwapeta.”
11 Abaho msenga ayo wa Mndewa Imulungu ka-
mulongela, “Gweye kuna inda, na kolela mwana
wa kimbigalo, komgwaa twaga da Ishimaeli, fam-
bulo jake kahulika, kwavija Mndewa Imulungu
kahulika kudununzwa kwako.
12 Lakini mwanago kokala kamba kihongwe wa
kumuhulo, hailumba na wanhu na wanhu nao
hawailumba na heyo bule. Koihasanya na ndugu
zake wose.”
13 Avo Hajili kamgwaa Mndewa Imulungu iya-
longile na heyo twaga da, “Imulungu konilola.”
Kwavija kalonga, “Nimona heyo yonyona niye.”
14 Lekaavo kuna sima dokemigwa Beeli Lahai
Loi, fambulo jake sima da ija yeli mgima yonyona
niye. Sima dijo ding'hali kuko, ako hagati ha
Kadeshi na Beledi.
15 Avo Hajili kamulelela Abulamu mwana wa
kimbigalo, Abulamu kamgwaa mwana ayo twaga
da Ishimaeli.
16 Hajili viyamulelile Ishimaeli, Abulamu
kakala yavikize miyaka malongo manane na
sita.

17

Kwingila kumbi acho kilaguso cha lagano

1 Abulamu viyavikize miyaka malongo tisa na
tisa, Mndewa Imulungu kamulawilila, kamulon-
gela, “Niye na Imulungu yeli na Udahi wose,
nhegeleze na utende ganogile.
2 Na niye notenda lagano na gweye na
kwengeza wanhu wa ulelo wako.”
3 Abulamu kafugama, kaidulika mbaka hasi.
Nayo Imulungu kamulongela,
4 “Notenda lagano dino na gweye, nokulongela,
kokuwa tata wa makabila mengi.
5 Kulawa sambi, twaga jako hukemigwa Abu-
lamu, ila kokemigwa Abulahamu, kwavija niku-
tenda tata wa makabila mengi.”
6 Nokutenda uwe na ulelo mkulu, kulawa
kumwako olawa wanhu wa makabila mengi na
wayagwe okuwa wandewa.
7 “Lagano jangu na gweye na ulelo wako dabule
uhelelo. Avo nokuwa Imulungu wako na Imu-
lungu wa ulelo wako.
8 Nokugwaa isi ino yose ya Kanaani yuukala
kamba munhu baki. Isi yose ya Kanaani yokuwa
ya ulelo wako milele, na niye nokuwa Imulungu
wao.”
9 Abaho Imulungu kamulongela Abulahamu,
“Na gweye udigoge lagano jangu, gweye
mwenyego na ulelo wako na ng'holo zao.
10 Dino dijo lagano jangu, niye na gweye, na
ulelo wako, kila mbigalo kumwenu kolondigwa
yengile kumbi.
11 Mwingile kumbi, iwe kilaguso cha lagano
jangu niye na mweye.
12 Kila mwana wa kimbigalo muulelo wako ya-
havikiza siku nane tangu kuvumbuka yengizigwe

kumbi, mutende vivo kwa watumwa waleligwe
mng'anda yako na watumwa waguligwe kwa
sente zenu kulawa kwa wanhu baki.
13 Kila imoja yaleleke mng'anda yako, hebu
yaguligwe kwa sente zako, yengile kumbi. Kino
chokuwa kilaguso cha lagano jangu mzing'huli
zenu na dino dokuwa lagano dilibule uhelelo.
14 Mbigalo yoyose yahaleka kwingila kumbi
yabaguligwe na wanhu zake kwavija kadibena
lagano jangu."

15 Abaho Imulungu kamulongela Abulahamu,
"Na mwehe wako sikuumkeme Salai, kulawa
sambi twaga jake Sala.
16 Nomtendela ganogile, kokulelela mwana wa
kimbigalo. Nomtendela ganogile, kokuwa mama
wa makabila mengi na wandewa wa wanhu
olawa kumwake."
17 Abulahamu kaidulika mbaka hasi, kakala
kosekelela kuno kogelegeza, "Vino, vodahika
kweli mwana kuvumbuka kulawa kwa mvele wa
miyaka gana? Vino, Sala yeli na miyaka malongo
tisa, kodaha kweli kulela mwana?"
18 Avo, Abulahamu kamuuza Imulungu, "Habali
hutogola Ishimaeli yawe muhazi wangu?"

19 Lakini Imulungu kamwidika, "Bule! Mwehe
wako Sala kokulelela mwana wa kimbigalo,
komgwaa twaga da Isaka. Heyo na wanhu wa
ulelo wake nokwika nao lagano dilibule uhelelo.
20 Nikuhulika viupulile mbuli ya Ishimaeli,
avo nomtendela ganogile kwa kumgwaa wana
wengi na ulelo mkulu. Na heyo kokuwa tata wa
watawala longo na wabili na nomtenda yawe na
ulelo onda uwe kabila kulu.

21 Lakini lagano jangu nodika kwa Isaka, yonda
yakulelele Sala aho mwakani kipindi kamba
kino.”
22 Imulungu viyamambukize kulonga na Abula-
hamu, kamuleka.
23 Siku didija Abulahamu kamwingiza kumbi
mwanage Ishimaeli na vivija kawengiza kumbi
waja yawagulile na wambigalo wose wakalile
mng'anda yake kamba viyalongeligwe na Imu-
lungu.
24 Abulahamu viyengile kumbi kakala na
miyaka malongo tisa na tisa,
25 na mwanage Ishimaeli viyengile kumbi
kakala na miyaka longo na ndatu.
26 Abulahamu na mwanage Ishimaeli wengila
kumbi siku dimoja,
27 kengila kumbi hamoja na wambigalo wose
wakalile mng'anda yake hamoja na waja waleleke
mng'anda yake na waja waguligwe.

18

Abulahamu kolongeligwa mbuli ya mwana

1 Zuwa vidikalile dokwaka, Abulahamu kakala
yakalile hana uluhelengo lwa kibanda chake. Mn-
dewa Imulungu kamulawilila Abulahamu behi na
mibiki mikulu ya Mamule,
2 Abulahamu viyenule kihanga chake, kawona
wanhu wadatu wema. Viyawone, kawakimbilila
na kaidulika mbaka hasi,
3 Abulahamu kalonga, “Wakulu mweye,
mwahaninogela sikumumbite vivino, niye na
msang'hanaji wenu.

4 Ndekeni niwagalile mazi ga kusunha magulu genu, humuleni hano hasi mdibiki.

5 Kipindi mohumula, nowagalileni ndiya kidogo muje, mpate mhamba ya kugendelela na mwanza wenu. Mweye mwa wageni zangu, ndekeni niwasang'hanile.” Nao wamwidika, “Vinoga, sang'hana kamba viulongile.”

6 Avo Abulahamu himahima kengila mkibanda cha Sala, kamulongela, “Lopola, usole mhishi tano za usage unogile ng'hani, ukande, uteleke magate.”

7 Abaho kalopola kuchola kudibumbila da fugo yake, ako kasagula bofu dimoja da ng'ombe ditelele goya, kamgwaa mtumwa wake, na heyo kapigilika himahima.

8 Abaho Abulahamu kasola siagi na maziwa, na unde dipile da ng'ombe, kawatandila wageni zake. Viwakalile hasi mdibiki woja, na heyo kema behi na nao.

9 Abaho waja iwageni wamuuza, “Mwehe wako Sala kakwahi?” Abulahamu kawedika, “ka Mng'anda mkibanda.”

10 Abaho imoja wao kalonga, “Nobwela kumwako kipindi kamba kino mwakani, na mwehe wako Sala kolela mwana wa kimbigalo.”

Sala yakalile haulwivi, kukisogo chake, kakala kotegeleza.

11 Abulahamu na Sala wakala wavele, na Sala kakala hatumika.

12 Avo, Sala kakala koseka munda kwa munda, kalonga, “Niye namvele na mkasano wangu vivija mvele, vino nodaha kudeng'helela na kupata wana?”

13 Abaho Mndewa Imulungu kamuuza Abula-
hamu, “Habali Sala kaseka na kuiuza kamba ko-
daha kulela mwana muuvele wake?
14 Vino, kuna kinhu chochose hakidahika kwa
Mndewa Imulungu? Kamba vinongile, nob-
wela mkipindi kikigwe, mwehe wako Sala kolela
mwana wa kimbigalo.”

15 Sala kengilwa bwembwe, avo kalema kwa
kulonga, “Aka, sisekile bule!” Lakini Mndewa
Imulungu kamulongela, “Ona, kukala useka.”

Abulahamu kowapulila wenekae wa Sodoma

16 Wanhu awo viwenuke ili wasegela, walon-
goza umwambu kudili buga da Sodoma, na Abu-
lahamu kawasindikiza muumwanza wao.
17 Abaho Mndewa Imulungu kalonga,
“Vino, nimfise Abulahamu kinhu kinilonda
kusang'hana?
18 Ulelo wake okuwa kabila kulu na kubitila
hewo wanhu wa makabila gose nowatendela
vinhu vinogile.
19 Nimsagula heyo ili yawalagize wanage na
ulelo wao wagoge nzila ya Mndewa Imulungu
kwa kutenda gaja goyolonda Mndewa, avo
Mndewa yagavikize gaja gayamulongele
Abulahamu.”
20 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela Ab-
ulahamu, “Wanhu wa Sodoma na Gomola oy-
alaliligwa ng'hani kwavija nzambi zao zibanza.
21 Avo, nochola kuko halole mwenyego, kamba
gaja ganihulike gaukweli, kwavija nolonda ku-
juwa.”

22 Avo, wanhu awo wasegela, wachola Sodoma,
lakini Mndewa Imulungu kasigala na Abula-
hamu.
23 Abaho Abulahamu kamcholela Mndewa
Imulungu, kamuuza, “Vino, kweli kochola
kuwakoboza wanogile hamoja na wene nzambi?
24 Vino, kamba kudibuga hokuwa na wanhu
wanogile malongo matano, kodikoboza buga
jose? Vino, hudileka bule ili wanhu awo malongo
matano wahonyeke?
25 Sigesa kamba kotenda vivo, kuwakoma
wanhu wanogile hamoja na wanhu wene nzambi!
Havidahika bule, kwavija msemi wa isi yose
kolondigwa yataguse goya.”
26 Mndewa Imulungu kamwidika, “Kamba
nahawona wanhu wanogile malongo matano
mdibuga da Sodoma, mbuli ya awo nodileka buga
jose.”
27 Abulahamu kalonga, “Chonde, niye nihon-
zolomoka kulonga na Mndewa hamoja niye na
timbwisi na sikinhu chochose.
28 Lakini kamba wanhu wanogile wahawa mal-
ongo mane na tano badala malongo matano, vino,
kodikoboza buga jose kwavija wahunguka wanhu
watano?”

Mndewa Imulungu kamwidika, “Kamba naha-
wona wanhu wanogile wavika malongo mane na
tano sidikoboza bule.”
29 Abulahamu kengeza kulonga, “Kamba okala
wanhu malongo mane waiyeka.”

Mndewa Imulungu kamwidika, “Mbuli ya
wanhu awo wanogile malongo mane, sitenda
vivo bule.”

30 Abulahamu kalonga, “Go, Mndewa, chonde! sikuugevuzike, nolonga kabili. Vilihi kamba okoneka wanhu wanogile malongo madatu?”

Mndewa Imulungu kamwidika, kamba nahawona wao malongo madatu, sitenda vivo bule.

31 Abulahamu kalonga, “Chonde, gela kumgongo uhonzolomo wangu wa kulonga na gweye, Mndewa. Yokuwa vilihi kamba wahakoneka wanhu wanogile malongo mabili?”

Mndewa Imulungu kamwidika, “Mbuli ya awo malongo mabili, sitenda vivo bule.”

32 Abaho kalonga, “Go, Mndewa, chonde! sikuugevuzike, ndeka nyengeze kulonga. Kamba okoneka wanhu wanogile longo waiyeka, yokuwa vilihi?”

Mndewa Imulungu kamwidika, “Mbuli ya awo longo, sitenda vivo bule.”

33 Mndewa Imulungu viyeshilize kulonga na Abulahamu, kasegela, na Abulahamu kabwela ukae kumwake.

19

Kwiha kwa wanhu okala Sodoma

1 Wasenga awo wabili wa kuulanga wavika kudibuga da Sodoma ichungulo, Lutu kakala yakalile hana ulwivi lwa dibuga da Sodoma. Viyawone, kenuka kawabokela, kaidulika mbaka hasi,

2 kalonga, “Wakulu zangu, chonde tucholeni ukae kumwangu, niye na msang'hanaji wenu. Ako mosunha magulu genu na kuwasa kumwangu kilo cha lelo, abaho imitootondo ng'hani mogendelela na mwanza wenu.”

Lakini, awo walonga, “Bule, towasa baha kunze kulubuga.”

3 Lakini Lutu kawasusumiza ng'hani mbaka watogola na wachola na heyo ukae kumwake. Lutu kawatelekela ndiya ya magate gelibule hamila, na hewo wagaja.

4 Wang'hali hawanawasa, wambigalo wose wa buga da Sodoma, wabwanga kwa wavele waizunguluka ing'anda ya Lutu.
5 Wamkema Lutu, wamuuza, “Wakwahi wambigalo wezile kumwako? Walave kunze. Tolonda kuwawasa!”
6 Lutu kalawa kunze na kuhinda ulwivi kukisogo chake.
7 Kawalongela, “Mbwiga zangu, chonde, sikumutende kinhu kihile kamba acho!
8 Loleni, nina wandele wabili wang'hali wali. Ndekeni niwagalile wandele awo muwatende vimulonda. Lakini sikumuwatendele kinhu chochose wambigalo wano, kwavija wano wageni zangu.”

9 Lakini awo walonga, “Ndoko! Gweye kwa zinhu da kutali, na sambi koitenda kwa msemi! Tokutendela kinhu kihile ng'hani kubanza awo iwageni zako.” Wagangamala kumsung'ha Lutu mbaka walonda kubena ulwivi.
10 Lakini wanhu awo wakalile mng'anda wagolosa makono gao, wamsung'hila Lutu mng'anda na kuhinda ulwivi.
11 Abaho wawagela usuwameso wambigalo wose wakalile kunze hana ulwivi, wakulu kwa wadodo, avo hawaluwone ulwivi.

Lutu kosegela Sodoma

12 Wanhu waja wabili wamulongela Lutu,
“Vino, kunayo munhu yoyose iyagwe hano,
sengine wanago, wakwe zako, hebu ndugu
wayagwe iwokala kudibuga dino? Wasegese
hano,
13 todibananga buga dino kwavija Mndewa
Imulungu kahulika wanhu viwoiyalala mbuli
ya wanhu wano, na heyo katutuma twize
kudibananga.”
14 Abaho Lutu kawacholela iwakwe, walondile
kusola wanage kawalongela, “Amweye, lopoleni
kuhalawa hanhu hano, Mndewa Imulungu ko-
habananga.” Lakini iwakwe wagesa kakala
kowageweza.
15 Usiku viuchile wasenga awo wa kuulanga
wawamba kumulongela Lutu, “Lopola! Msole
mwehe wako na wandele zako wabili weli hano,
ili buga dahabanangigwa sikumufe.”
16 Lutu kakala konyawanyawa. Lakini Mndewa
Imulungu kamonela bazi. Wasenga awo wa ku-
ulanga wamgoga makono gake na makono ga
mwehe wake na makono ga wandele zake wabili,
wawalongoza goya kulawa kudibuga dija.
17 Viwawalavile kunze, msenga imoja wa kuu-
langa kawalongela, “Kimbileni muuhonye ugima
wenu! Sikumulole kukisogo na sikumwime
hanhu hohose kubonde. Kimbileni kuvigongo,
sikumufe.”
18 Lakini Lutu kawalongela, “Bule, wakulu
zangu.
19 Niye na msang'hanaji wenu munyona nofaya
ng'hani, munyonela bazi ng'hani kwa kuuhonya
ugima wangu. Lakini sidaha bule kukimbila

mbaka kuna ivigongo, zumozumo dino domvika
ning'hali sinavika kuko, na niye nofa.
20 Mojona buga dija? Hadili kutali bule.
Ndekeni ng'himbilile kuja, dokoneka buga dodo
lakini kuko konda nihonyeke.”
21 Na heyo kamwidika, “Ona, nhogola. Buga dija
sidibananga bule.
22 Lopola kukimbila! Sidaha kutenda kinhu
chochose mbaka vonda uvike kuko.”
Lekaavo buga dijo dikemigwa Soali, fambulo
jake dodo.

Kubanangigwa kwa Sodoma na Gomola

23 Lutu viyavikile Soali, zuwa dikala dikun-
guzuke.
24 Bahaja kulawa kuulanga Mndewa Imulungu
kahumulusa mabwe gokwaka moto mgamabuga
ga Sodoma na Gomola,
25 kagabananga mabuga gago, bonde jose, na
wenekae wose na minoga yose yotile mwiisi.
26 Lakini mwehe wake Lutu kalola kukisogo na
kagaluka dibwe da mkele.
27 Imitondo iyagwe, Abulahamu kalopola ku-
chola hanhu haemile haulongozi ha Mndewa
Imulungu.
28 Kalola hasi mwambu wa Sodoma na Gomola,
kubonde jose kona yosi dofililika mwiisi. Yosi dijo
diigala na yosi dilawa mdibiwi kulu dikwaka.
29 Avo Mndewa Imulungu viyagabanange
mabuga geli kubonde kuyakalile Lutu, kamgesa
Abulahamu na katogola Lutu yahonyeke.

Kuwolawa Wamoabu na Waamoni

30 Kwavija Lutu kakala kodumba kukala
kudibuga da Soali, kasegela heyo hamoja na
wandele zake wabili, kachola kuvigongo ako
kakala kuimhango.
31 Siku dimoja, mndele imkulu kamulongela
imdodo, “Lola, tataetu mvele na kuno kutukala
kuduhu mbigalo wa kutuwasa kamba viwotenda
wanhu wose mwiisi ili na siye tupate wana.
32 Leka, tumgwee tataetu divai yang'we
yakoligwe, abaho tuwase na heyo na tulele nayo
wana.”
33 Ikilo wamgwaa tatao divai, na mndele ija
imkulu kawasa nayo. Lakini tatake hajuwile bule
kwavija kakala yakoligwe ng'hani.
34 Imitondo iyagwe mwana imkulu kamulon-
gela imdodo, “Jana ikilo niwasa na tata, na lelo
leka tumgwee divai yakoligwe, abaho na gweye
ukawase nayo avo wose tulele na tataetu.”
35 Avo kilo acho, wamgwaa tatao divai,
kakoligwa, abaho mndele ija imdodo kawasa
nayo, lakini tatake hajuwile bule.
36 Avo, wandele wose wabili wagoga inda,
waipatile kwa tatao.
37 Ija imndele imkulu kalela mwana wa kim-
bigalo, twaga jake kamkema Moabi, heyo ayo
imuhenga wa Wamoabu mbaka sambi.
38 Na mndele imdodo vivija kalela mwana wa
kimbigalo, twaga jake kamkema Benami. Heyo
ayo imuhenga wa Waamoni mbaka sambi.

20

Abulahamu na Abimeleki

1 Kulawa Mamule, Abulahamu kafunga
mwanza kachola mwiisi ya Negebu, keka ukazi
wake hagati ya Kadeshi na Shuli. Abaho kakala
kidogo ako Gelali.
2 Ako kawalongela wanhu kamba Sala kakala
lumbu jake. Avo mndewa Abimeleki wa Gelali
kamsola Sala.
3 Lakini ikilo Mndewa Imulungu kamulawila
Abimeleki mwiinzozi, kamulongela, “Gweye kofa
kwavija mtwanzi yuumsolile kasoligwa.”

4 Lakini Abimeleki kakala yang'hali hanawasa
na Sala bule, avo kalonga, “Vino Mndewa,
kowakoma wanhu welibule gehile?
5 Abulahamu mwenyego iyo yalongile kamba
Sala kakala lumbu jake na Sala vivija kalonga
Abulahamu kakala lumbu jake. Niye nhenda avo
moyo kwatu! Sitendile dihile bule.”

6 Mwiinzozi ayo, Imulungu kamulongela, “Ona,
nojuwa viutendile vivo kukala moyo kwatu, na
niye iyo nikutendile sikuutende nzambi, lekaavo
nikugomesa sikuuwase nayo mtwanzi ayo.
7 Sambi mbweze mtwanzi ayo kwa mkasano
wake. Abulahamu ni mtula ndagu wangu, avo
kokupulila sambi ufe. Lakini kamba humbweza
bule, nokuzuma, gweye na wanhu zako wose
mofa.”
8 Avo, imitondo yake, Abimeleki kawakema
wasang'hanaji zake wose na kuwapetela
viyalotile, na wao wadumba ng'hani.
9 Abaho Abimeleki kamkema Abulahamu, ka-
muuza, “Gweye, kunhendela choni? Nikutenda
choni mbaka kutenda toneke tubananga niye na

wanhu wa undewa wangu? Kuduhu munhu
yotenda viunhendele gweye.”
10 Abimeleki kamuuza Abulahamu, “Vino, kila-
muso cha kutenda vino choni?”

11 Abulahamu kamwidika, “Niye nigesa kuwa
hanhu hano kuduhu munhu yomdumba Imu-
lungu, avo wahang'homile ili wamsole mwehe
wangu.
12 Ukweli heyo ni lumbu jangu, tuleleka tata
imoja kila imoja na mamake, lekaavo nimsola.
13 Avo Imulungu viyanhendile ndeke ng'anda
ya tatangu na kuchola isi ya kutali, nimulon-
gela mwehe wangu, ‘Kulagusa unogelwa wako
kumwangu, kokose konda tuchole, walongele
wanhu niye na lumbu jako.’ ”

14 Abaho Abimeleki kambwezela Abulahamu
imwehe Sala, kamgwaa na ng'hondolo, ng'ombe
na watumwa wa kimbigalo na wa kitwanzi.
15 Abimeleki kamulongela Abulahamu, “Lola,
isi yose ino yangu, kala kokose kuulonda.”
16 Abaho kamulongela Sala, “Nomgwaa lumbu
jako magana kwa magana ga sente ili kula-
gusa kwa wanhu zako kamba gweye kwabule
ubananzi, kila munhu kojuwa kamba hutendile
mbuli yoyose ihile.”
17 Abaho Abulahamu kampula Imulungu, nayo
kamuhonya Abimeleki na mwehe wake na wa-
tumwa zake wa kitwanzi avo wadaha kulela wana
kabili,
18 kwavija Mndewa Imulungu kakala yawa-
tendile watwanzi wose mng'anda ya Abimeleki
sikuwalele wana mbuli ya Sala.

21

Kuleleka kwa Isaka

1 Mndewa Imulungu kamnogela Sala, katenda
gaja gayalongile.
2 Mna ikipindi kikija kiyalongile Imulungu,
muuvele wake Abulahamu, Sala kagoga inda, ka-
mulelela mwana wa kimbigalo.
3 Abulahamu kamgwaa mwana ayo yamulelile
Sala twaga da Isaka.
4 Kamba viyalagizwe na Imulungu, Isaka
viyavikize siku nane toka kuvumbuka kamwigiza
kumbi.
5 Abulahamu kakala na miyaka gana Isaka
viyaleleke.
6 Avo Sala kalonga, “Imulungu kangalila daba
na munhu yoyose yonda yahulike mbuli ino
koseka na niye.”
7 Abaho kengeza kulonga, “Nani yahamulon-
gele Abulahamu kamba Sala yahakong'heze
mwana? Lakini muuvele wake nimulelela
mwana wa kimbigalo.”
8 Imwana viyakulile kalekeswa tombo. Siku da
kulekeswa tombo imwana, Abulahamu katenda
nyimwilinyimwili ng'hulu.

Hajili na Ishimaeli owingingwa

9 Siku dimoja Ishimaeli, mwanage Abulahamu
yaleligwe na Hajili, Mmisili, kakala koseka.
10 Sala viyawone, kamulongela Abulahamu,
“Muwinge kutali mtumwa ino na mwanage,
kwavija havidahika mwana wa mtumwa ino
yahazi hamoja na mwanangu Isaka.”

11 Mbuli ino imgaza ng'hani Abulahamu kwav-
ija vivija Ishimaeli kakala mwanage.
12 Lakini Imulungu kamulongela, “Sikuulumile
moyo mbuli ya mwana ayo hebu mtumwa wako
Hajili. Togola mbuli yoyose iyokulongela Sala
kwavija gweye kopata ulelo kubitila Isaka kamba
vinikulongele.
13 Vivija imwana wa mtumwa, nomtenda yawe
na ulelo onda uwe kabila kwavija heyo vivija
mwanago.”
14 Imitondo iyagwe, Abulahamu kasola ndiya
na nongo ya mazi kamgwaa Hajili. Kamdikwa
mmaega gake, abaho kamuwinga heyo na mwan-
age. Hajili kasegela, kakala kowegela kuluwala
lwa Beelisheba.
15 Gamazi vigeshile mwiinongo yake, Hajili
kamtambaliza mwanage mkisolo,
16 abaho kakala hasi, utali wa magulu gana.
Kalonga munda kwa munda, “Sidaha kulola
mwanangu viyofa.” Na viyakalile aho, kasonga
kulila.
17 Imulungu kahulika viyolila imwana,
na msenga wa kuulanga kamkema Hajili,
kamulongela, “Hajili, kilamuso choni?
Sikuudumbe, Imulungu kahulika kililo cha
mwanago ako kuyeli.
18 Mwinule mwanago umgoge mkono, kwavija
nomtenda yawe na ulelo onda uwe kabila kulu.”
19 Imulungu kamgubula Hajili gameso, kajona
sima da mazi. Kachola kamemeza mazi inongo,
kamgwaa mwanage yang'we.
20 Imulungu kakala hamoja na mwana ayo,
viyakalile kokula. Kakala kuluwala na kakala

galu wa kupigisa migoha kwa upinde.
21 Viyakalile kokala kuluwala lwa Palani,
mamake kamsolela mtwanzi wa Kimisili yawe
mwehe wake.

Abulahamu koilagana na Abimeleki

22 Kipindi acho, Abimeleki hamoja na Fikoli,
mkulu wa wakalizi wake, kamulongela Abula-
hamu, "Kila kinhu kiutenda Imulungu kahamoja
na gweye.
23 Lelo, niduwile kwa Imulungu honda umvizile
niye, hebu wanangu, hebu lukolo lwangu. Kamba
niye vinhendile ganogile kumwako na gweye un-
hendele vivo, hamoja na isi yuukala."
24 Abulahamu kalonga, "Noiduwila."
25 Abulahamu kakala yamuyalalile Abimeleki
mbuli ya sima diyabokigwe na wasang'hanaji
zake Abimeleki.
26 Abimeleki kamulongela, "Niye simjuwile
bule munhu yatendile vivo, na gweye hunongele
bule mbuli ino, niihulika sambi."
27 Abaho Abulahamu kamgwaa Abimeleki
ng'hondolo na ng'ombe, wanhu awo wabili
watenda lagano.
28 Abulahamu kawabagula ng'hondolo saba wa
kitwanzi,
29 Abimeleki kamuuza Abulahamu, "Habali
kowabagula ng'hondolo wano saba wa kitwanzi?"
30 Abulahamu kamwidika, "Bokela ng'hondolo
wano saba wa kitwanzi kulawa mmakono gangu
kamba usindila kamba niye iyo nihimbile sima
dino."

31 Avo hanhu haja hakemigwa Beelisheba, fam-
bulo jake sima da kuiduwila, kwavija hanhu aho
wanhu awo wabili aho hawatendile lagano jao.
32 Viwailumbile ako Beelisheba, Abimeleki na
Fikoli, mkulu wa wakalizi wake, kabwela mwiisi
ya Wafilisiti.
33 Abaho Abulahamu kahanda biki dikemigwa
tamalisiki ako Beelisheba, kamgwaa ukulu Mn-
dewa Imulungu, Imulungu yelibule uhelelo.
34 Abulahamu kakala ng'hani mwiisi ya Wafil-
isiti.

22

Imulungu komulagiza Abulahamu yamulave Isaka

1 Ako kumwande, Imulungu kamgeza Abula-
hamu, kamkema, “Abulahamu!” Abulahamu
kamwidika, “Nabaha!”
2 Imulungu kamulongela, “Msole mwanago
Isaka, yuumnogela ng'hani, uchole mwiisi ya Mo-
lia, ukamulave nhosa ya kusoma moto kulugongo
londa nikulagusile.”
3 Imitondo yake, Abulahamu kaidamuka, kam-
tanda kihongwe wake. Kawasola wasang'hanaji
zake wabili na imwana Isaka. Viyamambuk-
ize kukanha ngodi za kusomela inhosa, kafunga
mwanza wa kuchola hanhu kuyalongeligwe na
Imulungu.
4 Siku da kadatu Abulahamu kenula kihanga
chake kahona hanhu aho kwa kutali.
5 Abaho kawalongela wasang'hanaji zake,
“Kaleni hano na ikihongwe, niye na mwanangu

tochola haja kumtambikila Imulungu abaho
towabwelela.”
6 Abulahamu kamdikwa Isaka ngodi za ku-
somela nhosa, na heyo mwenyego kasola moto na
mwele. Wachola hamoja,
7 Isaka kalonga, “Agweye tata!”

Tatake kamwidika, “Kolongaze mwanangu?”

Isaka kamulongela, “Moto na ngodi za baha
lakini ing'hondolo wa nhosa kakwahi?”
8 Abulahamu kamwidika, “Mwanangu, Imu-
lungu mwenyego iyo yonda yatugwelele.” Avo
wose wabili wagendelela na mwanza wao.
9 Viwavikile hanhu kuyalongeligwe na Imu-
lungu, Abulahamu kazenga upango wa kulav-
ila nhosa na uchanha keka ngodi. Abaho kam-
godeka imwana, kamtambaliza muupango wa
nhosa, mna zingodi.
10 Abaho kagolosa umkono, kasola mwele yam-
chinje imwana.
11 Lakini msenga wa kuulanga wa Mndewa
kamkema, “Abulahamu! Abulahamu!”

Abulahamu kamwidika, “Nabaha.”
12 Kamulongela, “Sikuumulumize imwana.
Sambi nojuwa komdumba Imulungu, kwavija
hugomese bule mwanago yuumnogela.”
13 Abulahamu kahinduka, kona ng'hondolo wa
kimbigalo, mhembe zake zangama mkisolo. Avo
kachola kumsola ing'hondolo, kamulava nhosa ya
kusoma moto hanhu ha mwanage.
14 Avo Abulahamu kahakema hanhu aho, “Mn-
dewa Imulungu kogola.” Kamba wanhu viwo-
longa mbaka lelo, “Kulugongo lwa Mndewa Imu-
lungu wanhu ogweleligwa.”

15 Msenga wa Mndewa kamkema kabili Abula-
hamu,
16 kalonga, “Mndewa Imulungu kolonga vino,
‘Noiduwila mwenyego, kwavija kusang'hana vino
na hugomese mwanago yeli yaiyeka yuulelile na
Sala,
17 nokutenda umwede na kuutenda ulelo wako
uwe kamba nhondo za kuulanga na kamba
msanga wa mwhani. Ulelo wako osola isi za
wanhu wawehile,
18 na kubitila ulelo wako wanhu wa makabila
gose omweda kwavija kunhegeleza niye.’ ”
19 Abulahamu kabwela kwa wasang'hanaji
zake, kachola nao Beelisheba, kakala kuko.

Ulelo wa Naholi

20 Ako kumwande Abulahamu kahulika kamba
Milika kamulelela wana Naholi, ndugu yake.
21 Usi mwana wa chaudele na Buzi ndugu yake,
na Kemueli tatake Alamu,
22 Kesedi na Hazo na Pilidashi na Yidilafu na
Besueli,
23 Besueli kamulela Lebeka. Milika kamulelela
Naholi, ndugu yake Abulahamu, wana wanane.
24 Mtumwa wa kitwanzi, yakalile kamba
mwehe wake yakemigwe Leuma, vivija
kamulelela wana, Teba na Gahamu na Tahashi na
Maaka.

23

Sala kofa

1 Sala kakala na miyaka gana na malongo mabili
na saba.

2 Kafa ako kudibuga da Kiliati Aliba vivija
dokemigwa Hebuloni mwiisi ya Kanaani, Abula-
hamu kamulilila na kamwikila tanga.

3 Abulahamu kaluleka lukuli lwa mwehe wake,
kachola kulonga na Wahiti, kawalongela,
4 “Niye kumwenu na munhu baki. Ngweleleni
hanhu nimzikile mwehe wangu na hawe hanhu
ha kuzikila wanhu zangu.”

5 Wahiti wamwidika Abulahamu,
6 “Go mkulu, tutegeleze. Gweye kwa munhu
mkulu usaguligwe na Imulungu. Mzike mwehe
wako kudipanga dinogile ng'hani. Kila munhu
kumwetu kodeng'helela kukugwaa mhango ili
umzike mwehe wako na hawe hanhu ha kuzikila
wanhu zako.”
7 Baho Abulahamu kafugama na kuidulika hau-
longozi wa Wahiti.
8 Kawalongela, “Kamba monhogolela nimzike
baha mwehe wangu, chonde, mpuleni Efuloni
mwanage Sohali, mbuli ya niye,
9 nimgwee sente nigule mhango yake ya
Makipela, ili kuimbaka ya mgunda wake.
Mpuleni nimgwee sente ilondigwa, bahano
mgameso genu ili nihatende hanhu ha kuzikila.”

10 Efuloni mwenyego kakala yakalile hamoja na
Wahiti wayage wakalile waiting'hane hana ulwivi
lwa dibuga, mgameso gao kamwidika,
11 “Go mkulu bule sichuuza, nokugwaa mgunda
wose hamoja na imhango ili mumo. Nokugwaa
mgameso ga wanhu zangu ili umzike mwehe
wako.”
12 Abulahamu kawadulikila kabili Wahiti,

13 kamulongela Efuloni mgameso gao, “Chonde,
tegeleza nokupula. Nogula mgunda wose. Togola
nilave fungu, mumo nomzika mwehe wangu.”
14 Efuloni kamwidika,
15 “Go mkulu, mgunda ouzigwa kwa kilo nne
za shaba, kumwangu niye na gweye hana choni?
Mzike mwehe wako.”
16 Abulahamu katogola, mgameso ga Wahiti
kamgwaa Efuloni fungu diyalongile, dikala kilo
nne za shaba, vivo wakalile ouza wachuuzi wa
kipindi acho.
17 Avo mgunda wose wa Efuloni ukalile ako
Makipela mwambu wa Mamule, ndio kulonga
mgunda na mhango na mibiki yose ikalile mzim-
baka, vose avo vikala va Abulahamu.
18 Wahiti wose wakalile hana ulwivi lwa dibuga
wakala wajuwile kamba vinhu vose vikala va Ab-
ulahamu.
19 Avo Abulahamu kamzika imwehe Sala mwi-
imhango ikalile mumgunda wa Makipela behi na
Mamule uli Hebuloni mwiisi ya Kanaani.
20 Avo mgunda ukalile wa Wahiti na mhango
ili mumo isoligwa na Abulahamu hawe hanhu ha
kuzikila.

24

Mwehe wa Isaka

1 Avo, Abulahamu kakala mvele ng'hani, na Mn-
dewa Imulungu kakala yamtendele vinhu vingi
vinogile.
2 Avo kamulongela msang'hanaji wake
yakalile mvele kubanza wose, yakalile yololesa
vinhu vake, “Chonde ingiza mkono wako mna

gamaungo gangu madeke kamba kilaguso na
uiduwile kwa Imulungu.
3 Nokulonda uiduwile kwa Mndewa Imulungu,
Imulungu wa kuulanga na mwiisi, kamba honda
umsolele mwehe mwanangu kulawa kwa wan-
dele wa Wakanaani onikala nao hano.
4 Ubwele mwiisi inileleke kulawa kwa ndugu
zangu umsolele mwehe mwanangu Isaka."
5 Msang'hanaji wake kamuuza, "Yokuwa vilihi
kamba mndele ayo yahalema kwiza na niye mwi-
isi ino? Avo nimbweze mwanago mwiisi yuulaw-
ile?"
6 Abulahamu kamwidika, "Bule, sikuumbweze
mwanangu kuko!
7 Mndewa Imulungu, Imulungu wa kuulanga,
kandava mwiikae ya tatangu na mwiisi indeleke,
kaiduwila kumwangu kamba kowagwaa isi ino
ulelo wangu. Komtuma msenga wake wa ku-
ulanga yakulongolele, ili umgalile mwanangu
mwehe kulawa kuko.
8 Kamba mndele ayo yahalema kwiza na gweye,
kuiduwila kwangu kumwako kokuhonya. Lakini
vovose vonda iwe sikuumbweze mwanangu
kuko."
9 Avo msang'hanaji ija kengiza mkono wake
mna gamaungo madeke ga imkulu wake
Abulahamu, kaiduwila kamba kotenda kamba
viyalondile Abulahamu.
10 Abaho msang'hanaji ayo kawasola ngamiya
longo wa mkulu wake, kasegela, kachola na vinhu
vingi vinogile. Kachola kudibuga diyakalile Na-
holi, mwiisi ya Mesopotamia.*

* **24:10** *Isi ya Mesopotamia*ako umwaka ikemigwa Alamu Nahalaimu.

11 Viyavikile, kawafugamiza iwangamiya kud-
isima dikalile kunze ya buga dija. Ikala ichungulo,
kipindi cha watwanzi kwiza kudeha mazi.
12 Nayo kampula Imulungu, “Go Mndewa Imu-
lungu wa mkulu wangu Abulahamu, nokupula
unitaze lelo na umonele bazi mkulu wangu Abu-
lahamu.
13 Lola, nahano hamgwazo wa sima kuwezaga
kudeha mazi wandele wa kudibuga.
14 Nahamulongela mndele, ‘Chonde nenula
nongo yako ungwee mazi ga kung'wa’ Yahalonga,
‘Ing'wa, na vivija nowang'weza ngamiya wako’
Yawe ija yuumsagulile msang'hanaji wako Isaka.
Kwa mbuli ino nojuwa kumonela bazi mkulu
wangu.”
15 Yang'hali hanakwishiliza kumpula
Imulungu, Lebeka, mndele wa Besueli, mwanage
Milika, mwehe wake Naholi, ndugu yake
Abulahamu, kavika kuno kapapa nongo yake
mdiega.
16 Mndele ayo kakala yanogile ng'hani, kakala
mhambe, hatembele na mbigalo yoyose. Kachola
kudisima, kamemeza mazi nongo yake na kub-
wela.
17 Msang'hanaji ayo kalopola kuiting'hana
nayo, kamulongela, “Chonde, ngwaa mazi ga
kung'wa muinongo yako.”
18 Mndele ayo kamwidika, “Ing'wa mkulu
wangu,” Bahaja kanenula nongo yake,
kaigogeleza kamng'weza.
19 Viyamambukize kumng'weza mazi, kamu-
longela, “Vivija nowadehela mazi ngamiya wako,
mbaka vonda wamambukize kung'wa.”

20 Avo kalopola kagida gamazi mna ikiya cha
kung'wela wanyama, kakimbila kudisima kadeha
mazi gayagwe na kuwang'weza ngamiya wake
wose.
21 Munhu ija kakala komulola goya, halongile
mbuli bule, kalonda yajuwe kamba Mndewa Imu-
lungu kaunogela mwanza wake.

22 Ngamiya viwamambukize kung'wa gamazi,
munhu ija kasola pete ya zahabu ya bei
ng'hulu, kampasika muimhula yake na kamvaza
mmakono gake bangili mbili za zahabu za bei
ng'hulu.
23 Abaho kamuuza, "Gweye mndele wa nani?
Chonde nongela, ukae kumwenu kuna gati da
kuwasa?"
24 Mndele ija kamwidika, "Niye na mndele wa
Besueli, mwanage Milika mwehe wa Naholi."
25 Kalonga, "Kumwetu kuna hanhu ha kuwasa
wageni, na vivija mijani ya kudimila ngamiya
wenu imema."
26 Baho munhu ija kafugama, kamtambikila
Mndewa Imulungu.
27 Kalonga, "Yatogoligwe Mndewa Imulungu,
Imulungu wa mkulu wangu Abulahamu, ija
haisemwile bazi jake na gaja gayalongile kwa
mkulu wangu. Na niye, Mndewa Imulungu
kanilongoza muumwanza wangu kuing'anda
ya iwandugu wa mkulu wangu."

28 Mndele ija kakimbila kuing'anda ya mamake
na kawasimulila gose.
29 Lebeka kakala na lumbu jake yakemigwe La-
bani. Labani kalopola kuiting'hana na munhu ija
kudisima.

30 Labani viyayonile ija ipete na bangili
mmakono ga lumbu jake na viyahulike
mbuli ziyalongeligwe Lebeka na munhu ayo,
kamcholela munhu ayo, kamvika yemile behi na
ngamiya wake kudisima.
31 Kamulongela, “Tuchole ukayangu, gweye
kwa munhu unogeligwe na Mndewa Imulungu.
Habali kokwima hano kunze? Niye nikutandila
gati mng'anda yangu na hanhu ha kwika ngamiya
wako.”
32 Avo munhu ayo kengila mng'anda. Labani
kawanenula iwangamiya mizigo na kuwagwaa
mijani. Abaho kamgalila msang'hanaji wa Abu-
lahamu na wanhu zake mazi ga kusunha magulu
gao.
33 Abaho wamgalila ndiya, lakini kalonga, “Sija
bule mbaka nikulongele kinonda kulonga.” La-
bani kamulongela, “Ona, tulongele.”

34 Munhu ija kalonga, “Niye na msang'hanaji wa
Abulahamu.
35 Mndewa Imulungu kamnogela ng'hani
mkulu wangu nayo kana vinhu vingi. Kamgwaa
ng'hondolo na ng'ombe na sente na zahabu na
wasang'hanaji wa kimbigalo na wasang'hanaji
wa kitwanzi na ngamiya na vihongwe.
36 Sala mwehe wa mkulu wangu, muuvele
wake, kamulelela mkulu wangu mwana, na
mkulu wangu kamgwaa mwana ayo vinhu vake
vose.
37 Mkulu wangu kaniduwiliza, kalonga, ‘Siku-
umsolele mwanangu mwehe kulawa kwa wan-
dele wa Wakanaani kunikala niye.
38 Lakini chola kulubuga lwa tatangu,

kwa wanhu wa lukolo lwangu ako umsolele
mwanangu mwehe.’
39 Abaho nimuuza mkulu wangu, ‘Yokuwa vilihi
kamba yahalema kwiza na niye?’
40 Lakini kanidika, ‘Mndewa Imulungu yonilon-
goza siku zose, komtuma msenga wake yachole
na gweye na kutenda mwanza wako unoge, ili
umsolele mwehe mwanangu kulawa mulukolo
lwangu na mulubuga lwa tatangu.
41 Kamba wahachola kwa wanhu wa lukolo
lwangu, hata kamba wahalema kukugwaa mn-
dele baho kuiduwila kwangu kokuhonya.’
42 “Lelo vinivikile kudisima, nimpula Imulungu,
nonga, ‘Mndewa Imulungu, Imulungu wa mkulu
wangu Abulahamu, tenda mwanza wangu unoge.
43 Niye nokwima hano behi sima, yaheza mn-
dele kudeha mazi, nompula yangwee mazi ga
kung'wa mwiinongo yake.
44 Yahatogola, na vivija kowagwaa mazi
ngamiya wangu, ayo kodaha kuwa ija
yuumsagule yawe mwehe wa mwana wa mkulu
wangu.’
45 Ning'hali sina mambukiza kumpula Imu-
lungu munda kwa munda, Lebeka keza na nongo
yake mdiega, kachola kudisima kudeha mazi.
Avo nimulongela, ‘Chonde, nigwelele mazi ga
kung'wa.’
46 Himahima kanenula nongo yake mdiega jake,
kalonga, ‘Ing'wa na vivija nowang'weza ngamiya
wako.’ Avo ning'wa na vivija kawang'weza
iwangamiya.
47 Avo nimuuza, ‘Gweye kwa mndele wa nani?’
Kanidika, ‘Niye na mndele wa Besueli mwanage

Naholi na imwehe Milika.' Abaho nimvaza pete
mwiimhula na bangili mmakono gake.
48 Abaho nifugama, nimtambikila Mndewa
Imulungu. Nimtogola Mndewa, Imulungu wa
mkulu wangu Abulahamu, yanilongoze niye
mbaka kulukolo lwa mkulu wangu Abulahamu,
ako nimona mndele wa kusoligwa na mwanage
mkulu wangu.
49 Avo, kamba molagusa bazi na kumtendela
ganogile mkulu wangu, nongeleni, na kamba
hamutenda bule, nongeleni, na niye njuwe cha
kutenda."

50 Viwahulike avo, Labani na Besueli
wamwidika, "Kwavija mbuli ino yolawa kwa
Mndewa Imulungu, siye twabule mbuli ya
kulonga.
51 Lebeka ino hano, msole uchole nayo. Leka
yasoligwe na mwana wa mkulu wako, kamba
Mndewa Imulungu mwenyego viyalondile iwe."
52 Msang'hanaji wa Abulahamu viyahulike ki-
walongile, kamfugamila Mndewa Imulungu.
53 Abaho kalava vinhu va kuihamba va shaba
na zahabu na viwalo, kamgwaa Lebeka. Vivija
kawagwaa nhunza za bei ng'hulu lumbu jake
Lebeka na mamake.

54 Abaho msang'hanaji wa Abulahamu na
wanhu zake waja na kung'wa, na wawasa kuko.
Imitondo viwalamuke, msang'hanaji ija kalonga,
"Ndekeni mbwele kwa mkulu wangu."
55 Lakini lumbu jake na mamake wamwidika,
"Muleke imndele yakale na siye kamba siku longo
abaho kochola nayo."

56 Lakini kawalongela, “Sikumung'hawize,
kwavija Mndewa Imulungu kautenda mwanza
wangu unoge. Ndekeni nibwele kwa mkulu
wangu.”
57 Wao walonga, “Tumkemeni imndele
tumuuze.”
58 Avo wamkema Lebeka, wamuuza, “Kolonda
kuchola na munhu ino?”

Nayo kedika, “Ona, nochola nayo.”

59 Avo wamuleka Lebeka na msang'hanaji wake
wachole hamoja na msang'hanaji wa Abulahamu
na wanhu zake.
60 Avo wamtambikila Lebeka kwa kulonga,

“Gweye mndele, uwe mama wa wanhu magana
kwa magana!
Wanhu wa ulelo wako wagahume mabuga ga
wanhu owehila!”
61 Abaho Lebeka na wasang'hanaji wake
waitanda, wakwela ngamiya wao, wachola na
msang'hanaji wa Abulahamu, wose wasegela.

62 Kipindi acho, Isaka kakala yasegele Beeli La-
hai Loi, kakala mwiisi ya Negebu.
63 Siku dimoja ichungulo, kakala yacholile kum-
gunda kugelegeza. Viyalolile, kona ngamiya ok-
wiza.
64 Lebeka viyamone Isaka, kahumuluka kulawa
mna ingamiya,
65 kamuuza msang'hanaji wa Abulahamu,
“Munhu ija yotembela mumgunda kokwiza kuno
kutwili iyo nani?”

Msang'hanaji kamwidika, “Heyo ayo mkulu
wangu.” Avo kasola mtandio wake, kaigubika
kihanga chake.

66 Msang'hanaji ayo kampetela Isaka kila kinhu
kiyatendile.
67 Avo Isaka kamgala Lebeka mkibanda cha
Sala, mamake, kawa mwehe wake, Isaka kamno-
gela Lebeka, avo kasamhuka mbuli ya kwaga kwa
mamake.

25

Ulelo uyagwe wa Abulahamu (1 Umwaka 1:32-33)

1 Abulahamu kasola mwehe iyagwe, twaga jake
Ketula.
2 Ketula kamulelela Abulahamu Zimlani na
Yokushani na Medani na Midiani na Ishibaki na
Shua.
3 Yokushani kamulela Sheba na Dedani. Ulelo
wa Dedani wakala Waashulu na Waletushi na
Waleumi.
4 Wanage Midiani wakala Efa na Efeli na Hanoki
na Abida na Elidaa. Wose wano walawa muulelo
wa Ketula.
5 Abulahamu kamgwaa Isaka uhazi wa vinhu
vake vose.
6 Lakini yang'hali mgima kawagwaa nhunza
iwana yalelile na watumwa wake. Abaho kawa-
gala wana awo kuna iisi ya mwambu wa kudilaw-
ila zuwa, kutali na kuyeli mwanage Isaka.

Ifa ya Abulahamu na kuzikigwa kwake

7 Abulahamu kakala na miyaka gana na mal-
ongo saba na tano.
8 Abulahamu viyafile kakala mvele ng'hani,
kauja ng'hani na kailumba na wahenga zake
wafile mwaka.

9 Wanage Abulahamu Isaka na Ishimaeli,
wamzika tatao mwiimhango ya Makipela, habehi
na Mamule mumgunda ukalile wa Efuloni,
mwanage Sohali, Muhiti.
10 Mgunda awo Abulahamu kakala yaugulile
kwa Wahiti, heyo na mwehe wake Sala wazikigwa
mumgunda awo.
11 Abulahamu viyafile, Imulungu kamtendela
ganogile Isaka, mwanage Abulahamu, keka
ng'hambi yake behi na Beeli Lahai Loi.

Ulelo wa Ishimaeli (1 Umwaka 1:28-31)

12 Uno awo ulelo wa Ishimaeli, mwanage Abula-
hamu, ija imsang'hanaji wake Sala, Hajili Mmisili,
yalelile na Abulahamu.
13 Gano gago matwaga ga wanage Ishimaeli,
kamba viwaleleke, Nebayosi, mwana wa
chaudele wa Ishimaeli na Kedali na Adibeeli
na Mibisamu,
14 na Mishima na Duma na Masa,
15 Hadadi na Tema na Yetuli na Nafishi na
Kedema.
16 Wano awo wanage Ishimaeli, wakalile
watawala wa makabila longo na mbili. Mabuga
gao na ng'hambi zao zikemigwa kwa matwaga
gao.
17 Ishimaeli viyafile kakala yavikize miyaka
gana na malongo madatu na saba, nayo kailumba
na wahenga zake wafile umwaka.
18 Ulelo wa Ishimaeli wakala mna gamabuga
gakalile hagati ya Havila na Shuli, behi na Misili,
kuchola Ashulu. Wao wakala waigolile na ulelo
uyagwe wa Abulahamu.

Kuleleka kwa Esau na Yakobo

19 Uno awo ulelo wa Isaka mwanage Abula-
hamu. Abulahamu kamulela Isaka.
20 Isaka viyavikize miyaka malongo mane kam-
sola Lebeka, mndele wa Besueli, Imualamu wa
Padani Alamu na lumbu jake Labani Imualamu.
21 Lebeka kakala mgumba, avo Isaka kampula
Mndewa Imulungu. Nayo Mndewa Imulungu
kahulika kupula kwake na imwehe Lebeka ka-
goga inda.
22 Inda ayo ikala ya mapacha, wang'hali
hawanavumbuka wakala oisung'hasung'ha
mwiinda yake. Avo kalonga, "Habali kinhu
kamba kino chondawilila niye?" Avo kachola
kumuuza Mndewa Imulungu.
23 Mndewa Imulungu kamulongela,
"Makabila mabili ga mwiinda yako,
ng'holo mbili zonda uzilele, zogomba.
Imoja yokuwa na nguvu kubanza iyagwe,
imkulu komsang'hanila imdodo."
24 Siku zake za kulela vizivikile, Lebeka kalela
wana mapacha.
25 Wa ichanduso kakala mdung'hu, lukuli lose
upipi wiiyeka, avo wamkema Esau.
26 Wa kabili kavumbuka kuno kamgoga Esau
mna ikisiginho, avo wamgwaa twaga da Yakobo.
Lebeka viyawalelile iwana, Isaka kakala yavikize
miyaka malongo sita.

Esau kochuuza kiyalondigwe kuhazi

27 Wana awo wakula, Esau kakala galu wa
kusaka, kakala konogelwa kusinda kumuhulo,
lakini Yakobo kakala munhu muhole, kakalaga
ukae.

28 Avo, Isaka kakala yamnogele Esau, kwavija
kakala kotobola nyama ziyakomile, lakini Lebeka
kakala yamnogele Yakobo.
29 Siku dimoja, Yakobo kakala koteleka
ng'hunde, Esau kakala yabwelile kulawa kusaka.
Kakala na nzala ng'hani,
30 avo kamulongela Yakobo, “Nofa nzala,
ngolela kinhu acho ikidung'hu ndie.” Lekaavo
wamgwaa twaga da Edomu, fambulo jake
mdung'hu.
31 Yakobo kamwidika, “Nokugwaa kamba wa-
hangwaa kija kiulondigwa kuhazi kamba mwana
wa chaudele.”
32 Esau kamulongela, “Ona! Nolonda kufa,
uhazi wangu wa mwana wa chaudele onifaya
choni?”
33 Yakobo kamwidika, “Tanhu iduwile kamba
kongwaa kiulondigwa kuhazi.”
Esau kaiduwila kamgwaa Yakobo kiyalondigwe
kuhazi.
34 Avo Yakobo kamgwaa Esau gate na ng'hunde.
Kaja, kang'wa, abaho kenuka, kasegela. Vino
vivo Esau viyakibezile kija kiyalondigwe kuhazi
kamba mwana wa chaudele.

26

Isaka na Abimeleki

1 Abaho kukala na lufilili lwa nzala mwiisi, siyo
ija ilawilile kipindi cha Abulahamu. Avo Isaka
kamgendela Abimeleki, mndewa wa Wafilisiti,
ako Gelali.
2 Mndewa Imulungu kamulawilila Isaka, ka-
mulongela, “Sikuuchole mwiisi ya Misili, lakini
ukakale mwiisi yonda nikulongele.

3 Kala baho, na niye nokuwa hamoja na gweye,
nokutendela ganogile. Nokugwaa gweye na ulelo
wako isi ino yose. Notenda kija kinongile kwa
tatako Abulahamu.
4 Noutenda ulelo wako wengezeke kamba vizili
nhondo za kuulanga na nowagwaa isi zose zino.
Kubitila ulelo wako, wanhu wa makabila gose
omweda,
5 kwavija Abulahamu kamhulika na katenda
gaja ganimulongele na katenda gaja ganimulag-
ize na kagoga gaja ganimfundile."

6 Avo Isaka kakala ako Gelali.
7 Wenekae wa ako viwauzile mbuli ya mwehe
wake, kawalongela kakala lumbu jake. Kadumba
kuwalongela kamba kakala mwehe wake, kwav-
ija kadumba wahamkomile na kumsola Lebeka,
yakalile yanogile ng'hani.
8 Viyakalile ako kwa kipindi, Abimeleki, mn-
dewa wa Wafilisiti kasungulila mdidilisha ka-
mona Isaka komfagatila mwehe wake.
9 Abimeleki kamkema Isaka, kamulongela,
"Kumbe iyo mwehe wako! Habali kulonga kakala
lumbu jako?" Isaka kamwidika, "Nidumba
nahakomigwe maza nongile kakala mwehe
wangu."
10 Abimeleki kalonga, "Kutenda choni
kumwetu? Imoja wa wanhu zangu yahadahile
kuwasa na mwehe wako na gweye wahatendile
toneke tubananga."
11 Avo Abimeleki kawazuma wanhu
wose, kawalongela, "Munhu yoyose yonda
yamtendele vihile munhu ino hebu mwehe wake,
kokomigwa."

12 Mwaka awo Isaka kahanda mbeyu mwiisi
ija, kaigwisa ndiya kwavija Mndewa Imulungu
kakala yamtendele ganogile.
13 Isaka kagendelela goya, kakala na vinhu
vingi.
14 Wafilisiti wamonela migongo kwavija kakala
na mabumbila bwando ga ng'hondolo na ng'ombe
na watumwa.
15 Avo wagasila masima gose tatake gayawala-
gize wasang'hanaji wake wagahimbe viyakalile
mgima.

16 Abaho Abimeleki kamulongela Isaka, "Segela
mwiisi yetu, gweye kuna nguvu kubanza siye."
17 Avo Isaka kasegela, keka ng'hambi yake
kubonde da Gelali, na kakala kuko.
18 Isaka kagahimba kabili masima gahimbigwe
kipindi Abulahamu tatake yang'hali hanakufa
na kusiligwa na Wafilisiti viyafile Abulahamu.
Isaka kagagwaa masima gago matwaga gagaja
gakemigwe na tatake.

19 Wasang'hanaji wa Isaka viwahimbile
kubonde wapata mazi ga nzasa.
20 Wasusilaji wa Gelali wakala ogomba na
wasusilaji wa Isaka, walonga, "Mazi gano ga
kumwetu." Avo Isaka kadikema sima dijo, "Es-
eki," fambulo jake bwato.

21 Wasang'hanaji wa Isaka wahimba sima
diyagwe, sima dijo vivija wadigombela kabili,
avo kadikema, "Sitina," fambulo jake kuihila.
22 Kasegela hanhu aho, kahimba sima diyagwe.
Lakini sima dijo hawadigombele bule, avo
kadikema, "Lehoboti," fambulo jake kulekeswa.

Kalonga, “Sambi Mndewa Imulungu katulekesa
tukale mwiisi, na tomweda ng'hani.”
23 Isaka kasegela, kachola ako Beelisheba.
24 Mndewa Imulungu kamulawilila ikilo, ka-
mulongela, “Niye na Imulungu wa tatako Abula-
hamu. Sikuudumbe kwavija niye na hamoja na
gweye. Nokutendela ganogile na nokugwaa ulelo
mkulu mbuli ya kija kinongile kwa msang'hanaji
wangu Abulahamu.”
25 Avo Isaka kazenga upango wa kulavila nhosa,
kamtambikila Mndewa Imulungu. Abaho keka
ng'hambi yake kuko na wasang'hanaji zake
wahimba sima diyagwe.

Isaka koitogolela na Abimeleki

26 Abimeleki hamoja na mbwigake Ahuzasi na
Fikoli mkulu wake wa iwakalizi, wasegela Gelali,
wachola kumulola Isaka.
27 Avo Isaka kawauza, “Habali mwiza kundola,
mweye munihile na kuniwinga mwiisi yenu?”
28 Wao wamwidika, “Sambi tojuwa kamba Mn-
dewa Imulungu kahamoja na gweye, avo tolonda
gweye na siye tuilagane. Tokulonda ulonge,
29 kamba hututendela vihile, kamba siye
vitulekile kukutendela vihile. Tukutendela
ganogile na tukuleka usegele kwa tindiwalo.
Sambi yokoneka Mndewa Imulungu kakutendela
ganogile.”
30 Avo Isaka kawatendela nyimwilinyimwili,
nao waja na kung'wa.
31 Imitondo yake, kila munhu kaiduwila kwa
miyage. Isaka kawalaga, na hewo wamuleka
moyo kwatu.

32 Siku didija wasang'hanaji wa Isaka wamwiz-
ila, wamulongela mbuli ya sima diwahimbile, wa-
longa, “Tugavika mazi.”
33 Avo Isaka kadikema sima dijo, “Shiba,” fam-
bulo jake kuiduwila, na mbaka sambi buga dijo
dokemigwa Beelisheba.

Esau kosola wehe ako Kanaani

34 Esau viyavikize miyaka malongo mane, ka-
sola wehe wabili Wahiti, Yudisi mndele wa Beeli
na Basemati mndele wa Eloni.
35 Watwanzi awo wamtenda Isaka na mwehe
wake wakale moyo nyunguwaa.

27

Isaka komtambikila Yakobo

1 Isaka kakala mvele na kawa msuwameso.
Avo kamkema mwanage imkulu Esau, kamulon-
gela, “Mwanangu,” imwana kamwidika, “Tata,
nabaha.”
2 Isaka kalonga, “Lola, niye namvele, na siku ya
kufa kwangu siijuwile bule.
3 Avo sola upinde na msale, uchole kumuhulo
ukanisakile mnyama.
4 Nhelekele ndiya inondaga, ungalile ndie, ili
nikutambikile ning'hali sinakufa.”
5 Isaka viyakalile komulongela Esau, Lebeka
kakala kotegeleza. Avo Esau viyacholile kusaka,
6 Lebeka kamulongela mwanage Yakobo,
“Nimuhulika tatako komulongela mkulu wako
Esau,
7 ‘Ngalila mnyama, unhelekele, nahamala kuja
nikutambikile mgameso ga Mndewa Imulungu
ning'hali sinakufa.’

8 Lelo mwanangu, nhegeleza goya na
usang'hane kinikulongela.
9 Genda, kuna ifugo ya mbuzi, kangalile mabofu
mabili ga mbuzi ganenehe, nimtelekele tatako
ndiya ili mulile iyalondaga.
10 Abaho mgalile tatako yaje, ili yakutambikile
yang'hali hanakufa."
11 Yakobo kamulongela mamake, Lebeka,
"Lakini kojuwa kamba mkulu wangu Esau kana
upipi mulukuli, niye nabule upipi mulukuli.
12 Kamba tatangu yahambabasa, nokoneka
kamba nomvizila, avo noiduwila mwenyego
kubanza kutambikiligwa."
13 Mamake kamwidika, "Mwanangu, kamba
kuduwiligwa mbuli yako, leka nduwiligwe niye,
genda kangalile gago gamabofu ga mbuzi."
14 Avo Yakobo kagenda kuwasola, kamgalila
mamake, na heyo kateleka indiya iyalondaga
tatake.
15 Abaho Lebeka kasola viwalo vinogile
ng'hani va mwanage wa chaudele Esau, vikalile
mng'anda, kamvaza mwanage imdodo Yakobo.
16 Kamvaza ng'hwembe za mbuzi mmakono
gake na msingo mulibule upipi.
17 Abaho kamgwaa ayo indiya ili umulile na
gamagate gayatandile.
18 Avo, Yakobo kachola kwa tatake, kamkema,
"Tatangu!" Nayo kamwidika, "Mwanangu. Gw-
eye kwa mwanangu nani?"
19 Yakobo kamwidika tatake, "Niye na Esau,
mwanago wa chaudele, nisang'hana kamba vi-
unongele, chonde, lamuka uje ndiya inikugalile,
ili unitambikile."

20 Isaka kalonga, “Mwanangu, vilihi hukawile
bule kumpata?”

Yakobo kamwidika, “Mndewa Imulungu wako
iyo yanitazile kumpata.”

21 Avo Isaka kamulongela Yakobo, “Kwesa behi
mwanangu nikukwase, njuwe kamba kweli gw-
eye kwa mwanangu Esau.”

22 Yakobo kakwesa behi na tatake Isaka, nayo
kamkwasa na kalonga, “Sauti ya Yakobo, lakini
makono ga Esau.”

23 Avo hamjuwile bule kwavija makono gake
gakala na upipi kamba mkulu wake Esau, avo
kaitanda kumtambikila.

24 Kamuuza kabili, “Vino gweye kweli kwa
mwanangu Esau?”

Nayo kamwidika, “Ona.”

25 Avo, Isaka kamulongela, “Mwanangu ngalila
inyama yuukomile nije, nahamambukiza niku-
tambikile.” Yakobo kamgalila indiya na heyo kaja,
vivija kamgalila idivai na heyo kang'wa.

26 Abaho tatake Isaka, kamulongela, “Kwesa
behi uninonele.”

27 Avo, Yakobo kamgendela na kamnonela,
Isaka viyahulike mnung'ho wa viwalo vake,
kamtambikila, kalonga, “Oo, mnung'ho unogile
wa mwanangu uigala na mnung'ho wa mgunda
utambikiligwe na Mndewa Imulungu.

28 Nompula Imulungu yagale mvula mna imi-
gunda yako na yakugwelele vinhu vose va mwiisi,
na uigwise ndiya na zabibu.

29 Wanhu wa mziisi wakusang'hanile na wanhu
wakufugamile, uwatawale ndugu zako na wan-
age mamako wakufugamile. Wonda wakuduwile,

waduwiligwe na Imulungu na onda wakutambik-
ile, nao watambikiligwe.”

Esau kompula tatake yamtambikile

30 Isaka viyamambukize kumtambikila Yakobo,
bahaja Yakobo viyasegele kwa tatake, mkulu
wake Esau kabwela kulawa kusaka.
31 Na heyo vivija kateleka ndiya ili mulile,
kamgalila tatake. Abaho kamulongela, “Tatangu
lamuka uje nyama inikusakile, ili unitambikile.”
32 Isaka kamuuza, “Gweye kwa nani?”

Nayo kamwidika, “Niye na mwanago wa
chaudele, Esau.”
33 Baho Isaka kagwaya ng'hani, kalonga,
“Kumbe ija yasakile nyama na kungalila nani? Na
niye nija gweye haunakwiza abaho nimtambikila,
nayo kotambikiligwa kweli!”
34 Esau viyahulike mbuli za tatake kaguta kwa
sauti ng'hulu kalonga, “Tata, na niye vivija nitam-
bikile!”
35 Lakini Isaka kalonga, “Ndugu yako keza
kamvizila, nayo kasola kutambikiligwa kwako.”
36 Esau kalonga, “Uno mwanza wa kabili
kamvizila, lekaavo twaga jake Yakobo! Tanhu
kamboka ukulu wangu kamba mwana wa
chaudele na sambi kasola kutambikiligwa
kwangu!” Abaho kamuuza tatake, “Hundekele
kutambikiligwa kokose?”
37 Isaka kamwidika Esau, “Nimtenda
yakutawale na niwatenda ndugu zake wose
wawe wasang'hanaji zake na nimgwaa ndiya na
zabibu. Sambi kuduhu kinhu chochose chonda
nikutendele mwanangu.”

38 Esau kamulongela tatake, “Gweye kuna ku-
tambikila kumoja kwiiyeka tata? Nhambikile
na niye vivija tatangu!” Abaho Esau kalila kwa
usungu.
39 Tatake kamwidika Esau,
“Ukazi wako okuwa kutali na isi inogile,
kutali na mvula ya kuulanga.
40 Kokala kwa kuitowa kwa sime jako
na komsang'hanila mdodo wako.
Lakini wahambiduka
kolawa mmakono gake.”
41 Avo, Esau kamwihila Yakobo kwavija tatake
kamtambikila Yakobo. Esau kailongela, “Tatangu
yahafa na siku za kumulilila zahesha, nomkoma
ndugu yangu Yakobo.”
42 Lakini Lebeka viyajuwile kiyolonda kutenda
Esau, kamkema Yakobo, kamulongela, “Ukale
meso ndugu yako Esau kokusamhukila na kuno
kogelegeza yakukome.
43 Avo mwanangu tenda vinikulongela. Lopola
ukimbile kwa lumbu jangu Labani ako Halani.
44 Kala kuko mbaka ng'hasiliki ya ndugu yako
yahahola.
45 Ng'hasiliki ya mkulu wako yahesha na
kuisemwa kija kiumtendele nomtuma munhu
ubwele. Habali kwa siku dimoja nifiligwe na
mweye wanangu wabili?”
46 Lebeka kamulongela Isaka, “Niye nidonha
mbuli ya wehe zake Esau wano Wahiti, kamba
Yakobo vivija yahasola imoja wa watwanzi wano
Wahiti, niye nokuwa na kilamuso gani cha kuwa
mgima?”

28

1 Isaka kamkema Yakobo, kamtambikila, kamu-
lagiza yolonga, “Sikuusole mtwanzi wa kulawa
Kanaani.
2 Genda Padani Alamu, mng'anda ya babu yako
Besueli, ukasole imoja wa wandele wa mjomba
wako Labani.
3 Imulungu yeli na Udahi wose yakutendele
ganogile na yakugwee wana bwando, ili uwe tata
wa makabila mengi.
4 Imulungu yakutendele ganogile gweye na
ulelo wako kamba viyamtendele ganogile Abula-
hamu, usole isi ino yuukala kamba munhu baki,
isi ija Imulungu iyamgwelele Abulahamu.”
5 Avo, Isaka kamtuma Yakobo yachole, nayo
Yakobo kachola Padani Alamu kwa Labani mwan-
age Besueli, imualamu. Labani kakala lumbu wa
Lebeka mamao Yakobo na Esau.

Esau kosola mtwanzi iyagwe

6 Esau kajuwa kamba Isaka kamtambikila
Yakobo na kakala yamtumile yachole Padani
Alamu yakasole mwehe, na viyamtambikile
kamulagiza sikuyamsole mtwanzi Mkanaani.
7 Vivija kajuwa kamba Yakobo kawategeleza
tatake na mamake, kachola Padani Alamu.
8 Avo Esau kajuwa kamba tatake hawalondile
watwanzi wa Kanaani.
9 Avo, leka waja iwatwanzi yawasolile toka
mwaka, Esau kachola kwa Ishimaeli mwanage
Abulahamu, kamsola Mahalati mndele wa Ishi-
maeli, lumbu jake Nebayosi.

Nzozi ya Yakobo ako Beseli

10 Yakobo kasegela Beelisheba, kachola Halani.

11 Viyavikile hanhu kwavija zuwa dikala dihongile, kasola dibwe dimoja kasigamiza pala jake mdibwe dijo kawasa utulo.

12 Kalota nzozi, mwiinzozi kona kidando kulawa mwiisi mbaka kuulanga na wasenga wa kuulanga wakala odanda na kuhumuluka mkidando acho.

13 Mndewa kema mkidando acho kalonga, “Niye ayo Mndewa Imulungu, Imulungu wa Abulahamu na Imulungu wa Isaka tatako. Isi yuuwasile nokugwaa gweye na ulelo wako.

14 Ulelo wako omema kamba timbwisi da mwiisi na okwenela mwambu wa kudihongela zuwa na mwambu wa kudilawila zuwa, mwambu wa kasikazini na mwambu wa kusini. Kubitila gweye na ulelo wako ng'holo zose za mwiisi zomweda.

15 Niye na hamoja na gweye, kokose konda uchole niye nokulola na nokubweza mwiisi ino. Sikuleka mbaka vonda nisang'hane gaja ganikulongele.”

16 Yakobo viyalamuke muutulo, kalonga, “Ukweli Mndewa Imulungu kabaha, na niye ng'hala sijuwile bule!”

17 Yakobo kadumba na kalonga, “Hanhu hano hogela bwembwe, vinyona hano aho ng'anda ya Imulungu kuili na lwivi lwa kuulanga.”

18 Imitondo yake Yakobo kasola didibwe diyasigamize kudipala jake kadisimika na uchanha yake kadigidila mavuta.

19 Hanhu aho kahakema Beseli, fambulo jake, “Ng'anda ya Imulungu,” lakini aho umwaka buga dijo dikala dokemigwa Luzu.

20 Abaho Yakobo kaiduwila kwa Imulungu, ka-
longa, “Kamba Imulungu kokuwa hamoja na niye
na kuulola goya mwanza wangu na kungwaa
ndiya na viwalo,
21 na kamba nahabwela mgima ukae kwa
tatangu, baho Mndewa kokuwa Imulungu wangu,
22 na hanhu hano hanisimike dibwe dino
hokuwa ng'anda ya Imulungu na vose vonda
ungwelele nokulavila fungu da longo.”

29

Yakobo kovika kwa Labani

1 Yakobo kagendelela na mwanza wake, kavika
mziisi za wanhu wa mwambu wa kudilawila
zuwa.
2 Siku dimoja kona sima kuluwala na mabum-
bila madatu ga ng'hondolo gahumula, kwavija
ng'hondolo awo wakala ong'wa mazi kulawa
mdisima dijo. Mmulomo wa disima kukala na
dibwe kulu.
3 Mabumbila ga ng'hondolo gahaiting'hana,
wasusilaji odikwesa kumgwazo dibwe dijo ku-
lawa hana umulomo wa disima na owang'weza
ng'hondolo wao. Abaho odibweza bahaja mmu-
lomo wa disima.
4 Yakobo kawauza iwasusilaji, “Ndugu zangu
molawa kwahi?” Wamwidika, “Tolawa mwiisi ya
Halani.”
5 Kawauza, “Mumjuwa Labani, mzukulu wa
Naholi?” Wamwidika, “Ona, tumjuwa.”
6 Abaho Yakobo kawauza, “Vilihi mgima?” Wa-
mulongela, “Ona, mgima, na mndele wake Laheli
aija kuja kokwiza na ng'hondolo wake.”

7 Abaho Yakobo kawalongela, “Loleni zuwa
ding'hali hadinahonga, siyo kipindi cha kuweka
hamoja ng'hondolo. Wang'wezeni mazi mkawa-
susile.”
8 Lakini wao wamulongela, “Hatudaha bule ku-
tenda vivo mbaka vibumbila vose vikale hamoja
na dibwe dikwesigwe kumgwazo ya disima, baho
towang'weza iwang'hondolo.”
9 Yakobo viyakalile yang'hali kolonga na wa-
susilaji awo, Laheli keza na ng'hondolo wa tatake,
kwavija heyo iyo yakalile yowasusila.
10 Yakobo viyamone Laheli mndele wa Labani,
lumbu wa mamake na viyawone ng'hondolo wa
Labani, kachola kudisima kadikwesa kumgwazo
didibwe kawang'weza ng'hondolo wa mjomba
wake.
11 Abaho Yakobo kamnonela Laheli kwa
deng'ho mbaka mahozi gamulawa.
12 Yakobo kamulongela Laheli kamba heyo
kakala ndugu wa tatake na kakala mwana wa
Lebeka. Laheli kakimbila ukae kamulongela
tatake.
13 Labani viyahulike mbuli za Yakobo, mwih-
wage, kalopola kumbokela, kamfagatila na kum-
nonela, kamgoneka ukae kumwake. Yakobo kam-
petela mbuli zose zilawilile.
14 Nayo Labani kalonga, “Gweye kwa ndugu
yangu wa usungu.” Yakobo kakala na mjomba
wake kwa mwezi umoja.

Yakobo kowasola wandele wa Labani

15 Siku dimoja Labani kamulongela
Yakobo, “Siyo kwavija gweye kwa ndugu avo
unisang'hanile bule. Nongele fungu diulonda.”

16 Labani kakala na wandele wabili, imndele
ikulu twaga jake Lea na imdodo twaga jake Laheli.
17 Lea kakala na meso makulu, lakini Laheli
kakala yanogile na kakala na unovu.

18 Yakobo kamnogela Laheli, avo kamulongela
Labani, “Nokusang'hanila kwa miyaka saba unig-
wee Laheli, mndele wako imdodo yawe mwehe
wangu.”

19 Labani kamulongela, “Vinoga nikugwee gw-
eye umsole kubanza yasoligwe na munhu iyagwe,
kala bahano na niye.”
20 Avo, mbuli ya kumnogela Laheli, Yakobo
kamsang'hanila Labani miyaka saba, lakini
kumwake heyo kona kamba kipindi kidodo
kwavija kamnogela ng'hani Laheli.

21 Abaho Yakobo kamulongela Labani, “Kipindi
changu kisha, avo ngwelele mwehe wangu
nolonda kuwasa nayo.”
22 Avo, Labani kawagoneka wanhu kuna iny-
imwilinyimwili.
23 Lakini viivikile ichungulo, kamsola Lea mn-
dele wake imkulu, kamgala kwa Yakobo. Yakobo
kawasa nayo.
24 Labani kamulava Zilipa yakalile mtumwa
wake yamsang'hanile mndele wake Lea.
25 Vikuchile, Yakobo kajuwa kamba kakala Lea,
avo kamuuza Labani, “Kunhenda choni? Niye
nikusang'hanila mbuli ya Laheli. Avo habali ku-
nivizila?”
26 Labani kamwidika, “Mwiisi yetu hatutendaga
vivo, siyo mila yetu kutenda imdodo yasoligwe
tanhu kipindi imkulu yang'hali.

27 Beta mbaka zishe siku saba za nyimwiliny-
imwili ya zengele, abaho nokugwaa Laheli kamba
konisang'hanila kwa miyaka saba iyagwe."
28 Yakobo katogola. Avo Yakobo kakala na Lea
kwa siku azo saba, abaho Labani kamgwaa Laheli
mndele wake imdodo yawe mwehe wake.
29 Labani kamulava Biliha yakalile mtumwa
wake wa kitwanzi yamsang'hanile mndele wake
Laheli.
30 Avo, Yakobo kawasa na Laheli vivija. Lakini
Yakobo kamnogela ng'hani Laheli kubanza Lea.
Yakobo kamsang'hanila Labani miyaka saba
iyagwe.

Wana wa Yakobo

31 Mndewa Imulungu viyone Lea kehiligwa,
kamtenda yalele wana, lakini Laheli kakala
mgumba.
32 Lea kagoga inda, kalela mwana wa kimbi-
galo, kamkema Lubeni, fambulo jake mwana mbi-
galo, kwavija kalonga, "Mndewa Imulungu kona
kugaya kwangu, kulawa sambi mkasano wangu
koninogela."
33 Lea kagoga inda kabili, viyalelile mwana wa
kimbigalo kalonga, "Kwavija Mndewa Imulungu
kahulika kamba nihiligwa, lekaavo vivija kang-
waa na ino." Avo kamkema Simeoni, fambulo jake
kahulika.
34 Abaho kagoga inda lwa kadatu na kalela
mwana iyagwe wa kimbigalo, kalonga, "Sambi
mkasano wangu koilumba na niye, kwavija
nimulelela wana wadatu wa kimbigalo." Avo
mwana ayo kamkema Lawi, fambulo jake
koilumba.

35 Kagoga inda lwa ikane, na viyalelile mwana
wa kimbigalo kalonga, “Mwanza uno nomgwaa
nhogolwa Mndewa Imulungu.” Avo mwana ayo
kamkema Yuda, fambulo jake nhogolwa. Abaho
kaleka kulela wana.

30

1 Laheli viyone hanamulelela Yakobo wana ka-
monela migongo Lea, mkulu wake. Avo kamulon-
gela Yakobo, “Ngwaa wana buleavo nofa.”

2 Yakobo kamgevuzikila Laheli kalonga, “Vino
niye ngaluka Imulungu yakutendile sikuulele
wana?”
3 Laheli kamulongela, “Mtumwa wangu Biliha
kabaha, wasa nayo ili yandelele mwana, na niye
mhate wana kubitila heyo.”
4 Avo Laheli kamgwaa Yakobo mtumwa wake
Biliha yawe kamba mwehe wake. Yakobo kawasa
nayo,
5 Biliha kagoga inda, kamulelela Yakobo mwana
wa kimbigalo.
6 Laheli kalonga, “Imulungu kanigombela,
kahulika kulila kwangu na kangwaa mwana wa
kimbigalo.” Avo mwana ayo kamkema Dani,
fambulo jake kanigombela.
7 Biliha mtumwa wa Laheli kagoga inda kabili,
kamulelela Yakobo mwana wa kabili wa kimbi-
galo.
8 Laheli kalonga, “Niitowa ng'hani na mkulu
wangu, na niye nihuma.” Avo twaga jake
kamkema Nafutali, fambulo jake niitowa.

9 Lea viyone sambo isha, kamsola mtumwa
wake Zilipa, kamgwaa Yakobo yawe kamba
mwehe wake.
10 Zilipa mtumwa wa Lea kamulelela Yakobo
mwana wa kimbigalo.
11 Lea kalonga, “Nimweda.” Avo twaga jake
kamkema Gadi, fambulo jake nimweda.
12 Zilipa, mtumwa wa Lea, kamulelela Yakobo
mwana wa kabili wa kimbigalo.
13 Lea kalonga, “Sambi nodeng'helela!
Watwanzi ong'hema deng'ho.” Avo twaga jake
kamkema Asheli fambulo jake deng'ho.
14 Kipindi cha kusenga ngano, Lubeni kachola
kumgunda ako kona nhula,* kamgalila mamake
yakemigwe Lea. Laheli kamulongela Lea,
“Chonde mbagulila nhula za mwanago.”
15 Lakini Lea kamwidika, “Gweye viumsolile
mkasano wangu kugesa ikala mbuli ndodo. Na
sambi vivija kolonda nhula za mwanangu.” La-
heli kamwidika, “Vinoga, kamba kongwaa nhula
za mwanago lelo Yakobo kowasa kumwako.”
16 Avo, ichungulo Yakobo viyabwelile kulawa
kumgunda, Lea kachola kumbokela, kamulon-
gela, “Lelo kowasa na niye, kwavija nikulihila
kwa nhula za mwanangu.” Avo ikilo kawasa kwa
Lea.
17 Imulungu kamuhulika Lea, nayo kagoga
inda, kamulelela Yakobo mwana wa tano wa kim-
bigalo.
18 Lea kalonga, “Imulungu kangwaa nhunza
yangu, kwavija nimgwaa mkasano wangu

* **30:14** Watwanzi wakala osola *nhula*ili ziwataze kugoga inda.

mtumwa wangu," avo kamkema mwana ayo
Isakali, fambulo jake nhunza yangu.
19 Lea kagoga inda kabili, kamulelela Yakobo
mwana wa sita wa kimbigalo.
20 Lea kalonga, "Imulungu kamgwaa nhunza in-
ogile. Sambi mkasano wangu konitogola kwavija
nimulelela wana sita." Avo kamkema imwana ayo
Zabuloni, fambulo jake konitogola.
21 Abaho kalela mwana wa kitwanzi, kamkema
Dina.
22 Abaho Imulungu kamkumbuka Laheli, ka-
muhulika na kumtenda yalele wana.
23 Laheli kagoga inda, kalela mwana wa kim-
bigalo, kalonga, "Imulungu kanisegesela kinyala
changu."
24 Avo kamkema mwana ayo Yusufu, fambulo
jake kanisegesela, kwavija kalonga, "Nompula
Mndewa Imulungu yanyengezele mwana iyagwe
wa kimbigalo."

Fugo ya Yakobo yokwengezeka

25 Laheli viyamulelile Yusufu, Yakobo kamulon-
gela Labani, "Ndeka mbwele ukayangu, mwiisi
yangu.
26 Ngwelela wehe zangu na wanangu, niwa-
patile kwa kukusang'hanila, nisegele. Kujuwa
vinikusang'hanile goya."
27 Lakini Labani, kamulongela, "Kamba
kononda, chonde sikuusegele, kwavija njuwa
kwa uhawi kamba Mndewa Imulungu kanitenda
nimwede mbuli ya gweye.
28 Nongela fungu jako, na niye nokuliha."

29 Yakobo kamulongela, “Gweye kujuwa
vinikusang'hanile, na vija fugo yako viyongezeke
mmakono gangu.
30 Kwavija kija kidodo kiukalile nacho ning'hali
sinavika, sambi chongezeka ng'hani na kokose
kunicholile Mndewa Imulungu kakutenda
umwede. Lakini sambi na niye nolonda kuwalola
goya wanhu wa mng'anda yangu.”
31 Labani kamuuza, “Nikugwee choni?” Yakobo
kamwidika, “Sikuungwee kinhu chochose, nogen-
delela kuwalola wanyama wako kamba konhen-
dela kinhu kimoja.
32 Nhogolela niwakagule wanyama wako,
lelo, na kulawa mumo, nibagule kila bofu da
ng'hondolo yeli na uzegenhe zegenhe na kila
ng'hondolo mtitu, na mbuzi weli na uzegenhe
zegenhe. Dijo ijo fungu jangu, dinilonda.
33 Avo ako kumwande, kinongile chokoneka
goya, vonda wize kulola fungu jangu.
Mbuzi yoyose yelibule uzegenhe zegenhe
hebu ng'hondolo yelibule utitu yahakoneka
mkibumbila changu, iyo kebigwa.”
34 Labani kamwidika, “Ona, na iwe kamba viu-
longile.”
35 Lakini siku didija Labani kawabagula mbuzi
wose wa kimbigalo weli na uzegenhe zegenhe
hebu mindilizi ndilizi na mbuzi wose wa kitwanzi
weli na uzegenhe zegenhe hebu mindilizi ndilizi,
vivija kawasegesa ng'hondolo wose weli watitu,
kawagwaa wanage wawasusile kamba fungu da
Yakobo.
36 Labani na bumbila dijo dili fungu da Yakobo,
kainega na Yakobo muumwanza wa kutembela

siku ndatu, nayo Yakobo kagendelela kuwasusila
wanyama wasigale wa Labani.

37 Avo, Yakobo kasola fito mbisi za mibiki mi-
datu kagabandula gamagome, na katenda misitali
mzifito azo.
38 Abaho kazisimika zifito ziyabandule ku-
ulongozi wa viya va kung'wela mazi, hanhu
haja wanyama wezaga kung'wa mazi, kwavija
wanyama wahaiting'hana hamoja kung'wa mazi
oikwela.
39 Wanyama waikwela na kugoga inda kuulon-
gozi wa fito azo, walela wana weli na uzegenhe
zegenhe na mindilizi ndilizi.
40 Yakobo kageka kumgwazo mabofu ga
ng'hondolo, abaho awo wasigale kawatenda
walole ubazi wa wanyama weli na uzegenhe
zegenhe na utitu kudikalile bumbila da Labani.
Kwa kutenda avo, Yakobo kapata bumbila jake
mwenyego, na hadikile hamoja na wanyama wa
Labani.

41 Avo chahavika kipindi cha wanyama weli na
nguvu kugoga inda, Yakobo kokwika zifito ku-
ulongozi wao mna iviya va kung'wela mazi, ili
waikwele na wagoge inda kuulongozi wa fito azo.
42 Lakini hazikile fito azo kuulongozi wa
wanyama wanyolile. Hakibitile kipindi kitali,
wanyama wanyolile wakala wa Labani, na waja
weli na nguvu wakala wa Yakobo.
43 Avo, Yakobo kawa tajili ng'hani, kakala na
mabumbila makulu ga wanyama, kakala na wa-
tumwa wa kitwanzi na wa kimbigalo na ngamiya
na vihongwe.

31

Yakobo komkimbila Labani

1 Yakobo kahulika wanage Labani viwakalile
olonga, “Yakobo kasola kila kinhu cha tataetu na
utajili kaupata kulawa kwa tataetu.”
2 Vivija Yakobo kakala yajuwile kamba Labani
kakala hamgesa bule kamba viikalile haichan-
duso.
3 Abaho Mndewa Imulungu kamulongela
Yakobo, “Bwela mwiisi ya wahenga zako na lukolo
lwako, na niye nokuwa hamoja na gweye.”
4 Avo Yakobo kawatuma wanhu wawakeme La-
heli na Lea weze kuluwala kuyakalile na fugo
yake.
5 Yakobo kawalongela, “Nokona sambi tataenu
hangesa kamba viikalile ichanduso, lakini Imu-
lungu wa tatangu kahamoja na niye.
6 Mweye mojuwa nimsang'hanila tataenu
kamba vindahile.
7 Hata avo kamvizila na kugalusa fungu jangu
miyanza longo. Lakini Imulungu hamulekile yan-
dumize.
8 Tataenu viyalongile, ‘Wanyama weli na
uzegenhe zegenhe wao fungu jako,’ avo bumbila
jose dilela wanyama weli na uzegenhe zegenhe,
na viyalongile, ‘Wanyama weli na mindilizi
ndilizi wao fungu jako,’ avo bumbila jose dilela
wanyama weli na mindilizi ndilizi.
9 Avo Imulungu kamboka tataenu fugo yake,
kangwaa niye.”
10 “Kipindi cha wanyama kugoga inda, ndota
nzozi, mwiinzozi ayo mbona mbuzi wose wa kim-

bigalo wawakwelile wanyama awo wakala na
mindilizi ndilizi na uzegenhe zegenhe.
11 Mwiinzozi ayo, msenga wa kuulanga
kang'hema, ‘Yakobo,’ na niye nimwidika,
‘Nabaha!’
12 Kanongela, ‘Lola, mbuzi wose wa kimbigalo,
iwokwela mbuzi wa kitwanzi wana mindilizi
ndilizi na uzegenhe zegenhe, kwavija nichona
kija kiyokutendela Labani.
13 Niye ayo Imulungu yakulawililile ako Beseli
kuja kuugidile mavuta mdibwe na kuiduwila
kumwangu, sambi segela mwiisi ino, ubwele
mwiisi yako.’ ”
14 Laheli na Lea wamwidika Yakobo, “Siye twab-
ule uhazi usigale kwa tataetu!
15 Katutenda kamba wanhu baki, katuchuuza
na kuzinanga sente zituchuuzigwe.
16 Vinhu vose Imulungu viyambokile tataetu
va kumwetu na wanetu. Avo sang'hana kinhu
chochose kiyakulongele Imulungu.”
17 Abaho Yakobo kawakweza wanage na wehe
zake mna iwangamia.
18 Kawasusila kuulongozi wanyama wake wose,
na vinhu vose viyapatile ako Padani Alamu, ka-
funga mwanza wa kubwela kwa tatake Isaka
mwiisi ya Kanaani.
19 Labani viyacholile kuwakanha mibahila
iwang'hondolo. Laheli keba vinyago
viyavitambikilaga tatake.
20 Yakobo hamulongele bule Labani imualamu
kamba kosegela, kamfisa.
21 Avo Yakobo kasegela na vinhu vake vose,
kaloka lwanda lwa Fulate, kagenda Gileadi, isi ya

kukigongo.

Labani komkweleleza Yakobo

22 Siku da kadatu, Labani kalongeligwa kamba
Yakobo kakimbila.
23 Avo, Labani kasola wanhu zake, kamk-
weleleza Yakobo kwa kipindi cha siku saba,
kamvika kuvigongo mwiisi ya Gileadi.
24 Lakini ikilo, Imulungu kamulawilila Labani
imualamu, mwiinzozi kamulongela, "Iteganye
sikuumtende Yakobo kinhu chochose kihile."
25 Avo Labani kamvika Yakobo, kipindi acho
Yakobo kakala yekile ng'hambi yake kukigongo.
Labani nayo na ndugu zake, keka ng'hambi yake
kukigongo cha Gileadi.
26 Labani kamulongela Yakobo, "Kutenda
choni? Kumvizila na kuwasola wandele zangu
kamba wanhu wagogigwe kuing'hondo.
27 Habali kung'himbila kinyelegezi, kumvizila?
Wahanongele, nahakulagile kwa deng'ho, kwa
nyila kwa ngoma na bango.
28 Hundekile niwalage kwa kuwanonela
wazukulu zangu na wanangu, avo kutenda ubozi.
29 Nodaha kukutenda vihile, lakini Imulungu
wa tatako ikilo cha lelo kanongela, 'Iteganye siku-
umtende Yakobo kinhu chochose kihile.'
30 Nojuwa kamba kusegela kwavija kukala usu-
lukila ng'hani kubwela ukae kwa tatako, lakini
habali kunibila vinyago vangu vinivitambikila?"
31 Yakobo kamwidika Labani, "Nidumba, kwav-
ija nigesa wahambokile wandele zako.
32 Lakini wahamona munhu yoyose kana
vinyago vako, kokomigwa. Mgameso ga ndugu
zetu zahila kinhu chochose cha kumwako, na

kili chako ukisole." Yakobo kakala hajuwile bule
Laheli kakala yebile vinyago va Labani.

33 Avo, Labani kengila mkibanda cha Yakobo,
mkibanda cha Lea na mkibanda cha waja wa-
tumwa wabili wa kitwanzi, lakini hapatile kinhu
bule. Viyalawile mkibanda cha Lea, kengila mk-
ibanda cha Laheli.
34 Avo Laheli kakala yavisolile vinyago vija,
kavifisa hasi ya mkoba wa kukalila uchanha ya
ngamiya na mwenyego kakala uchanha yake. La-
bani kazahila kila hanhu mkibanda, lakini hap-
atile kinhu bule.
35 Laheli kamulongela tatake, "Sikuugevuzike
go mkulu, sidaha bule kwima haulongozi wako,
niye notumika." Kazahila lakini havonile bule
vinyago vake.

36 Yakobo kagevuzika, kagomba na Labani.
Yakobo kamuuza Labani, "Kimbanange choni,
choni kimbanange mbaka konisaka kamba vino?
37 Sambi kuzahila mna ivinhu vangu vose, avo
kupata choni kili chako? Vike hano mgameso ga
ndugu zetu, waleke watutaguse niye na gweye.
38 Ng'hala na gweye kwa kipindi cha miyaka
malongo mabili. Kuduhu ng'hondolo wako
na mbuzi wako yalemelwe kulela, na sidile
ng'hondolo wako wa kimbigalo.
39 Kamba ng'hondolo kakomigwa na wanyama
wa kumuhulo, niye nikala noliha mwenyego. Gw-
eye kunonda nikulihe kamba yahebigwa imisi
hebu ikilo.
40 Avo, imisi nikala nolukula na zuwa na ikilo
nhoigwa na beho na kuwasa meso.

41 Niye ng'hala ukayako miyaka malongo mabili. Nikusang'hanila miyaka longo na nne mbuli ya wandele zako wabili na nikusang'hanila kwa miyaka sita mhate fugo yangu, lakini gweye kugalusa fungu jangu miyanza longo.
42 Kamba siyo Imulungu wa tatangu, Imulungu wa Abulahamu na Imulungu yamtendile Isaka yamdumbe hakalile na niye, wahaniwingile makono gaiyeka. Lakini Imulungu kalola kugaya kwangu na sang'hano za makono gangu na ikilo cha lelo kakuzuma."

Labani na Yakobo oilagana

43 Labani kamwidika Yakobo, "Watwanzi wano wandele zangu, wana wano wanangu, na wanyama wano wangu. Lakini niye notenda choni kwa wandele zangu, hebu kwa wana wawalelile?
44 Avo, tutende lagano niye na gweye, diwe usindila mgameso gangu na gweye."
45 Avo, Yakobo kasola dibwe, kadisimika.
46 Yakobo kawalongela ndugu zake, "Lundizeni mabwe." Avo wasola mabwe wagalundiza, na hewo waja ndiya aho behi ya dilundo da gamabwe.
47 Labani kadikema lundo dijo da mabwe, Yegali Sahaduta, lakini Yakobo kadikema Galeedi.
48 Labani kamulongela Yakobo, "Lundo dino dotukumbusa niye na gweye." Lekaavo twaga jake hakemigwa Galeedi.
49 Vivija hanhu aho hakemigwa Misipa, kwavija Labani kalonga, "Mndewa Imulungu yatulolese niye na gweye twahawa baki baki."

50 Labani kagendelela kulonga, “Kamba kowa-
tendela vihile wandele zangu hebu wahasola mt-
wanzi iyagwe, hata kamba sijuwile, kumbuka
Imulungu kotulola.”
51 Vivija Labani kamulongela Yakobo, “Lola
lundo dino, na mzengo uno unikile hagati yako
gweye na niye.
52 Lundo dino na mzengo uno votulola, niye
sibita mwambu wa lundo dino kwiza kumwako,
na gweye sikuwize ubazi wangu kundumiza.
53 Imulungu wa Abulahamu na Imulungu wa
Naholi na Imulungu wa tatao, watutaguse.” Avo
Yakobo kaiduwila kwa twaga da Imulungu iyam-
tendile tatake Isaka yamdumbe.
54 Yakobo kachinja mnyama kamulava nhosa
kukigongo, kawagoneka wanhu zake waje ndiya.
Viwamalile kuja, wawasa kukigongo.
55 Imitondo, Labani kawanonela wandele
zake na wazukulu zake, kawatambikila abaho
kasegela kabwela ukae.

32

Yakobo koitanda kuiting'hana na Esau

1 Yakobo viyakalile kochola, wasenga wa kuu-
langa waiting'hana nayo.
2 Yakobo viyawone kalonga, “Ino ng'hambi
ya Imulungu!” Avo hanhu aho kahakema Ma-
hanaimu.
3 Yakobo kawatuma wasenga wamulongolele
kuchola kwa ndugu yake Esau, mwiisi ya Seili ako
Edomu.

4 Kawalagiza walonge vino, “Mulongeleni vino
mkulu wangu Esau, ‘Msang'hanaji wako Yakobo
kolonga vino, ng'hala na Labani mbaka sambi.
5 Nina ng'ombe, na vihongwe, mabumbila ga
ng'hondolo na mbuzi na watumwa wa kimbigalo
na wa kitwanzi. Avo go mkulu nokugalila usenga
uno, ili wahanyona umbonele bazi.’ ”
6 Iwasenga viwabwelile kwa Yakobo, wamulon-
gela, “Tuvika kwa ndugu yako Esau, nayo kamzila
kokwiza kukubokela, na kailongoza na wambi-
galo magana mane.”
7 Avo, Yakobo kakala moyo nyunguwaa na
bwembwe, kawagola wanhu zake mvibumbila
vibili, vivija kawagola ng'hondolo na mbuzi na
ng'ombe na ngamiya.
8 Kagesa muumoyo, “Kamba Esau yaheza na
kuditowa bumbila dimoja, bumbila diyagwe do-
honyeka.”
9 Abaho Yakobo kapula, kalonga, “Go Imulungu
wa tatangu Abulahamu na Imulungu wa tatangu
Isaka, go Imulungu unongele mbwele mwiisi
yangu na mulukolo lwangu na kunongela kon-
hendela ganogile.
10 Niye sifaya koneligwa bazi na moyo unogile
unitendele niye msang'hanaji wako. Vinilokile
mwambu wa Yolidani ng'hala nabule kinhu cho-
chose ila mkongoja, lakini sambi ninago mabum-
bila gago mabili.
11 Nokupula unihonye mmakono ga ndugu
yangu Esau, kwavija nodumba sikuyeze kutu-
towa wose niye na iwana na mama zao.
12 Lakini gweye kunongela, ‘Nokutenda
umwede na noutenda ulelo wako kamba msanga

wa mwhani, haudahika kupetigwa.’ ”

13 Avo, ikilo Yakobo kawasa baho. Abaho kabag-
ula vinhu vake, yamgwee nhunza ndugu yake
Esau.
14 Zinhunza zikala mbuzi wa kitwanzi magana
mabili na mbuzi wa kimbigalo malongo mabili
na ng'hondolo wa kitwanzi magana mabili na
ng'hondolo wa kimbigalo malongo mabili.
15 Ngamiya okong'heza malongo madatu
hamoja na mabofu gao, ng'ombe wa kitwanzi
malongo mane na mibigalo longo, na vihongwe
wa kitwanzi malongo mabili na mbigalo longo.
16 Kawagwaa wasang'hanaji wake, kila imoja
na bumbila jake kawalongela, “Nongoleleni
kila bumbila diinege na bumbila diyagwe
muumwanza wetu.”
17 Kamulagiza msang'hanaji yalongole, “Ndugu
yangu Esau yahakuting'hana na kukuuza, ‘Gw-
eye kwa mtumwa wa nani, na kochola kwahi na
wanyama wano walongole wa nani?’
18 Gweye umwidike, ‘Vinhu vino va
msang'hanaji wako Yakobo, nhunza ino ya mkulu
wangu Esau, na heyo kakuchugu kokwiza.’ ”
19 Vivija kamulagiza munhu wa bumbila da ka-
bili, na da kadatu na wose wayagwe wawason-
delele, “Mwahamting'hana Esau mulonge vivo.
20 Abaho sikumuisemwe kulonga,
‘Msang'hanaji wako Yakobo kakuchugu kokwiza.’
” Yakobo katenda avo kuno kogesa, “Sengine
nomuhoza kamba wanhu wahalongola na
nhunza zino, abaho twahaiting'hana, sengine
kombokela.”

21 Avo, wanhu walongola na zinhunza, heyo
mwenyego kawasa kuing'hambi.

Yakobo koigela mhambaga na munhu

22 Ikilo Yakobo kalamuka, kawasola wehe zake
wabili, watumwa zake wa kitwanzi wabili na
wanage longo na imoja, waloka lwanda lwa
Yaboki.
23 Viyamambukize kuwalosa umwambu, vivija
kavilosa vinhu vose viyakalile navo.
24 Avo, Yakobo kasigala yaiyeka.

Munhu imoja keza, waigela mhambaga mbaka
imitootondo.
25 Munhu ayo viyone hadaha bule kumuhuma
Yakobo, kamtowa mzimbweto mkigudi mbaka
katuhuka.
26 Abaho munhu ayo kamulongela Yakobo,
“Ndeka nichole sambi ocha.”

Lakini Yakobo kedika, “Sikuleka uchole mbaka
unitambikile.”
27 Munhu ayo kamuuza, “Twaga jako nani?”

Nayo kamwidika, “Yakobo.”

28 Munhu ayo kamulongela, “Sambi hukemigwa
Yakobo kabili, lakini kokemigwa Izilaeli kwavija
kuihuma na Imulungu na wanhu, na gweye ku-
gangamala.”

29 Yakobo kamulongela munhu ayo, “Chonde
nongela twaga jako.”

Lakini munhu ayo kedika, “Habali koniuza
twaga jangu?” Abaho kamtambikila.

30 Yakobo kalonga, “Nimona Imulungu meso
kwa meso, na ning'hali mgima.” Avo kahakema
hanhu aho Penueli.

31 Yakobo viyakalile kosegela Penueli, zuwa
dikala dilawile, kakala koiseseza mbuli ya mb-
weto zake.
32 Avo, Waizilaeli mbaka lelo hawaja bule muge
uli mzimbweto za kigudi, kwavija baho itoigwe
mbweto ya Yakobo.

33

Yakobo na Esau oiting'hana

1 Yakobo kamona Esau kokwiza na wanhu zake
magana mane, avo, kawagola wanage kumwake
Lea, Laheli na waja watumwa wabili.
2 Watumwa na wanao kaweka haulongozi,
abaho Lea na wanage, kukisogo chao kamwika
Laheli na Yusufu.
3 Yakobo mwenyego kalongola, kaidulika
mbaka hasi miyanza saba, mbaka viyavikile
behi na ndugu yake.
4 Esau kamkimbilila kumbokela Yakobo, kamfa-
gatila na kamnonela, wose wabili wakala olila.
5 Esau viyalolile na kuwona watwanzi na iwana
kauza, “Wano weli hamoja na gweye kina nani?”

Yakobo kamwidika, “Wano awo wana
waja Imulungu kwa bazi jake kanigwaa niye
msang'hanaji wako.”
6 Abaho waja watumwa wa kitwanzi na wanao
wakala mmabehi, waidulika.
7 Lea nayo na wanage keza, kaidulika. Kuki-
mambukizo, Laheli na Yusufu weza, nao waidu-
lika.
8 Esau kauza, “Na bumbila dino diniiting'hane
najo mnzila hano dofambula choni?”

Yakobo kamwidika, “Go, mkulu, nilonda uninogele.”

9 Lakini Esau kamwidika, “Ndugu yangu, na niye nina vinhu vingi, vinhu vako viwe vako mwenyego.”

10 Yakobo kamulongela, “Bule, kamba kweli kononda, bokela nhunza yangu, kwavija nahalola kihanga chako kamba nolola kihanga cha Imulungu vija viumbokele goya.
11 Chonde, togola nhunza inikugalile, kwavija Imulungu kanyonela bazi, kangwaa kila kinhu kinonda.” Avo Yakobo kagendelela kumsusumiza mbaka katogola.

12 Esau kalonga, “Tuchole, na niye nokulongolela.”

13 Lakini Yakobo kamulongela, “Mkulu wangu, gweye kojuwa wana wano wang'hali ving'hele, na fugo zino zokong'heza. Avo nolondigwa kuzilola goya. Kamba wanyama wano, ogaligwa mkudu mkudu kwa siku dimoja, wanyama wose wofa.
14 Avo, nokupula ulongole na niye nokwiza mholemhole, noziseseza fugo zangu na wanangu mbaka vonda nikuvike ako Seili.”
15 Esau kalonga, “Leka nikulekele wanhu zangu wayagwe.” Lakini Yakobo kalonga, “Aka, sikuutende vivo. Niye nodeng'helela kwavija gweye mkulu wangu koninogela.”
16 Avo, siku didija Esau kafunga mwanza wa kubwela Seili.
17 Yakobo kachola mbaka Sukoti. Kazenga ng'anda na fugo zake kazizengela mabumba. Lekaavo hanhu aho hakemigwa Sukosi.

18 Kulawa kuko Sukoti mwiisi ya Padani Alamu
Yakobo kavika goya ako kudibuga da Shekemu
mwiisi ya Kanaani, keka ng'hambi behi na buga
dijo.
19 Hanhu aho kuyekile ng'hambi kahagula ku-
lawa mulukolo lwa Hamoli tatake Shekemu kwa
vihande gana va shaba.
20 Avo, ako kazenga upango wa kulavila nhosa
kaukema Eli Elohe Izilaeli, fambulo jake Imu-
lungu ni Imulungu wa Izilaeli.

34

Dina kowasigwa kwa nguvu

1 Avo Dina mndele wake Lea, ija Lea yalelile na
Yakobo, kachola kuwatembelela wandele wa isi
ayo.
2 Baho, Shekemu mwanage Hamoli, Muhivi
mkulu wa isi viyamone kamgoga kamuwasa kwa
nguvu na kamgela kinyala.
3 Moyo wake uilumba na Dina mndele wa
Yakobo, kamnogela mndele ayo, kalonga nayo
mbuli zamulile.
4 Shekemu kamulongela Hamoli, tatake,
“Nisolele mndele ino yawe mwehe wangu.”
5 Yakobo viyahulike kamba mndele wake Dina
kawasigwa kwa nguvu na Shekemu, kanyamala
mbaka viwabwelile wanage kwavija wanage
wakala mmigunda na zifugo zose.
6 Hamoli tatake Shekemu, kamcholela Yakobo,
kalonga nayo.
7 Kipindi acho wanage Yakobo wabwela
mmigunda. Viwahulike mbuli ayo wagevuzika
ng'hani kwavija Shekemu kawaliga wanhu wa

Izilaeli kwa kumuwasa kwa nguvu mndele wa
Yakobo kinhu kigomesigwe.
8 Hamoli kawalongela, “Moyo wa mwanangu
Shekemu omulonda mndele wenu. Chonde
mulekeni yamsole.
9 Tuisolele mweye na siye, mutugwee wandele
zenu na mweye musole wandele zetu.
10 Mweye modaha kukala na siye, na isi ino
yokuwa haulongozi wenu, kaleni amo muchuuze
vinhu venu, na soleni vinhu mumo.”
11 Abaho Shekemu kamulongela tatake Dina na
iwalumbu, “Nhogoleleni, na niye nowagwaa cho-
chose kimulonda.
12 Nongeleni kinhu chochose cha zengele na
nhunza, hata zahawa nyingi nolava ili nimsole.”
13 Wanage Yakobo wamwidika Shekemu na
tatake Hamoli, kwa uvizi, kwavija kamfitiza Dina,
lumbu jao.
14 Wamulongela, “Hatudaha kutenda vivo,
lumbu jetu yasoligwe na munhu hengile kumbi.
Mbuli kamba ayo yotugela kinyala.
15 Lakini towatogolela kwa mbuli ino imoja,
muwe kamba siye, kila mbigalo kumwenu yengile
kumbi.
16 Baho towagwaa mndele wetu, na siye tosola
wandele zenu, tokala na mweye, na siye tokuwa
kinhu kimoja.
17 Lakini mwahalema kwingila kumbi, siye tom-
sola lumbu jetu na tosegela.”
18 Mbuli ayo iwanogela Hamoli na mwanage
Shekemu.
19 Mbwanga ayo yakalile yotegelezigwa ng'hani
mng'anda ya tatake, hakawile bule kutenda

mbuli ayo, kwavija kakala yamnogele mndele
wa Yakobo.
20 Hamoli na imwana Shekemu wachola kuna
ulwivi lwa dibuga kuko koiting'hanaga na wa-
longa na wambigalo wayao wa buga dijo.
21 Wawalongela, “Wanhu wano mbwiga zetu,
tuwaleke wakale mwiisi yetu na wachuuze kinhu
chochose, isi ino ng'hulu kumwetu siye na wao.
Todaha kuwasola wandele zao na wao odaha ku-
sola wandele zetu.
22 Lakini wanhu wano watogola kukala
kumwetu na kuwa kinhu kimoja kwa mbuli ino,
siye tuwengize kumbi wambigalo wose kamba
hewo viwengile kumbi.
23 Vino, ng'hondolo zao, na wanyama wao wose
honda wawe kumwetu? Avo, tuilumbe nao, nao
okala kumwetu.”
24 Avo wambigalo wose wacholile kuna ulwivi
wa dibuga wawatogolela Hamoli na mwanage
Shekemu, avo kila mbigalo kudibuga kengila
kumbi.
25 Siku da kadatu kumwande, kuno wang'hali
na usungu wa kwingila kumbi, wana wabili
wa Yakobo, Simeoni na Lawi lumbu zake Dina,
wasola misime yao, wengila kwa kinyelegezi
kudibuga wawakoma wambigalo wose.
26 Wawakoma kwa misime Hamoli na mwan-
age Shekemu na wamsola Dina mng'anda ya
Shekemu wasegela.
27 Wana wayagwe wa Yakobo wawezila wanhu
awo wafile wavisola vinhu va buga dijo kwavija
wamfitiza lumbu jao.
28 Wasola ng'hondolo na mbuzi na ng'ombe
na vihongwe na kila kinhu kikalile kudibuga na

mmigunda.
29 Wasola kila kinhu kinogile, wawagoga wat-
wanzi zao na wanao na walawanya na kila kinhu
kikalile mzing'anda.
30 Yakobo kawalongela Simeoni na Lawi, “Mw-
eye mungalila zumozumo na sambi Wakanaani
na Wapelizi na kila munhu mwiisi ino konihila.
Wanhu zangu niye wadodo kamba awo wose wa-
hailumba ili wanivamile onikoma niye na wanhu
wose wa mng'anda yangu.”
31 Lakini hewo wamwidika tatao, “Vino, vinoga
viwamtendele lumbu jetu kamba mgoni?”

35

Imulungu komtendela ganogile Yakobo ako Beseli

1 Imulungu kamulongela Yakobo, “Segela uc-
hole Beseli, ukakale kuko. Kanzengele niye up-
ango wa kulavila nhosa, niye Imulungu nikulaw-
ilile viukalile komkimbila ndugu yako Esau.”
2 Yakobo kawalongela wanhu wa mng'anda
yake, na wose wakalile hamoja na heyo, “Segeseni
minyago yenu ili kumwenu, isunheni, mkasaule
viwalo venu.
3 Tusegele tuchole ako Beseli kuko nomzengela
Imulungu upango wa kulavila nhosa, ayo yani-
dike siku ya kugaya kwangu, kakala hamoja na
niye muumwanza wangu wose.”
4 Wao wamgwaa Yakobo vinyago vose viwavita-
mbikile vikalile mmakono gao na heleni zikalile
mmagwiti gao, Yakobo kavihimbila hasi ya biki da
mwaloni dikalile ako Shekemu.

5 Yakobo na wanage viwakalile osegela Imu-
lungu kawatenda wanhu wa mabuga gakalile
behi wadumbe, avo hawawakweleleze bule.
6 Avo, Yakobo hamoja na wanhu wose yakalile
nao wavika kudibuga da Luzu, vivija dokemigwa
Beseli mwiisi ya Kanaani.
7 Ako kazenga upango wa kulavila nhosa, ka-
hakema hanhu aho Eli Beseli, kwavija ako Imu-
lungu yamulawilile viyakalile komkimbila ndugu
yake.
8 Debola msang'hanaji wa Lebeka kafa,
kazikigwa ako behi ya Beseli, hasi ya mwaloni.
Avo hanhu aho hakemigwa, “Mwaloni wa
kuiyalala.”
9 Yakobo, viyabwelile kulawa Padani Alamu,
Imulungu kamulawilila kabili kamtenda
yamwede.
10 Imulungu kamulongela, “Twaga jako Yakobo,
lakini sambi hukemigwa Yakobo kabili, twaga
jako dokuwa Izilaeli.” Avo Yakobo kakemigwa
Izilaeli.
11 Nayo Imulungu kamulongela, “Niye iyo Imu-
lungu nili na Udahi wose, ulele ng'hani na mon-
gezeke. Makabila mengi golawa kumwako na
wandewa olawa mkigudi chako.
12 Isi iniwagwelele Abulahamu na Isaka vivija
nokugwelela gweye, na nowagwelela wanhu wa
ulelo wako baho kumwande.”
13 Avo, Imulungu kamuleka kulawa hanhu aho
kuyakalile kolonga nayo.
14 Yakobo kasimika dibwe hanhu aho haya-
longile na Imulungu, kagida nhunza ya king'waji
na vivija kagida mavuta.

15 Yakobo kahakema hanhu aho hayalongile na
Imulungu, Beseli.

Laheli kofa

16 Wachola kulawa Beseli, mbaka hasigala
hadodo kuvika Efulata, Laheli kagogigwa na
usungu wa kulela, usungu wake ukala mkulu.
17 Usungu viumgogile ng'hani, imtwanzi yam-
tazile kulela kamulongela, “Sikuudumbe, kupata
mwana iyagwe wa kimbigalo.”
18 Viyakalile kotapatapa, kwavija kakala
kokanha loho, kamkema imwana Benoni,
fambulo jake kunyunyuwala, lakini tatake
kamkema Benjamini, fambulo jake kumweda.
19 Laheli kafa, kazikigwa mwiinzila ya Efulata,
sambi yojuwika kamba Beselehemu.
20 Yakobo kasimika mhanda uchanha ya panga
dijo, na mbaka lelo dojuwika kamba mhanda ya
panga da Laheli.
21 Abaho Izilaeli kagendelela na mwanza, keka
ng'hambi yake mwambu wa kabili wa lingo da
Edeli.

Wana wa Yakobo
(1 Umwaka 2:1-2)

22 Avo Izilaeli viyakalile mwiisi ija, Lubeni
kawasa na Biliha, imoja wa watumwa wa Yakobo
yakalile kamba mwehe wake. Nayo Yakobo kai-
hulika mbuli ayo.

Yakobo kakala na wana longo na wabili wa
kimbigalo.

23 Wanage Lea wakala, Lubeni, mwana wa
chaudele wa Yakobo, na Simeoni na Lawi na
Yuda na Isakali na Zabuloni.

24 Wanage Laheli wakala, Yusufu na Benjamini.
25 Wanage Biliha mtumwa wa Laheli wakala, Dani na Nafutali.
26 Wanage Zilipa mtumwa wa Lea wakala, Gadi na Asheli.

Wano awo wana wa kimbigalo wa Yakobo waleleke ako Padani Alamu.

Ifa ya Isaka

27 Yakobo keza kwa Isaka, tatake ako Mamule
kudibuga da Kiliati Aliba vivija dokemigwa Hebuloni isi kuwakalile Abulahamu na Isaka.
28 Isaka kakala miyaka gana na malongo manane.
29 Isaka kafa kuno mvele na kauja ng'hani,
kailumba na wahenga zake wafile umwaka. Iwana Esau na Yakobo wamzika tatao.

36

Ulelo wa Esau
(1 Umwaka 1:34-37)

1 Uno awo ulelo wa Esau, vivija kokemigwa
Edomu.
2 Esau kasola wehe mna iwandele wa isi ya
Kanaani. Ada mndele wa Eloni, Muhiti, na Oholibama mndele wa Anaho na mzukulu wa Sibeoni Muhivi,
3 vivija kamsola Basemati mndele wa Ishimaeli
lumbu jake Nebayosi.
4 Ada kamulelela Esau, Elifazi, na Basemati kamulelela Leueli,
5 na Oholibama kamulelela Yeushi na Yalamu na
Kola. Wano wao wanage Esau, waleligwe na wehe zake wadatu ako kuna iisi ya Kanaani.

6 Esau kasola wanage na wehe zake na wose
wakalile mng'anda yake na fugo zake na vinhu
vose viyakalile navo ako Kanaani kachola isi ili
kutali na ndugu yake Yakobo.
7 Wakala na vinhu vingi avo hawadahile bule
kukala hamoja, isi iwakalile haidahile bule
kwenela fugo zao zose.
8 Lekaavo Esau, vivija kokemigwa Edomu,
kakala kuna iisi ya vigongo va Seili.

9 Uno uwo ulelo wa Esau muhenga wa wanhu
wa Edomu okala kuna iisi ya vigongo va Seili.

10 Gano gago matwaga ga wana wa kimbigalo wa Esau, Elifazi mwanage Ada mwehe wake Esau na Leueli mwanage Basemati mwehe wake Esau.

11 Wanage Elifazi wakala Temani na Omali na Sefo na Gatamu na Kenazi.

12 Vivija Elifazi mwanage Esau kakala na mtumwa wa kitwanzi yakalile kamba mwehe wake kakemigwa Timina, ayo nayo kamulelela mwana yakemigwe Amaleki. Wana wao wazukulu wa Esau kwa mwehe wake Ada.

13 Wanage Leueli wakala, Nahasi na Zela na Shama na Miza. Wano awo wazukulu wa Esau kwa mwehe wake Basemati.

14 Wano awo wanage Oholibama mndele wa Anaho mzukulu wa Sibeoni. Kamulelela mkasano wake Esau wana wadatu, Yeushi na Yalamu na Kola.

15 Wano awo wakalile iwakulu mna zing'holo za
wazukulu wa Esau.

Wanage Elifazi chaudele wa Esau,

Temani na Omali na Sefo na Kenazi,

16 Kola na Gatamu na Amaleki. Wano wao
iwakulu muulelo wa Elifazi ako Edomu, wakala
wazukulu wa Ada.
17 Na Leueli, mwanage Esau,
kawalela Nahasi na Zela na Shama na Miza, wano wao iwakulu walawile kwa Leueli ako Edomu, wakala wazukulu wa Basemati, mwehe wa Esau.
18 Wanage Oholibama, mwehe wake Esau
wakala,
Yeushi na Yalamu na Kola. Wano awo iwakulu walawile kwa Oholibama mndele wa Anaho.
19 Wano awo wanhu wa ulelo wa Esau, vivija
kokemigwa Edomu, na wano awo iwakulu.

Ulelo wa Seili
(1 Umwaka 1:38-42)

20 Wano awo wanage Seili, Muholi na vivija awo
wenekae wa isi ayo.
Lotani na Shobali na Sibeoni na Anaho,
21 Dishoni na Eseli na Dishani wano awo
iwakulu walawile kwa Waholi na wanage Seili
ako mwiisi ya Edomu.
22 Wanage Lotani wakala,
Holi na Hemamu. Lotani kakala na lumbu jake yokemigwa Timina.
23 Wanage Shobali wakala,
Alivani na Manahati na Ebali na Shefo na Onamu.
24 Wanage Sibeoni wakala,
Aya na Anaho. Anaho iyo yonile nzasa ya mazi ga moto ako kuluwala, viyakalile kowasusila ivihongwe wa Sibeoni tatake.
25 Wanage Anaho wakala,
Dishoni na Oholibama mndele wa Anaho.

26 Wanage Dishoni wakala,
Hemadani na Eshibani na Isilani na Kelani.
27 Wanage Eseli wakala,
Bilihani na Zaawani na Akani.
28 Wanage Dishani wakala,
Usi na Alani.
29 Wano awo iwakulu kwa Waholi,
Lotani na Shobali na Sibeoni na Anaho,
30 Dishoni na Eseli na Dishani, kila imoja
kakala mkulu mulukolo lwake mwiisi ya Seili.

Wandewa wa isi ya Edomu
(1 Umwaka 1:43-54)

31 Avo wano awo wandewa watawale ako mwi-
isi ya Edomu, kipindi acho wanhu wa Izilaeli
hawanatawaligwa na mndewa yoyose.
32 Bela mwanage Beoli katawala ako Edomu, na twaga da buga jake dikala Dinihaba.
33 Bela viyadanganike, Yobabu mwanage Zela, kulawa isi ya Bosila kawa mndewa hanhu hake.
34 Yobabu viyadanganike, Hushamu kulawa isi ya Watemani kawa mndewa hanhu hake.
35 Hushamu viyadanganike, Hadadi mwanage Bedadi, ayo yawahumile iwakalizi wa Midiani ako mwiisi ya Moabu, kawa mndewa hanhu hake. Buga jake dikemigwa Aviti.
36 Hadadi viyadanganike, Samila kulawa mwiisi ya Masileka, katawala hanhu hake.
37 Samila viyadanganike, Shauli kulawa Lehoboti behi ya lwanda lwa Fulate, kawa mndewa hanhu hake.
38 Shauli viyadanganike, Baali Hanani mwanage Akiboli kawa mndewa hanhu hake.

39 Baali Hanani mwanage Akiboli viyadan-
ganike, Hadadi kawa mndewa hanhu hake.
Twaga da buga jake dikemigwa Pau, na
twaga da imwehe kakemigwa Mehetabeli biti
Matiledi mzukulu wa Mezahabu.
40 Wano awo wakalile iwakulu muulelo wa
Esau, wekigwa kwa matwaga gao na ng'holo zao
na isi zao,
mkulu Timina na mkulu Aliva na mkulu Yesesi,
41 na mkulu Oholibama na mkulu Ela na mkulu
Pinoni,
42 na mkulu Kenazi na mkulu Temani na mkulu
Mibisali,
43 mkulu Magidieli na mkulu Ilamu.

Wano awo wakalile iwakulu ako Edomu. Watambuligwa kamba viwakalile okala mwiisi ayo.

Esau ayo muhenga wa wanhu wa Edomu.

37

Yusufu na ndugu zake

1 Yakobo kakala mwiisi iyakalile tatake, isi ya
Kanaani.
2 Ino ayo simulizi ya Yakobo na wanage.

Yusufu viyakalile na miyaka longo na saba, kakala kosusila bumbila da fugo hamoja na ndugu zake. Nayo kakala mbwanga hamoja na wanage Biliha, na wanage Zilipa, wehe wa tatake. Nayo Yusufu kamulongelaga tatake gose gehile ga ndugu zake.

3 Avo, Izilaeli kamnogela ng'hani Yusufu
kubanza wanage wose, kwavija kamulela
muuvele, na kamsonela kanzu tali dinogile.

4 Ndugu zake viwonile tatao komnogela ng'hani
Yusufu kubanza hewo wose, wamwihila na hawa-
longile nayo kwa tindiwalo.
5 Yusufu kalota nzozi, na viyawalongele ndugu
zake, avo wabanza kumwihila.
6 Kawalongela, "Chonde, tegelezeni nzozi ino
indotile,
7 siye tukala kumgunda tofunga makinza ga
ngano, bahaja kinza jangu dima wima, na mak-
inza genu gema kuzunguluka kinza jangu, abaho
gadifugamila."
8 Ndugu zake wamulongela, "Vino, kogesa gw-
eye kokuwa mndewa na kututawala siye?" Avo,
wengeza kumwihila ng'hani mbuli ya nzozi yake
na gaja gayalongaga mbuli yao.
9 Abaho kalota nzozi iyagwe, na kawalongela
ndugu zake, kawalongela, "Loleni nilota nzozi
iyagwe, avo zuwa na mbalamwezi na nhondo
longo na imoja vikala vinifugamila."
10 Viyamulongele tatake hamoja na ndugu zake,
tatake kamkomhokela kamulongela, "Nzozi gani
ayo yuulotile? Vino niye na mamako na ndugu
zako tokufugamila mbaka hasi?"
11 Ndugu zake wamonela migongo, lakini tatake
keka mbuli ayo muumoyo.

Yusufu kouzigwa na kogaligwa Misili

12 Siku dimoja ndugu zake wachola kususila
ng'hondolo wa tatao ako Shekemu,
13 na Izilaeli kamulongela Yusufu, "Gweye
kojuwa ndugu zako, osusila ng'hondolo ako
Shekemu, avo izo nikutume kumwao." Yusufu
kedika, "Ona."

14 Avo kamulongela, “Genda kawalole kamba
wose ogendelela goya hamoja na zifugo zose,
abaho ubwele unongele.” Avo Yakobo kamtuma
kulawa kubonde da Hebuloni. Yusufu viyavikile
ako Shekemu,
15 kamvika munhu kokwanga mmigunda,
munhu ija kamuuza, “Kozahila choni?”
16 Yusufu kedika, “Nowazahila ndugu zangu.
Chonde nongela osusila kwahi?”
17 Munhu ayo kalonga, “Hano wahalawa, ni-
wahulika olonga ochola Dosani.” Avo Yusufu ka-
gendelela kuwazahila ndugu zake kawavika ako
Dosani.
18 Avo ndugu zake wamona toka yeli kutali, na
yang'hali hanavika wakala kiseto cha kumkoma.
19 Wailongela, “Amweye, ayo nyamiloto kok-
wiza.
20 Mulopole tukamkome na tumwase kudis-
ima dimoja dili hano, abaho tulonge kadigwa na
mng'onyo. Tulole nzozi zake zokuwa kwahi.”
21 Lubeni viyahulike vivo kageza kumuhonya
na makono gao, kalonga, “Bule, sikutumkome.
22 Sikumwite damu ya munhu. Mwaseni kud-
isima dino dili hano kuluwala, lakini sikummulu-
mize.” Lubeni kalonga avo ili yamuhonye kulawa
mmakono gao abaho yambweze kwa tatake.
23 Avo Yusufu viyavikile kwa ndugu zake,
wamsaula kanzu jake ditali diyavalile,
24 na wamgoga wamwasa kudisima dijo.
Avo kudisima dijo kukala kuduhu mazi, dikala
dinyalile.
25 Viwakalile hasi na kuja, wenula vihanga vao,
wawona mwanza wa Waishimaeli olawa Gileadi

ochola Misili. Ngamiya wao wakala wapapile
ubani na mkegeni na manemane.
26 Yuda kawalongela ndugu zake, “Vino topata
choni twahamkoma ndugu yetu na kulufisa lukuli
lwake?
27 Lekeni tumchuuze kwa Waishimaeli wano,
na makono getu sikugamulumize kwavija ino
ndugu yetu wa usungu.” Ndugu zake wamto-
golela.
28 Viwabitile wachuuzi Wamidiani, ndugu zake
Yusufu wamulava kudisima, wamchuuza kwa
Waishimaeli kwa vihande malongo mabili va
shaba, awo wamsola Yusufu mbaka Misili.
29 Lubeni viyabwelile kudisima, na viyone
Yusufu kamduhu, kadega kiwalo chake kwa
usungu.
30 Kawacholelela ndugu zake kalonga, “Imbwaga
kamduhu muja, na niye nichole kwahi?”
31 Avo, wachinja bofu da mbuzi, wadivabika
dikanzu mwiidamu.
32 Abaho wamgalila tatao dikanzu, wamulon-
gela, “Tudidondola kanzu dino, tanhu dilole goya
kamba da mwanago hebu siyo.”
33 Kadijuwa kalonga, “Ona, dino kanzu da
mwanangu Yusufu, kadigwa na mng'onyo, loo,
mwanangu kadegigwa degigwa.”
34 Abaho Yakobo kadega kiwalo chake kwa
usungu, kavala gunia. Kamulililila mwanage kwa
siku nyingi.
35 Wanage wose, wa ikimbigalo kwa wa ik-
itwanzi weza kumuhoza umoyo tatao, lakini
kalema kuhozigwa umoyo, kalonga, “Bule, no-
gendelela kumuyalalila mwanangu mbaka vonda

nichole hasi kuna iisi ya wafile kuyali." Avo, Yakobo kagendelela kumuyalalila Yusufu.
36 Kipindi acho ako Misili awo Iwamidiani wamchuuza Yusufu kwa Potifa, imoja wa iwakulu wa mndewa Falao, ayo kakala mkulu wa iwakalizi wa ng'anda ya mndewa.

38

Yuda na Tamali

1 Avo, kipindi acho, Yuda kawaleka ndugu zake, kachola kukala na munhu imoja mwenekae wa Adulami twaga jake Hila.
2 Viyakalile kuko kamona mndele wa Shua, munhu wa isi ya Kanaani. Yuda kamsola mndele ayo kawa mwehe wake,
3 kagoga inda, kalela mwana wa kimbigalo, twaga jake wamkema Eli.
4 Kagoga inda kabili kalela mwana wa kimbigalo, twaga jake wamkema Onani.
5 Abaho kalela mwana wa kadatu, vivija wa kimbigalo, twaga jake wamkema Shela. Shela viyavumbuke Yuda kakala Kezibu.
6 Yuda kamsolela mwehe mwanage wa chaudele Eli, twaga da mwehe ayo Tamali.
7 Lakini Eli, chaudele wa Yuda katenda gehile mgameso ga Mndewa Imulungu, avo Mndewa kamkoma.
8 Avo, Yuda kamulongela Onani, "Mwingilile mwehe wa ndugu yako, kwavija vivo ulondigwa kutenda ukamulelele ndugu yako wana."
9 Lakini Onani kakala yajuwile kamba wana awo honda wawe wake, avo viyamwingilile

mwehe wa ndugu yake, ketila hasi zimbeyu na kamnyima ndugu yake wana.

10 Avo mbuli ayo yaitendile haimnogele bule Mndewa Imulungu, avo kamkoma.

11 Yuda kamulongela imukwe, “Kala ugane mng'anda ya tatako mbaka mwanangu Shela vonda yawe mbala goya.” Kwavija kagesa, “Sambi yafe kamba ndugu zake.” Avo Tamali kachola kukala mng'anda ya tatake.

12 Siku heleketwaa zibita, mndele wa Shua mwehe wa Yuda kafa. Yuda viyamambukize gamatanga, kasegela na mbwigake Hila, munhu wa Adulami wachola Timina kwa wanhu wakalile okanha mibahila ya ng'hondolo wake.

13 Tamali viyahulike kamba tatake mkwe kamnzila kochola Timina kukanha mibahila ya ng'hondolo wake,

14 kasaula kiwalo chake cha ugane, kaigubika mtandio, abaho kakala hasi hana ulwivi lwa Enaimu, ukalile mnzila ya kuchola Timina. Kuno kagesa kamba Shela kakala mbala goya, lakini hagweleligwe bule yawe mkasano wake.

15 Yuda viyamonile kagesa kakala mtwanzi mgoni, kwavija kakala yagubike ikihanga.

16 Kakala hajuwile bule kamba kakala mkwe yake, avo kabaguka hamgwazo mnzila, kalonga, “Nolonda kuwasa na gweye.” Tamali kamuuza, “Nahatogola kongwaa choni?”

17 Kamwidika, “Nokugwaa bofu da mbuzi dili mdibumbila jangu.” Nayo kamulongela, “Wike kinhu kulagusa kamba kongalila ajo dibofu da mbuzi.”

18 Yuda kamuuza, “Kolonda nike choni?”
Tamali kedika, “Ngwelele acho ikinhu kili
na kilaguso chako na nzabi yake hamoja na
mkongoja uugogile.” Avo Yuda kamgwaa, abaho
kamuwasa nayo kagoga inda.
19 Avo, Tamali kachola ukae kumwake, kasaula
mtandio wake, kavala kabili viwalo vake va
ugane.
20 Yuda kagala bofu da mbuzi kwa mkono wa
mbwigake munhu wa Adulami ili yapate vinhu
vake viyekile kwa mtwanzi ayo, lakini hamvikile
bule.
21 Kawauza wenekae wa aho, “Kakwahi mt-
wanzi ija imgoni* yakalile mnzila ya kuchola
Enaimu?”
Wamwidika, “Hano hanakala mtwanzi mgoni
bule.”
22 Avo kabwela kwa Yuda kamulongela, “Si-
monile bule! Na iwenekae wa aho wanongela
hanakala mtwanzi yoyose mgoni kumwao.”
23 Yuda kalonga, “Muleke yakale navo vinhu
avo, bule wanhu otuseka. Gweye kuchola kum-
galila bofu da mbuzi, lakini humvikile bule.”
24 Avo, viibitile miyezi midatu Yuda kalon-
geligwa, “Mkwe yako Tamali sambi mgoni, na
vino sambi kana inda mbuli ya ugoni.”
Yuda kalagiza, “Mulaveni kunze mumsome
moto.”
25 Viwakalile omulava kunze, Tamali katuma
usenga kwa tatake mkwe, ulonga, “Munhu
mwene vinhu vino iyo yangelile inda.” Kalonga,

* **38:21** Watwanzi wakala otenda *ugoni* kamba nzila ya kuinogeza imilungu yao.

“Vilole goya, vinhu vino va nani, pete ino na nzabi
na mkongoja uno.”
26 Yuda kavijuwa vinhu avo na kalonga, “Tamali
katenda goya kubanza niye. Ona kwavija ha-
soligwe bule na mwanangu Shela.” Toka siku dijo
Yuda hawasile kabili na Tamali.
27 Kipindi cha kuifungula vikivikile wajuwa
kamba kakala na wana wabili wa kimbigalo mna
iinda.
28 Viyakalile koifungula, mwana imoja kalava
mkono, avo imng'hunga kasola luzi ludung'hu
kamfunga mumkono kalonga, “Ino ayo yasongile
kuvumbuka.”
29 Lakini mwana ayo kaubweza mkono
wake mgati, miyage iyo yasongile kuvumbuka.
Imng'hunga kalonga, “Mbona gweye kubita kwa
nguvu!” Avo kamkema Pelesi.
30 Abaho ndugu yake yakalile na luzi ludung'hu
mumkono kalawa kunze, nayo wamkema Zela.

39

Yusufu na mwehe wa Potifa

1 Avo, Yusufu kagaligwa Misili. Mmisili imoja
yakemigwe Potifa, yakalile imoja wa iwakulu wa
Falao, na kakala mkulu wa iwakalizi wa ng'anda
ya mndewa, kamgula kulawa kwa Waishimaeli
awo.
2 Mndewa Imulungu kakala na Yusufu na kam-
tenda yamwede, kakala mng'anda ya mkulu ayo
Mmisili.
3 Mkulu ayo viyajuwile kamba Mndewa Imu-
lungu kakala na Yusufu na Mndewa kamtenda
yamwede kwa kila kinhu kiyatendile,

4 avo, Yusufu kanogeligwa na Potifa na kam-
tenda yawe mtumwa wake heyo mwenyego,
kamwika yawe mwimilizi wa ng'anda yake na
yalolese vinhu vake vose.
5 Kulawa kipindi Potifa kiyamtendile mwim-
ilizi wa ng'anda yake na kila kinhu kiyakalile
nacho, Mndewa Imulungu kamtenda Mmisili ayo
yamwede mbuli ya Yusufu. Kumweda ako kukala
mna ikila kinhu kiyakalile nacho mng'anda yake
na kumgunda.
6 Avo Potifa keka kila kinhu mmakono ga
Yusufu, na hatendile kinhu chochose, ila ndiya
iyadile.

Yusufu kakala yanenehe na yanogile.
7 Avo, kukala na kipindi mwehe wa mkulu
wake, kamsulukila Yusufu, kamulongela, “Wasa
na niye.”
8 Lakini Yusufu kalema, kamulongela, “Lola
mkulu wangu halola kinhu chochose mng'anda,
kwavija niye nabahano. Kila kinhu kakika
mmakono gangu.
9 Kuduhu munhu mng'anda ino konibanza niye.
Mkulu wangu hangomese kugoga kinhu chochose
ila gweye kwavija kwa mwehe wake. Avo ha-
bali nitende ubananzi awo, nimtendele Imulungu
nzambi?”
10 Hamoja mtwanzi ayo kagendelela
kumnanahiza Yusufu, lakini Yusufu kalema
kuwasa nayo hebu kukala nayo.

11 Lakini siku dimoja, Yusufu kengila mng'anda
kusang'hana sang'hano yake, mng'anda kukala
kuduhu mtumwa iyagwe.

12 Avo mwehe wake Potifa kagoga kanzu jake,
kamulongela, “Wasa na niye.” Lakini Yusufu
kamulekela idikanzu mmakono gake, kakimbila
kunze.
13 Mtwanzi ayo viyone Yusufu kamulekela
kanzu jake na kukimbila kunze,
14 kawakema watumwa wa ng'anda yake kawa-
longela, “Loleni, mkasano wangu katugalila Mue-
bulania yatulige! Kengila mng'anda yawase na
niye, lakini niguta nyangi.
15 Viyamhulike noguta nyangi, kaleka kanzu
jake, kakimbila kunze.”

16 Avo mtwanzi ayo kadika goya dikanzu jake,
mbaka mkasano wake viyabwelile ukae.
17 Abaho kampetela mbuli ayo, kalonga,
“Mtumwa ino Muebulania yuutugalile keza
kumwangu kungela kinyala,
18 lakini vinigutile nyangi, kandekela kanzu
jake, kakimbila kunze.”

19 Avo mkulu ayo wa Yusufu viyahulike mbuli
za mwehe wake, kamba vivo viyatendile mtumwa
wake, kagevuzika ng'hani.
20 Kamsola Yusufu kamgodeka mkifungo, aho
hawagodekigwe wabananzi wa mndewa.
21 Lakini Mndewa Imulungu kakala hamoja
nayo, kamonela bazi, kamtenda yanogeligwe
mgameso ga mkulu wa ikifungo.
22 Avo mkulu wa ikifungo kamtenda Yusufu
yawe mkulu wa wafungwa wose wakalile mki-
fungo, kila kinhu kitendigwa mmakono gake.
23 Mkulu wa ikifungo hadumbile kinhu cho-
chose kikalile mmakono ga Yusufu, kwavija Mn-

dewa Imulungu kakala hamoja na Yusufu, avo
kila kinhu kakitenda kinoge.

40

Yusufu kowafambulila nzozi iwafungwa

1 Kipindi kiyagwe kumwande, mkulu wa
ung'waji na mkulu wa koka magate wa mndewa
Falao wamgevuza mndewa ayo.
2 Falao kawagevuzikila wakulu awo wabili.
3 Kawagodeka mwiing'hambi ya mkulu wa
wakalizi, hanhu aho hayagodekigwe Yusufu.
4 Wakala mkifungo kwa kipindi fulani na mkulu
wa wakalizi kamsagula Yusufu yawasang'hanile
wakulu awo wabili.
5 Siku dimoja ikilo wakulu awo wabili walota
nzozi, kila munhu kalota nzozi yake, mkulu wa
ung'waji kalota nzozi ili na fambulo jake na mkulu
wa koka magate kalota nzozi ili na fambulo jake.
6 Imitondo yake Yusufu viyacholile kuwalola
wakulu awo wabili, kawona onyawanyawa.
7 Avo Yusufu kawauza wakulu awo wa
Falao wakalile wagodekigwe hamoja na heyo
mwenyego mna ing'hambi ya mkulu wa wakalizi,
kawauza, "Habali lelo vihanga venu vogela bazi?"
8 Wamwidika, "Siye wose tulota nzozi, lakini
kuduhu munhu wakutufambulila nzozi zetu."
Yusufu kawalongela, "Imulungu iyo yodaha ku-
fambula, nongeleni nzozi zenu."
9 Avo mkulu wa ung'waji kamsimulila Yusufu
nzozi yake, kalonga, "Mna inzozi niye nyona mz-
abibu kuulongozi wangu,

10 mzabibu awo ukala na matambi madatu.
Bahaja viusongile kuzuka mijani, maluwa gake
galela vimvaba va zabibu zipile.
11 Ng'hala ngogile kikasi cha Falao mmakono
gangu, avo nizisola zabibu azo nizikamila
mkikasi acho, nimgwaa Falao.”

12 Yusufu kamulongela mkulu ayo, “Fambulo da
nzozi yako ijo dino, matambi ago madatu gau-
wone azo siku ndatu.
13 Zahabita siku ndatu Falao kokulava mki-
fungo na kokubweza kabili muukulu wako. Na
gweye komgwaa kabili Falao kikasi cha ung'waji
kamba viutendile aho umwaka.
14 Lakini chonde sikuunisemwe wahalawa
kunze unyonele bazi na unitambule mgameso ga
Falao, ili ndawe mkifungo.
15 Kwavija niye nitolosigwa kulawa mwiisi ya
Waebulania na hano Misili sitendile mbuli yoyose
ihile ya kunhenda nigodekigwe.”

16 Ija imkulu wa koka magate viyone kamba
kafambula vinogile, kamulongela Yusufu, “Na
niye vivija nilota nzozi! Mna inzozi yangu ng'hala
mhapile mdipala jangu migelo midatu ya magate.
17 Mna ikigelo cha uchanha kukala na vinhu
vingi va kuja mbuli ya Falao, lakini ndege wakala
woja kulawa mkigelo acho kuko kudipala jangu.”

18 Yusufu kamulongela, “Fambulo da nzozi yako
ijo dino, ija imigelo midatu ni siku ndatu.
19 Zahabita siku ndatu Falao kokulava
mkifungo kokanha pala jako na kokutumbika
mdibiki, na ndege oluja lukuli lwako.”

20 Avo siku da kadatu kumwande, ikala siku ya
kukumbuka kuvumbuka kwa Falao, avo kawag-

oneka wakulu zake wose mna inyimwilinyimwili,
kawalava mkifungo mkulu wa ung'waji na mkulu
wa koka magate, kaweka mgameso ga wakulu
wose yawagoneke.
21 Abaho kambwezela ukulu wake mkulu wa
ung'waji ili yamgwee kikasi cha ung'waji.
22 Lakini ija imkulu wa koka magate
kamtumbika mdibiki, kamba Yusufu
viyawafambulile nzozi zao.
23 Lakini ija imkulu wa ung'waji kamsemwa
Yusufu na hamkumbuke bule.

41

Yusufu kofambula nzozi za Falao

1 Viibitile miyaka mibili, Falao kalota nzozi
kema mumgwazo wa lwanda lwa Naili,
2 kawona ng'ombe saba wanogile na wanenehe
wakala olawa muulwanda na wasonga kuja mis-
anze.
3 Abaho walawilila ng'ombe saba wayagwe
wakala wasokile na weha ng'hani walawa muul-
wanda lwa Naili, weza wema behi na waja
iwang'ombe wayagwe mumgwazo wa ulwanda.
4 Ng'ombe awo wasokile na wehile wawaja waja
wayagwe saba wakalile wanogile na wanenehe.
Baho Falao kalamuka muutulo.
5 Viyawasile kabili kalota lwa kabili. Kona
makungwi saba makulu na ganoga gazuka ku-
lawa mna dibelege dimoja.
6 Abaho galawilila makungwi saba gayagwe
masisili na ganyalile kwa vuke da zuwa.
7 Gago gamakungwi saba masisili gagameza
gaja gamakungwi saba makulu gamemile uhule.

Baho Falao viyalamuke kajuwa kamba kakala kolota.
8 Imitondo yake, Falao kanyawanyawa ng'hani, kawakema iwahawi wose wa isi ya Misili na wanhu wabala, kawalongela nzozi zake, lakini kuduhu hata imoja yadahile kumfambulila nzozi azo.
9 Abaho ija imkulu wa ung'waji kamulongela Falao, “Lelo nokumbuka ubozi wangu!
10 Kipindi kija viutugevuzikile siye wasang'hanaji zako niye na ija imkulu wa koka magate, kutugodeka mna ing'hambi ya mkulu wa wakalizi.
11 Kilo kimoja tulota nzozi, kila munhu kalota nzozi ili na fambulo jake.
12 Avo mbwanga imoja Muebulania, mtumwa wa mkulu wa wakalizi kakala hamoja na siye mkifungo. Vitumulongele nzozi zetu, heyo katufambulila nzozi zetu kila munhu kamba viili.
13 Viyatufambulile vivo viilawilile, niye nibwezigwa mwiisang'hano yangu na ija imkulu wa koka magate katumbikiga mdibiki.”
14 Avo, Falao kalagiza Yusufu yagaligwe, nao wamulava mkifungo wambea mvili na kasaula viwalo vake, kagaligwa kuulongozi wa Falao.
15 Falao kamulongela Yusufu, “Niye nilota nzozi, lakini kuduhu munhu yodaha kufambula. Nihulika wanhu okutogola kamba munhu yahakusimulila nzozi yake kodaha kuifambula.”
16 Yusufu kamwidika Falao, “Niye nabule udahi awo, lakini Imulungu kokwidika kamba viulonda.”
17 Falao kamulongela Yusufu, “Nilota nima mumgwazo wa lwanda lwa Naili,

18 niwona ng'ombe saba wanogile na wanenehe
walawa muulwanda na wasonga kuja misanze.
19 Abaho weza ng'ombe saba wayagwe wanyo-
lile na wasisili na wasoka ng'hani. Niye sinawona
ng'ombe kamba awo mwiisi ya Misili.
20 Avo, waja iwang'ombe saba wasokile ng'hani
wawaja waja iwang'ombe saba wanenehe.
21 Lakini viweshilize kuwaja kuduhu munhu
yodaha kujuwa kamba wawaja wayao. Kwavija
wakala wasokile vivija va ichanduso. Baho nila-
muka muutulo.
22 Abaho nilota kabili, nigona makungwi saba
ganogile gamema uhule gazuka kulawa mdi-
belege dimoja.
23 Abaho galawilila makungwi saba gayagwe
gabule kinhu masisili na ganyala kwa vuke da
zuwa.
24 Na makungwi gago saba masisili gagameza
gaja makungwi saba ganogile. Avo niye niwa-
longela wahawi nzozi zino, na kuduhu munhu
yadahile kunifambulila.”

25 Abaho Yusufu kamulongela Falao, “Nzozi
zako mbili fambulo jake dimoja. Imulungu
kakugubulila gaja goyolonda kutenda kipindi
kiguhi kikwiza.
26 Ng'ombe saba wanogile ofambula miyaka
saba, na gaja makungwi saba ganogile vivija go-
fambula miyaka saba, nzozi azo fambulo jake
dimoja.
27 Waja ng'ombe saba wasokile ng'hani wezile
aho kumwande na gaja makungwi saba gelibule
kinhu ganyalile kwa vuke da zuwa, fambulo jake
ni miyaka saba ya lufilili lwa nzala.

28 Kamba vinikulongele mndewa Falao,
Imulungu kakugubulila gaja goyolonda kutenda
kipindi kiguhi kikwiza.
29 Hokuwa na miyaka saba ya mulao mwiisi
yose ya Misili.
30 Lakini kumwande yokwiza miyaka saba ya
lufilili lwa nzala, hata awo umulao osemwigwa
mwiisi ya Misili. Lufilili alo lwa nzala loinanga isi
ino.
31 Mulao osemwigwa kwavija nzala ikwiza
yokuwa ng'hulu ng'hani.
32 Nzozi ayo ibweleligwa miyanza mibili kila
imoja viyagwe kukulagusila kamba Imulungu
kagesa kutenda vivo, na kotenda mbuli ayo
kipindi kiguhi kikwiza.

33 "Avo go mkulu Falao, usagule munhu yeli na
nzewele na ubala, umgwee ng'honde ya kuilolesa
isi yose ya Misili.
34 Abaho go mkulu Falao, usagule wemilizi
mwiisi yose, uwalagize weke mgelo umoja mna
imigelo mitano ya ndiya yose ya Misili mna
ikipindi cha miyaka saba ya mulao.
35 Uwalagize wanhu awo iwemilizi weke
hamoja ndiya kwa miyaka saba ya mulao. Ndiya
ayo ikigwe kukanho jako gweye go mkulu Falao,
iwe ngama kwa mabuga gose, na wailolese goya
ngama ayo.
36 Ndiya ayo yokuwa ngama kwa wanhu wa
isi ya Misili ili isi sikuibanangike kwa lufilili lwa
nzala lukwiza miyaka saba iyagwe."

Yusufu kotendigwa mkulu wa isi ya Misili

37 Mbuli iyalongile Yusufu itogoligwa mgameso
ga Falao na wakulu zake.
38 Avo Falao kawauza wakulu zake, “Munhu
ino kana loho ya Imulungu, vino todaha kumpata
munhu iyagwe kamba ino?”
39 Abaho Falao kamulongela Yusufu, “Kwavija
Imulungu kakugubulila mbuli zose azo, kuduhu
munhu iyagwe yeli na nzewele na ubala kamba
gweye.
40 Gweye ayo yonda uwe mulolesaji wa isi
yangu, na wanhu zangu wose okuwa hasi
mmakono gako. Niye niiyeka iyo mkulu kubanza
gweye kwavija nokala mkigoda cha undewa.
41 Avo sambi nikusagula kamba mkulu wa isi
yose ya Misili.”
42 Abaho Falao kaivula mkidole chake pete yake
ili na kilaguso kamvaza Yusufu, na kamvaza na
viwalo va kitani inogile na mkufu wa zahabu
msingo.
43 Falao kamkweza Yusufu mumtuka wake wa
kabili wa falasi na wakalizi walongola kuulongozi
wa Yusufu, wakemelela walonga, “Mwime kumg-
wazo wa nzila,” Falao kamgwaa Yusufu ukulu
kwa wanhu wose wa isi ya Misili.
44 Abaho Falao kamulongela Yusufu, “Niye iyo
mndewa Falao! Nolonga munhu yoyose mwiisi
yose ya Misili sikuyatende kinhu chochose bila ya
gweye kumulongela.”
45 Falao kamgwaa Yusufu twaga da Misili Safe-
nati Panea. Kamgwaa Asenati mndele wa Po-
tifela, mulava nhosa wa buga da Oni yawe mwehe
wake. Avo Yusufu kasonga kutembelela isi yose
ya Misili.

46 Yusufu kakala na miyaka malongo madatu
viyasongile kumsang'hanila Falao, mndewa wa
Misili. Kalawa mng'anda ya Falao na kuitem-
belela isi yose ya Misili.

47 Avo mna imiyaka ija saba ya mulao, migunda
ya Misili ilela ndiya nyingi ng'hani.
48 Yusufu keka hamoja ndiya yose kipindi acho
cha miyaka saba ya mulao na kaika ngama
mmabuga ga Misili. Kila buga keka ngama ya
ndiya kulawa mmigunda ili mmabehi na buga
dijo.
49 Yusufu keka ngama ya ndiya nyingi ng'hani,
ikala nyingi kamba msanga wa mwhani, ikala
haipimigwa bule.

50 Miyaka ya lufilili lwa nzala hainavika Yusufu
kakala na wana wabili kulawa kwa mwehe wake
Asenati, mndele wa Potifela mulava nhosa wa
buga da Oni.
51 Yusufu kamgwaa mwanage twaga da Manase
kalonga, “Imulungu kanhenda niisemwe magazo
gangu kulawa kwa ndugu wa ng'anda ya tatangu.”
52 Mwana wa kabili kamgwaa twaga da Efu-
laimu kalonga, “Imulungu kangwaa wana mwiisi
ya kugaya kwangu.”

53 Miyaka ija saba ya mulao mwiisi ya Misili
ibita,
54 na miyaka saba ya lufilili lwa nzala isonga,
kamba viyalongile Yusufu baho haichanduso. Isi
zose ziyagwe zikala na nzala, lakini isi yose ya
Misili ikala na ndiya.
55 Wanhu wa isi ya Misili viwasongile kupata
nzala, wamulilila Falao yawagwee ndiya. Na heyo

Falao kawalongela wanhu wose wa Misili, “Gen-
deni kwa Yusufu, donda yawalongele tendeni.”
56 Nzala yenela ng'hani mwiisi yose ya Misili.
Avo Yusufu kafungula makanho gose kawauzila
wanhu wa Misili indiya.
57 Abaho wanhu kulawa kila hanhu mwiisi yose
weza Misili kwa Yusufu kugula ndiya kwavija
nzala ikala ng'hulu ng'hani mwiisi yose.

42

Ndugu zake Yusufu ochola Misili

1 Yakobo viyahulike kamba ako Misili kukala
na ndiya nyingi, kawalongela wanage, “Habali
mokala kwa kuibunhulila meso?”
2 Niye mhulika kamba Misili kuna ndiya. Gen-
deni kuko mkagule ndiya sikutufe kwa nzala.
3 Avo ndugu zake Yusufu, longo wachola Misili,
kugula ndiya.
4 Lakini Yakobo hamulekile Benjamini, mdodo
wake Yusufu yachole nao kwavija kadumba ko-
daha kupata gehile gogose.
5 Avo wana wa Izilaeli wavika Misili kamba
wanhu wayagwe wacholile kugula ndiya, kwav-
ija hata mwiisi ya Kanaani kukala na lufilili lwa
nzala.
6 Kipindi acho Yusufu iyo yakalile mkulu ako
Misili. Heyo iyo yakalile mkulu wa kuwauzila
ndiya wanhu wa isi zose. Avo ndugu zake weza
wamfugamila Yusufu na wamgwaa ukulu.
7 Bahaja Yusufu viyawonile ndugu zake
kawajuwa, lakini kaitenda kamba munhu baki
na kawakomhokela. “Mweye mulawa kwahi?”

Wamwidika, “Tulawa mwiisi ya Kanaani, twiza hano kugula ndiya.”
8 Hamoja Yusufu kawajuwa ndugu zake, wao wakala hawamjuwile bule.
9 Baho kakumbuka nzozi zake za umwaka
mbuli ya awo ndugu zake, kawalongela, “Mweye mwiza kutusepa, mwiza kusepa ili mujuwe kwahi isi yetu haikalizigwa.”
10 Wao wamwidika, “Bule, go mkulu, siye
wasang'hanaji zako, twiza kugula ndiya.
11 Siye twa ndugu, twa wana wa tata imoja, siye
twa wanhu tutamaniligwa, hatwizile kuwasepa bule.”
12 Lakini Yusufu kasusumiza kulonga, “Mw-
eye mwiza kusepa isi yetu mujuwe hanhu hahakalizigwa.”
13 Wamulongela, “Siye wasang'hanaji zako
tukala wana longo na wabili, wose wana wa munhu imoja, yokala mwiisi ya Kanaani. Mdodo wetu kasigala na tataetu na ndugu yetu imoja kafa.”
14 Lakini Yusufu kawalongela, “Kamba
vinongile mweye mwiza kutusepa mwiisi yetu.
15 Na vino avo vonda nijuwe, noiduwila kwa
twaga da Falao, honda musegele hano mbaka vonda yeze mdodo wenu.
16 Mtumeni imoja wenu yakamsole ayo indugu
yenu imdodo, kuno mweye wayagwe mombeta mkifungo baho nojuwa kamba molonga ukweli, buleavo noiduwila kwa twaga da Falao kamba mweye mwa wasepaji!”
17 Abaho kaweka wose mkifungo kwa siku
ndatu.

18 Siku da kadatu Yusufu kawalongela, "Kwavija
niye nomdumba Imulungu, tendeni vino ili muwe
wagima.
19 Kamba kweli mweye mwa wanhu muta-
maniligwa imoja wenu yasigale hano mkifungo,
na mweye wayagwe muwagalile ndiya wanhu
zenu weli na nzala.
20 Abaho mumgale kumwangu ndugu yenu im-
dodo baho nojuwa kamba mulonga kweli, na mw-
eye honda mukomigwe bule." Avo waitogolela
kutenda vivo.
21 Wailongela wenyego, "Siye totagusigwa
mbuli ya mdodo wetu. Siye tumona viyagaiye
lakini viyatupulile tumtaze tumulemela, lekaavo
gano gose gotupata."
22 Lubeni kawalongela, "Vino niye siwalongele
bule sikutumulumize imbwanga? Lakini mweye
hamunhegeleze bule! Avo sambi totagusigwa
mbuli ya damu yake."
23 Wao hawajuwile kamba Yusufu kajuwa gose
gawakalile olonga, kwavija viyalongile nao ka-
longa kubitila munhu yakalile yotafasili.
24 Yusufu kachola kumgwazo, kalila kwa
usungu. Viyanyamale kabwela kalonga nao.
Abaho kamgoga Simeoni na kamfunga nzabi
mgameso gao.

Ndugu wa Yusufu obwela Kanaani

25 Yusufu kalagiza mikoba yao imemezwe ndiya
na kila munhu yabwezelwe sente yake mumkoba
wake, na wagweleligwe mhamba ya mnzila. Wa-
tendeligwa vinhu vose avo.
26 Wawadikwa imizigo vihongwe wao
wasegela.

27 Mnzila, viwavikile hanhu ha kuwasa wanhu
baki, imoja wao kafungula mkoba wake ili yamg-
wee ndiya kihongwe wake, kakanganya kona
sente yake ya mmulomo wa mkoba wake.
28 Kawalongela ndugu zake, “Sente yangu
ibwezigwa, aino hano mmulomo wa mkoba
wangu!” Viwahulike vivo, wahomba. Wailola
kuno ogwaya na kuiuza, “Mbuli gani ino
iyatutendele Imulungu?”
29 Viwavikile mwiisi ya Kanaani kwa tatao
Yakobo wamulongela mbuli zose ziwalawilile,
wamulongela,
30 “Mkulu wa isi ya Misili kalonga na siye
kwa kutukomhokela, na katugesa kamba siye twa
wasepaji wa isi yake.
31 Lakini siye tumulongela, ‘Siye twa wanhu
otamaniligwa, hatuli wasepaji bule.
32 Tumulongela kamba siye twa ndugu longo na
wabili wa tata imoja, na imoja wetu kafa, na ija
imdodo ka ako ukae Kanaani hamoja na tata yetu.’
33 Avo mkulu wa isi ayo katulongela, ‘Baho
nojuwa kamba kweli mweye motamaniligwa,
mulekeni kumwangu ndugu yenu imoja na mw-
eye wayagwe mugale ndiya ukae kwa wanhu
zenu weli na nzala.
34 Abaho mgaleni kumwangu ndugu yenu im-
dodo na baho nojuwa kamba mweye hamuli
wasepaji lakini mwa wanhu mutamaniligwa.
Mwahatenda vivo nomulekesa ndugu yenu, na
mweye motogolelwa kuchuuza na kugula vinhu
mwiisi ino.’ ”
35 Viwakalile okung'husa mikoba yao,
wakanganya kona kila imoja wao kabwezelwa

kikoba chake cha sente mna umkoba wake.
Viwonile vivo, wose na tatao wakanganya,
wadumba ng'hani.
36 Tatao Yakobo kawalongela, “Moniboka
wanangu, Yusufu kahaduhu, Simeoni kahaduhu,
na sambi molonda kumsola na Benjamini. Gose
gago gamhata niye.”
37 Baho Lubeni kamulongela tatake, “Kamba
simbweza Benjamini wakome wanangu wabili.
Muleke Benjamini mmakono gangu, niye
nomkaliza na kumbweza kumwako.”
38 Lakini tatake kamwidika, “Mwanangu ha-
chola na mweye, ndugu yake kafa mwaka, na
heyo yaiyeka iyo yasigale. Niye namvele na
uhenga kamba mbwanga yuno yahapata gehile
mmwanza wenu, mong'homa kwa lusikisiki.”

43

Ndugu obwela Misili hamoja na Benjamini

1 Lufilili lwa nzala lubanza ng'hani mwiisi ya
Kanaani.
2 Viishile ndiya ija iwagulile kulawa Misili,
Yakobo kawalongela wanage, “Gendeni kabili
Misili, mkatugulile ndiya kidogo.”
3 Lakini Yuda kamulongela tatake, “Munhu
ija katuzuma ng'hani, kalonga, ‘Siwabokela bule
kamba hamwizile na ndugu yenu imdodo.’
4 Kamba kotogola tuchole na ndugu yetu im-
dodo, tochola kukugulila ndiya.
5 Lakini kamba wahalema, hatuchola bule,
kwavija munhu ija katulongela, ‘Sikumuchone ki-
hanga changu kamba hamwiza na ndugu yenu.’ ”

6 Izilaeli kalonga, “Habali mungela
mdizumozumo kwa kumulongela munhu ayo
kamba muna ndugu iyagwe?”
7 Wamwidika, “Munhu ija katuuza goya mbuli
ya lukolo lwetu, ‘Tataenu yang'hali mgima, muna
ndugu iyagwe?’ Avo siye tumwidika, twaha-
juwile vilihi kamba yahalongile, ‘Mgaleni ndugu
yenu?’ ”
8 Yuda kamulongela Izilaeli tatake, “Nitogolele
niye nichole nayo ili tusegele sambi baha, tuc-
hole tukagule ndiya, sikutufe kwa nzala gweye na
wanetu.
9 Niye iyo yonda nidaigwe. Gweye nidai niye,
kamba simbweza kumwako, nidaigwe niye siku
zose.
10 Maza hatukawile bule, twahacholile na kub-
wela miyanza mibili.”
11 Baho Izilaeli, tatao, kawalongela, “Ona, kwav-
ija vivo ilondigwa, tendeni avo, soleni mmikoba
yenu vinhu vinogile ng'hani va isi ino, mumgalile
nhunza mkulu ayo. Soleni mavuta ga nyemba
kidogo na uki kidogo, ubani, manemane, kungu
na lozi.
12 Soleni sente miyanza mibili ya zija
zilondigwa kwavija molondigwa mubweze sente
zija zikalile mmilomo ya mikoba yenu, sengine
zibwezigwa kwa kuisemwa.
13 Msoleni ayo ndugu yenu muchole nayo kwa
munhu ayo.
14 Imulungu yeli na Udahi wose yawatende
moneligwe bazi na munhu ayo, yamulekese
ija ndugu yenu iyagwe na Benjamini wabwele
hamoja na mweye. Kumwangu niye kamba
yahakuwa kwagiligwa na wanangu iwe vivo.”

15 Baho wasola zija zinhunza na sente miyanza
mibili ya zija za ichanduso, wachola Misili hamoja
na Benjamini. Viwavikile wachola kwima kuu-
longozi wa Yusufu.
16 Yusufu viyamonile Benjamini hamoja nao,
kamulongela ija yololesa ng'anda yake, "Wa-
gale wanhu wano ukae kumwangu ukachinje
mnyama na umtande vinogile, kwavija wanhu
wano woja na niye ndiya ya imisi."
17 Mulolesaji ayo katenda kamba viyalagizwe,
kawagala wanhu awo ukae kwa Yusufu.

18 Viwonile ogaligwa mng'anda ya Yusufu wad-
umba, wailongela, "Tugaligwa kuno mbuli ya zija
zisente zibwezigwe mna imikoba yetu vitwizile
mwanza wa ichanduso, katenda vino ili yapate
kilamuso cha kutuboka vihongwe wetu na kutu-
tenda watumwa zake."
19 Avo wamgendela ija imulolesaji wa ng'anda
ya Yusufu walonga na heyo kipindi wahaulwivi,
20 wamulongela, "Chonde go mkulu! Siye tukala
twizile mwanza wa ichanduso kugula ndiya,
21 lakini ikilo vituvikile hanhu ha kuwasa
wanhu baki, tufungula mikoba yetu na kila
munhu kayona sente yake vivija kamba
viyalavile, ikala mmulomo wa mkoba. Avo
tuzibweza.
22 Vivija tugala sente ziyagwe kugula ndiya.
Hatumjuwile munhu yekile zisente mna imikoba
yetu."

23 Mulolesaji ayo kawedika, "Sikumudumbe,
Imulungu wenu, Imulungu wa tata zenu, kawag-
waa ngama mna imikoba yenu. Niye nizibokela
sente zenu." Abaho kamgala Simeoni kumwao.

24 Mulolesaji ayo viyawagoneke mng'anda ya
Yusufu tanhu kawagwaa mazi wasunhe magulu
gao na vivija kawagwaa ndiya vihongwe wao.
25 Na wao wazitanda nhunza zao za kumgwaa
Yusufu, kwavija wahulika kamba woja hamoja
nayo.
26 Yusufu viyabwelile ukae wamgwaa zija
zinhunza ziwakalile nazo, wamfugamila mbaka
hasi.
27 Yusufu kawalamusa na kawauza, "Vilihi
tataenu imvele mgima? Vino yang'hali mgima?"
28 Wamwidika, "Msang'hanaji wako, tataetu,
kogendelela goya, na yang'hali mgima." Abaho
wamfugamila mbaka hasi.
29 Yusufu viyenule kihanga chake kamona Ben-
jamini mdodo wake, mwana wa mamake, ka-
longa, "Ino iyo mdodo wenu yumulongile?" Ka-
longa, "Imulungu yakonele bazi mwanangu!"
30 Bahaja, Yusufu kasegela hanhu aho, kwav-
ija mahozi gakala golonda kumulawa mbuli ya
kumnogela mdodo wake, kengila mdigati jake ka-
songa kulila.
31 Viyamambukize kusunha kihanga chake,
kalawa kunze kuno kaifunga umoyo, kalagiza wa-
gale indiya.
32 Yusufu kekiligwa ndiya yaiyeka na ndugu
zake wekiligwa waiyeka na vivija Wamisili
wakalile aho wekiligwa waiyeka, kwavija ikala
mwiko kwa Wamisili kuja ndiya hamoja na
Waebulania.
33 Ndugu zake Yusufu wakala kuulongozi wake
kwa kuipanga kusongela imkulu mbaka imdodo
na wakala oilola kuno okanganya.

34 Ndiya ikala ilawa kwa Yusufu na igoligwa
kumwao, lakini Benjamini kagweleligwa
miyanza mitano ng'hani ya kija kiwagweleligwe
ndugu zake. Avo waja na kung'wa kuno
odeng'helela hamoja na heyo.

44

Kikasi hachoneka

1 Abaho Yusufu kamulagiza mulolesaji wa
ng'anda yake, kalonga, “Memeza mikoba ya
wanhu wano kamba viwodaha kupapa. Abaho
ika sente zao kila munhu mmulomo wa mkoba
wake.
2 Mna umkoba wa ija imdodo ng'hani, ika kija
ikikasi changu cha shaba, hamoja na sente yake.”
Ayo imulolesaji katenda kamba viyalagizwe na
Yusufu.
3 Imitondo yake walongeligwa wachole hamoja
na vihongwe wao.
4 Hawanavika kutali ng'hani Yusufu kamulon-
gela mulolesaji wa ng'anda yake, “Lopola, waw-
inze wanhu waja, wauze, ‘Habali mmuliha gehile
munhu ija yawatendele ganogile?
5 Habali mwiba kikasi cha shaba cha mkulu
wangu, kiyasang'hanilaga kwa kung'wela na ku-
lagula? Mubananga ng'hani!’ ”
6 Ija imulolesaji viyawavikile kazibwelela
mbuli azo.
7 Lakini wamuuza, “Go mkulu kofambula
choni? Siye wasang'hanaji zako hatudaha
kutenda mbuli kamba ayo.
8 Kumbuka go mkulu, sente ituvikile mmikoba
yetu tuibweza kulawa mwiisi ya Kanaani.

Yokuwaze twibe sente hebu zahabu mng'anda
ya mkulu wako?
9 Avo, kamba wahamvika imoja wetu kana
kikasi acho yakomigwe, na siye wose wayagwe
tuwe watumwa zako."

10 Ayo imulolesaji kedika, "Ona, na iwe vivo
kamba vimulongile. Lakini ija yaiyeka yonda
yoneke na kikasi acho, iyo yonda yawe mtumwa
wangu, na wayagwe wose mokuwa mwabule ki-
tala."
11 Avo, kila munhu kahumulusa mkoba wake
hasi himahima na kufungula.
12 Ija imulolesaji kalola imikoba yose, kasongela
mkoba wa imkulu wao na kamambukizila mkoba
wa imdodo wao, kikasi kakipata mumkoba wa
Benjamini.
13 Baho wose wadega viwalo vao kwa usungu.
Kila imoja kamkweza kihongwe wake mkoba,
wabwela kudibuga.

14 Yuda na ndugu zake wavika mng'anda
ya Yusufu na Yusufu kakala yang'hali ukae
kumwake. Avo, wamfugamila mbaka hasi.
15 Yusufu kawauza, "Habali mutendile kamba
avo? Vino hamujuwile bule munhu kamba niye
nodaha kulagula?"

16 Yuda kedika, "Tulonge choni, go mkulu, tu-
longe choni kulagusa hatubanange? Imulungu
kagagubula gehile getu, siye sambi twa watumwa
zako, siye hamoja na ija yoneke na kikasi chako."

17 Lakini Yusufu kalonga, "Bule, niye sidaha
kutenda kamba avo. Munhu ija yagogeke na
kikasi iyo yonda yawe mtumwa wangu. Mw-

eye wayagwe mose bweleni moyo kwatu kwa
tataenu.”

Yuda kompulila Benjamini

18 Baho Yuda kamkwesela behi Yusufu
na kulonga, “Go mkulu chonde togola niye
msang'hanaji wako, niigombele kidogo, chonde
sikuugevuzike kwavija gweye kamba Falao
mwenyego.
19 Go mkulu, gweye kutuuza, ‘Mweye muna
ndugu hebu tata?’
20 Tukwidika, ‘Tunayo tata, yeli mvele na tu-
nayo ndugu iyagwe mdodo yaleleke kipindi cha
uvele wa tataetu, mkulu wake mbwanga ayo kafa,
na ino imdodo iyo yasigale kwa mamake, na
tataetu komnogela ng'hani mbwanga ino.’
21 Go mkulu kutulagiza siye wasang'hanaji zako
tumgale ayo imdodo wetu ili umone.
22 Tukulongela kamba mbwanga ayo hadaha
kumuleka tatake, kwavija yahamuleka tatake
kofa.
23 Lakini gweye go mkulu, kutulongela, ‘Kamba
hamwizile na ndugu yenu imdodo, sikumuchone
kihanga changu kabili.’ ”

24 Vitubwelile ukae kwa msang'hanaji wako,
tataetu tumulongela viutulagize gweye go mkulu.
25 Na viyatulongele twize kabili kuno kugula
ndiya,
26 tumwidika, “Hatudaha kuchola mbaka
ndugu yetu imdodo yachole hamoja na siye,
kamba hatuchola nayo munhu ija hatubokela
bule.”

27 Msang'hanaji wako tataetu katulongela, “Mo-
juwa kamba mwehe wangu Laheli kanilelela
wana wabili,
28 imoja kalawanya mgameso gangu, vinyona
kadegigwa vihande vihande na mng'onyo, kwav-
ija sinamona kabili.
29 Kamba mwahamsola na ino vivija na gaham-
pata gehile, mongala kuna dipanga kuno nina
lusikisiki.”
30 “Avo, go mkulu nahabwela ukae kwa tatangu
niye msang'hanaji wako bila mbwanga ino na
kuno ugima wa tata otamanila ugima wa mb-
wanga ino,
31 yahaona mbwanga heli hamoja na siye kofa.
Avo siye wasang'hanaji zako, tomkoma tataetu
kwa lusikisiki.
32 Hata avo niye niiduwila mbuli ya mbwanga
ino, nilonga, kamba simbweza Benjamini
kumwako, nidaigwe niye siku zose.
33 Avo go mkulu, chonde niye msang'hanaji
wako nikale hano hanhu ha mbwanga ino.
Muleke yabwele ukae hamoja na ndugu zake.
34 Nodahaze kubwela kwa tatangu bila mb-
wanga ino? Bule, sidaha kufunga umoyo kugona
gehile gonda gampate tatangu.”

45

Yusufu koitambula kwa ndugu zake

1 Baho Yusufu kalemelwa kufunga umoyo
mgameso ga wasang'hanaji zake wose wakalile
hamoja nayo, kalagiza walawe kunze. Avo Yusufu
kakala yaiyeka viyailaguse kwa ndugu zake.

2 Lakini kalila kwa sauti ng'hulu mbaka
Wamisili wamuhulika, vivija wanhu wa
mng'anda ya Falao wamuhulika.
3 Yusufu kawalongela ndugu zake, “Niye na
Yusufu, vino tatangu yang'hali mgima?” Lakini
ndugu zake walemelwa kumwidika wagwa ki-
fudete mgameso gake hawadahile kumwidika.
4 Yusufu kawalongela ndugu zake, “Chonde
kweseni behi.” Viwamkwesele, kawalongela,
“Niye iyo ndugu yenu Yusufu yumuniuzile Misili.
5 Lakini sambi sikumuigevuzikile hebu ku-
longa habali mutendile vivo. Imulungu iyo yan-
galile kuno, niwalongolele, ili niuhonye ugima wa
wanhu.
6 Uno mwaka wa kabili wa lufilili lwa nzala
mwiisi na ing'hali miyaka mitano kumwande,
baho wanhu hawadaha kulima hebu kusenga
ndiya.
7 Imulungu kangala kuno niwalongolele, ili
kuhonya ugima wenu, mweye musigale wagima
mwiisi na kugala ukombola mkulu.
8 Avo, siyo mweye mungalile kuno, lakini Imu-
lungu iyo yangalile na kanitenda nimgwelelege
Falao magesa kamba na tatake. Niye na mkulu wa
ng'anda yake yose na nowatawala wanhu wose
wa Misili.”
9 Avo, lopoleni mubwele kwa tatangu na mmu-
longele, “Yusufu mwanago kolonga, ‘Imulungu
kanitenda munhu mkulu mwiisi yose ya Misili.
Avo, sikuukawe kwiza kumwangu.
10 Kokala behi na niye ako Gosheni, gweye na
wanago na wazukulu zako, fugo zako na vinhu
vako vose.

11 Niye nokulolesa baho kwavija ing'hali
miyaka mitano ya lufilili lwa nzala. Buleavo
gweye na wanhu zako na fugo zako mogaya kwa
nzala.' "
12 Abaho Yusufu kagendelela kulonga, "Mweye
wenyego molola kwa meso genu, na hata mdodo
wangu Benjamini kona kwa meso gake kamba
niye iyo Yusufu mwenyego nilonga na mweye.
13 Mmulongele tatangu mbuli ya ukulu unilinao
kuno Misili na mbuli ya kila kinhu kimone. Avo
mulopole mumgale hano tatangu."
14 Abaho Yusufu kamfagatila ndugu yake Ben-
jamini, kuno kolila na vivija Benjamini kamfa-
gatila kuno kolila.
15 Kuno yang'hali kolila Yusufu kawafagatila
ndugu zake na kawanonela. Baho ndugu zake
walonga nayo.
16 Mbuli azo zivika mng'anda ya Falao kamba
ndugu zake Yusufu weza, Falao na wasang'hanaji
zake wadeng'helela.
17 Avo, Falao kamulongela Yusufu, "Walongele
ndugu zako, wawapapize mizigo vihongwe wao
wabwele mwiisi ya Kanaani,
18 wamgale hano tatao na ndugu zao wose. Niye
nowagwaa hanhu hanogile ng'hani mwiisi ino ya
Misili, na wao okala kwa kudeng'helela ganogile
ga isi ino.
19 Vivija walongele wasole mituka ino ya kubu-
lula ili wawapapile wanao ving'hele na wehe zao
na sikuwaleke kumgala tatao.
20 Walongele sikuwagese mbuli ya vinhu vao
kwavija hanhu hanogile kubanza kose mwiisi ya
Misili hokuwa hao."

21 Avo, wana wa Izilaeli watenda kamba vi-
walagizwe. Yusufu kawagwaa mituka ya kubul-
ula kamba Falao viyalongile na vivija kawagwaa
mhamba ya mnzila.
22 Kila imoja wao kamgwaa viwalo va kusaula,
lakini Benjamini kamgwaa vihande magana ma-
datu va shaba na kamgwaa viwalo vitano va
kusaula.
23 Vivija kamgalila tatake nhunza zino mbuli ya
mwanza wake, vihongwe longo wapapile vinhu
vinogile ng'hani mwiisi ya Misili, vihongwe wa
kitwanzi longo wapapile ndiya, na magate na
vinhu viyagwe va kuja.
24 Avo, Yusufu kailaga na ndugu zake. Vi-
wakalile osegela kawazuma kawalongela, "Siku-
mugombe mnzila!"
25 Baho wasegela mwiisi ya Misili na wabwela
kwa tatao Yakobo mwiisi ya Kanaani.
26 Wamulongela, "Yusufu yang'hali mgima!
Heyo iyo mkulu wa isi yose ya Misili." Baho tatao
kakanganya, kwavija hazitogole mbuli azo.
27 Lakini viwamulongele mbuli zose ziyalongile
Yusufu na viyone mituka ya kubulula iyagalile
Yusufu ili kumsola, moyo wake umema deng'ho.
28 Izilaeli kalonga, "Sambi notogola, mwanangu
Yusufu yang'hali mgima! Nochola nikamulole
ning'hali sinakufa."

46

Yakobo kochola Misili

1 Avo, Izilaeli kasonga mwanza wake, hamoja
na vinhu vake vose. Viyavikile Beelisheba ka-
mulavila nhosa Imulungu wa Isaka tatake.

2 Imulungu kalonga na Izilaeli ikilo mwiinzozi
kamkema, “Yakobo, Yakobo.” Yakobo kedika,
“Nabaha.”

3 Imulungu kamulongela, “Niye ayo Imulungu,
Imulungu wa tatako. Sikuudumbe kuchola Misili,
wahawa kuko nokutenda uwe na ulelo onda uwe
kabila kulu.
4 Niye mwenyego nochola hamoja na gweye ako
Misili na nokubweza kuno. Wahafa mkono wa
Yusufu uwo onda ukufumbe meso gako.”

5 Avo, Yakobo kasegela Beelisheba. Wanage
wamsola tatao, na wanao ving'hele hamoja na
wehe zao, wawakweza mna imituka iyagalile
Falao impape.
6 Vivija wasola fugo zao na vinhu vao vose viwa-
patile mwiisi ya Kanaani, wachola Misili. Yakobo
kasola lukolo lwake lose,
7 wanage, wazukulu zake wa kitwanzi na wa
kimbigalo, wose kawagala mwiisi ya Misili.

8 Gano gago matwaga ga wana wa Izilaeli wa-
cholile ako Misili.

Lubeni mwanage wa chaudele,
9 hamoja na wana wa Lubeni,
wakalile Hanoki na Palu na Hesiloni na Kalimi.
10 Simeoni na wanage, Yemueli na Yamini na
Ohadi na Yakini na Sohali na Shauli mwana
wa mtwanzi Mkanaani.
11 Lawi na wanage, Gelishoni na Kohati na
Melali.
12 Yuda na wanage, Eli na Onani na Shela na
Pelesi na Zela. Lakini Eli na Onani wafa mwiisi ya
Kanaani. Pelesi na wanage, Hesiloni na Hamuli.

13 Isakali na wanage, Tola na Puva na Yashubu
na Shimuloni.
14 Zabuloni na wanage, Seledi na Eloni na
Yaleeli.
15 Wano wao wana wa kimbigalo wa Lea iya-
mulele Yakobo ako Padani Alamu, wahaleka mn-
dele wake Dina. Wanage na iwazukulu wose kwa
wose wakala malongo madatu na ndatu.

16 Gadi na wanage, Sifioni na Hagi na Shuni na
Esiboni na Eli na Alodi na Aleli.
17 Asheli na wanage, Imina na Ishiva na Ishivi
na Belia na Sela na lumbu jao. Belia na wanage,
Hebeli na Malikieli.
18 Wanhu longo na sita ni wana na wazukulu wa
Yakobo na Zilipa, mtumwa yagweleligwe Lea na
tatake Labani.
19 Laheli kamulelela Yakobo wana wabili
Yusufu na Benjamini.
20 Ako Misili Asenati mndele wa Potifela
yakalile mulava nhosa wa buga da Oni,
kamulelela Yusufu wana wabili wakalile Manase
na Efulaimu.
21 Benjamini na wanage, Bela na Bekeli na
Ashibeli na Gela na Naamani na Ehi na Loshi na
Mupimu na Hupimu na Alidi.
22 Wanhu wao longo na nane ni wana na
wazukulu wa Yakobo waleligwe na Laheli mwehe
wake.
23 Dani na mwanage Hushimu.
24 Nafutali na wanage, Yaseeli na Guni na Yeseli
na Shilemu.
25 Wanhu wao saba ni wana na wazukulu wa
Yakobo yalelile na Biliha, mtumwa wa Laheli iyag-
weleligwe na Labani tatake.

26 Wanhu wose waleligwe mulukolo lwake
Yakobo, wakala malongo sita na sita, wahaleka
kuwapeta wehe wa wanage. Wanhu awo wose
wao wacholile mwiisi ya Misili.
27 Ako Misili Yusufu kakala na wana wabili.
Avo, wanhu wose wa ulelo wa Yakobo ako Misili
wakala malongo saba.

Yakobo na lukolo lwake ako Misili

28 Yakobo kamulongela Yuda yalongole kwa
Yusufu yampule waiting'hane ako Gosheni. Vi-
wavikile Gosheni,
29 Yusufu kakwela mtuka wa kubululigwa na
falasi, kachola kumbokela Izilaeli, tatake, ako
Gosheni. Viyamvikile tatake kamfagatila na kalila
kwa kipindi kitali.
30 Izilaeli kamulongela Yusufu, "Hata sambi na-
hafa siyo mbuli kwavija nichona kihanga chako
na njuwa kamba gweye kwa mgima."
31 Abaho Yusufu kawalongela ndugu zake na
wanhu wa mng'anda ya tatake, "Niye nochola ku-
mulongela Falao kamba ndugu zangu na wanhu
wa mng'anda ya tatangu wakalile okala mwiisi ya
Kanaani wavika.
32 Nomulongela kamba mweye mwa wasusilaji
na mwiza na ng'ombe na mbuzi na ng'hondolo na
vinhu venu vose.
33 Avo, Falao yahawakema na kuwauza,
'Sang'hano yenu choni?'
34 Mmwidike, 'Siye wasang'hanaji zako tosusila
fugo toka muubwanga wetu, kamba viyakalile
tataetu.' Baho kowatogolela mukale ako Gosheni,
kwavija kwa wanhu wa Misili wanhu osusila
hawawalonda."

47

1 Avo, Yusufu kachola kumulongela Falao,
“Tatangu na ndugu zangu wavika hamoja na
ng'hondolo zao na mbuzi zao na ng'ombe zao
na vinhu vao vose, walawa mwiisi ya Kanaani,
sambi wa ako Gosheni.”
2 Yusufu kawasagula ndugu zake watano
kawalagusa kwa Falao.
3 Falao kawauza, “Sang'hano yenu choni?”

Wao wamwidika, “Siye wasang'hanaji zako twa wasusilaji kamba viyakalile tataetu.”

4 Vivija wamulongela Falao, “Siye
wasang'hanaji zako, twiza kukala mwiisi ino
kamba wanhu baki kwavija kuna lufilili lwa
nzala ng'hani ako Kanaani na kuduhu ndiya
kwa fugo zetu. Avo, chonde go mkulu, siye
wasang'hanaji zako tokupula tukale hanhu
hokemigwa Gosheni.”
5 Falao kamulongela Yusufu, “Tatako na ndugu
zako weza kumwako gweye,
6 na isi yose ya Misili ya mmakono gako. Weke
tatako na ndugu zako hanhu hanogile ng'hani
mwiisi ino, waleke wakakale ako Gosheni, na
kamba kuna wanhu wowose viweli kuwajuwa
goya kamba odaha kulolesa goya zifugo, wasagule
wakanilolesele fugo zangu.”
7 Abaho Yusufu kamgala kwa Falao tatake
Yakobo, Yakobo kamtambikila Falao.
8 Falao kamuuza Yakobo, “Kuna miyaka min-
gapi toka uvumbuke?”
9 Yakobo kamwidika Falao, “Miyaka yangu inig-
weleligwe kamba munhu mbita nzila ni miyaka
gana na malongo madatu. Miyaka ayo midodo

na imema magazo, na haivikile wingi wa miyaka iwakalile nayo iwahenga zangu kamba wanhu obita nzila."
10 Abaho Yakobo kamtambikila Falao, kasegela.
11 Avo, Yusufu kawagwaa tatake na ndugu zake hanhu hokemigwa Lamesesi hanhu hanogile ng'hani mwiisi ya Misili, hanhu aho wagweleligwa hawe hao, kamba viyalagize Falao.
12 Yusufu kawagwelela ndiya tatake na ndugu zake na lukolo lose lwa tatake kamba viwakalile.

Lufilili lwa nzala

13 Kukala kuduhu ndiya kila hanhu. Lufilili lwa nzala lukala lwenele kila hanhu mbaka iwatenda wanhu wose mwiisi ya Misili na isi ya Kanaani wanyolile mbuli ya nzala.
14 Yusufu keka hamoja sente zose za isi ya Misili na isi ya Kanaani mbuli ya ndiya iwagulile, kazigala zisente azo kwa Falao.
15 Sente za wanhu wa Misili na Kanaani vizimalile, wanhu wose wamcholela Yusufu na kumulongela, "Chonde, tugwelele ndiya, sikutufe mgameso gako, kwavija sente zetu zisha."
16 Yusufu kawalongela, "Kamba sente zenu zisha, avo munigwelele fugo zenu na niye nowagwaa ndiya."
17 Avo wamgalila Yusufu fugo zao, nayo kawagwaa ndiya na hewo wamgwaa falasi na ng'ombe na ng'hondolo na mbuzi na vihongwe. Avo mwaka awo wose Yusufu kawagwaa ndiya na hewo wamgwaa zifugo.
18 Mwaka uyagwe wamcholela kabili Yusufu wamulongela, "Hatukufisa bule, sente zetu zose zisha na fugo zetu zose zako gweye. Avo, go mkulu

siye wasang'hanaji zako twabule chochose cha kukugwaa ila siye wenyego na migunda yetu.

19 Habali siye tufe mgameso gako, na migunda
yetu sikuilimigwe? Avo, tugule siye na migunda yetu mbuli ya ndiya, na siye na migunda yetu yokuwa mmakono ga Falao. Chonde, tugwelele ndiya ili sikutufe na vivija utugwelele mbeyu mbuli ya migunda yetu.”

20 Avo Yusufu kaigula isi yose ya Misili iwe ya
Falao. Kila munhu wa Misili kalondigwa kuuza mgunda wake mbuli ya lufilili lwa nzala, avo isi yose ikala ya Falao.

21 Avo, Yusufu kawatenda wanhu wawe wa-
tumwa, kulawa mwambu uno wa isi na mwambu uyagwe wa isi ya Misili.

22 Lakini Yusufu haigulile bule isi ya walava
nhosa, kwavija siku zose wao wagweleligwa ndiya kulawa kwa Falao, wagweleligwa fungu dilondigwa. Lekaavo hawauzile bule migunda yao.

23 Yusufu kawalongela wanhu, “Sambi niwag-
ula mweye na migunda yenu mbuli ya Falao, mbeyu azino hano muhande migunda yenu.

24 Lakini mwahasenga ndiya mna gamafungu
matano dimoja mumgwelele Falao, na mafungu mane gasigale gokuwa genu mbuli ya mbeyu kwa migunda yenu na ndiya yenu na wanhu wa mzing'anda zenu na wanenu.”

25 Wanhu wa Misili wamwidika, “Kuhonya
ugima wetu, kwavija kututendela ganogile, siye tokuwa watumwa wa Falao.”

26 Vivo Yusufu viyekile lagizo mwiisi ya Misili
na dabaho mbaka sambi, kuwa fungu dimoja mna

gamafungu matano ga ndiya yose yagweleligwe Falao. Migunda ya walava nhosa waiyeka ayo haisoligwe na Falao.

Siku za kimambukizo za Yakobo

27 Avo wanhu wa Izilaeli wakala mwiisi ya Misili
hanhu hokemigwa Gosheni. Ako wakala na vinhu
vingi na wasonga kongezeka ng'hani.
28 Yakobo kakala Misili kwa miyaka longo na
saba, miyaka yose ya ugima wa Yakobo ikala
miyaka gana na malongo mane na saba.
29 Kipindi cha Izilaeli kufa vikikalile behi,
kamkema mwanage Yusufu na kamulongela,
“Kamba koninogela ingiza mkono wako mna
gamaungo gangu madeke na uiduwile kamba
konitendela ganogile na kotamaniligwa.
Sikuunizike mwiisi ya Misili,
30 lakini unitambalize hamoja na wahenga
zangu, umhape kulawa Misili ukanizike ako
kuwazikiligwe hewo.”

Yusufu kamwidika, “Notenda kamba viulongile.”

31 Yakobo kamulongela Yusufu, “Iduwile,”
Yusufu kaiduwila. Abaho Izilaeli kaidulika
mwambu wa pala wa ulusazi lwake
kamtambikila Imulungu.

48

Yakobo kowatambikila wanage Yusufu

1 Kipindi kiyagwe, Yusufu kalongeligwa kamba
tatake mtamu. Avo kawasola wanage wabili Man-
ase na Efulaimu kachola nao kwa tatake.

2 Yakobo viyalongeligwe, “Mwanago Yusufu
keza kukulola,” Izilaeli kawamba kwinuka kakala
mulusazi.
3 Yakobo kamulongela Yusufu, “Imulungu yeli
na Udahi wose kanilawilila ving'halile ako Luzu
mwiisi ya Kanaani, kanitenda nimwede.
4 Kanongela, ‘Nokutenda ongezeke na kuwa-
tenda muwe wengi. Nokutenda uwe na ulelo
onda uwe isi zili na wanhu wengi, na nokugwaa
isi ino kamba uhazi kwa ulelo wako milele.’ ”

5 “Avo, wanago wabili waulelile kuno Misili
ning'hali sinavika kumwako okuwa wanangu.
Efulaimu na Manase okuwa wangu niye, kamba
vija Lubeni na Simeoni viweli wangu.
6 Lakini wana onda ulele kumwande okuwa
wako. Opata uhazi kubitila Efulaimu na Manase.
7 Notenda vivo mbuli ya mamako Laheli.
Vinikalile nobwela kulawa Padani heyo kafa behi
ya kuvika Efulata mwiisi ya Kanaani. Kandekela
lusikisiki, niye nimzika baho behi ya nzila ya
kuchola Efulata nayo iyo Beselehemu.”

8 Izilaeli viyawone wanage Yusufu, kauza,
“Wano wanage nani?”

9 Yusufu kamulongela tatake, “Wano wao wana
wanigweleligwe na Imulungu hano.” Izilaeli ka-
longa, “Chonde wagale behi niwatambikile.”
10 Avo meso ga Izilaeli gakala hagadaha kulola
goya mbuli ya uvele. Yusufu kawakwesa behi
wanage nayo tatake kawanonela na kuwafagatila.
11 Izilaeli kamulongela Yusufu, “Niye nigesa si-
chona kabili kihanga chako, lakini Imulungu kan-
henda niwone wanago vivija.

12 Abaho Yusufu kawasegesa wanage
mmavindi ga tatake, na kafugama mbaka hasi."

13 Abaho Yusufu kawasola wanage, Efulaimu
kamgoga kwa mkono wa kudila na kamwika
mkono wa kumoso wa Izilaeli na Manase kam-
goga kwa mkono wa kumoso na kamwika mkono
wa kudila wa Izilaeli, na kawagala kumwake.
14 Lakini Izilaeli kenula mkono wake wa kudila
na kawika mdipala da Efulaimu na kabitiza
mkono wake wa kumoso mdipala da Manase
hamoja Manase iyo yakalile imkulu.
15 Abaho Izilaeli kamtambikila Yusufu, kalonga,

"Imulungu iwamtegeleze wahenga zangu Abula-
hamu na Isaka,
Imulungu yanilongoze muugima wangu wose
mbaka lelo,
16 na msenga wa kuulanga yanihonyile na gehile
gose yawatambikile wabwanga wano!
Wakemigwe kwa twaga jangu na matwaga ga wa-
henga zangu Abulahamu na Isaka,
wawe na wana wengi na ulelo mkulu."

17 Yusufu viyone tatake keka mkono wake wa
kudila kudipala da Efulaimu hanogelwe bule, avo
kaugoga mkono wa tatake kalonda kuusegesa
kudipala da Efulaimu yawike kudipala da Man-
ase.
18 Yusufu kamulongela tatake, "Si vivo bule tata!
Ino iyo mwana imkulu, chonde wike mkono wako
wa kudila kudipala jake."

19 Lakini tatake kalema, "Nojuwa mwanangu
nojuwa. Manase vivija kokuwa munhu mkulu na
kokuwa na wanhu wengi. Lakini imdodo kokuwa

munhu mkulu kubanza heyo na wanhu wa ulelo
wake okuwa makabila mengi.”
20 Avo, Izilaeli kawatambikila siku dijo ka-
longa, “Wanhu wa Izilaeli owatambikila wanhu
kubitila matwaga genu, olonga, ‘Imulungu yaku-
tendele ganogile kamba Efulaimu na Manase.’ ”
Avo Izilaeli kamtenda Efulaimu munhu mkulu
kubanza Manase.
21 Abaho Izilaeli kamulongela Yusufu, “Niye
sambi nofa. Lakini Imulungu kokuwa hamoja na
mweye, na kowabweza mwiisi ya wahenga zenu.
22 Na niye nokugwaa gweye na siyo ndugu zako
mgunda uli na mboji uniwabokile Waamoli kwa
sime na upinde wangu.”

49

Yakobo kolonga na wanage

1 Yakobo kawakema wanage kawalongela,
“Kweseni behi niwalongele gaja gonda
gawalawilile baho kumwande.”
2 “Kaleni hamoja mutegeleze, mweye wana wa
Yakobo,
nhegelezeni niye Izilaeli tataenu.”

3 “Gweye Lubeni kwa mwanangu wa chaudele,
gweye kwa nguvu zangu,
na tunda da ubwanga wangu,
gweye kuwabanza wayagwe kwa ukulu na nguvu,
4 gweye kuigala na mazi ga sika kulu,
lakini honda uwe mkulu kabili,
kwavija kumuwasa msang'hanaji wangu yeli
kamba mwehe wangu,
gweye kulufitiza lusazi lwangu.”

5 “Simeoni na Lawi ni ndugu,
osang'hanila misime yao kwa kubananga.
6 Lakini niye siilumba nao mna ikija kiwolonda kutenda,
niye siilumba nao mumting'hano wao,
kwavija kwa ng'hasiliki yao wawakoma wanhu na kwa utundu wao wakanha migiha ya ng'ombe.
7 Noiduwila ng'hasiliki yao kwavija ibanza ukwiha
na kugevuzika kwao kwabule bazi.
Nowapwililisa mwiisi ya Yakobo,
nowatimulila mwiisi ya Izilaeli.”

8 “Gweye Yuda ndugu zako okugwaa nhogolwa.
Wanhu wakwihile kowabota singo
na ndugu zako okufugamila.
9 Gweye Yuda mwanangu kuigala na simba yapatile kija kiyasakile na kubwela hoyokala.
Kamba simba koigolola na kutambalala hasi,
simba yeli na nguvu nani yonda yamulamuse?
10 Mkongoja wa ukulu honda usegele mmakono ga Yuda,
na mkongoja wa utawala honda usegele muulelo wake
mbaka vonda yeze ija mwenyego
heyo makabila gose gomtegeleza.
11 Kwavija kokuwa na mizabibu mingi
komfunga kihongwe wake mumzabibu
ili yaje majani ga mzabibu.
Kwavija kokuwa na divai nyingi
kofuwila viwalo vake

na makanzu gake kogafuwila mna idivai inogile ng'hani.
12 Meso gake madung'hu mbuli ya kung'wa divai
na meno gake mazelu mbuli ya kung'wa maziwa.”

13 “Zabuloni kokala mwiimwhani,
mwhani yake yokuwa hanhu ha kwika ngalawa ng'hulu.
Isi yake yoibakana na isi ya Sidoni.”

14 “Isakali kaigala na kihongwe yeli na nguvu
yotambalala mna zimbahasha zake.
15 Kaona kamba hanhu ha kubwihila hanoga
na kaona isi inoga,
kainama mgongo wake yapape mzigo,
kawa mtumwa kusang'hana sang'hano ndala.”

16 “Dani kokuwa msemi wa wanhu zake
kokuwa kamba makabila gayagwe ga Izilaeli.
17 Dani kokuwa mgendela hasi mnzila,
mgendela hasi yeli na sumu mumgwazo wa nzila,
yoluma visiginho va falasi,
nayo munhu yamkwelile kogwa.”

18 “Go, Mndewa Imulungu nobeta unihonye.”

19 “Gadi kokumbigwa na wabavi,
lakini heyo kowasondelela kukisogo na kowabunda.”

20 “Isi yookala Asheli yolela ndiya ng'hani
nayo kolava ndiya iyolonda mndewa.”

21 “Nafutali kaigala na mhala yalekesigwe,

yolela wana wanogile."

22 "Yusufu kaigala na biki dilela matunda,
biki dilela mumgwazo wa nzasa, matambi gake gokwenela mbaka mna uluwa.
23 Wanhu oitowa kwa migoha wammemela ng'hani
wampigisila migoha na wamgaza.
24 Lakini upinde wake ukala goya mmakono gake,
na makono gake gang'hali na nguvu,
kwa udahi wa ija Yodaha wa Yakobo
na Msusilaji na Dibwe da Izilaeli,
25 mbuli ya Imulungu wa tatako, yakutazile,
mbuli ya Imulungu yeli na Udahi wose yakutendile umwede
kwa mbuli zinogile za kuulanga,
na kumweda kulawa hasi mwiibahali,
kumweda kwa kuwa na fugo nyingi na wana heleketwaa.
26 Kumweda kwa tatako kukula ng'hani
kubanza kumweda kwa vigongo va umwaka.
Kumweda ako kuwe kudipala da Yusufu,
kuwe mkihanga cha ayo yatendigwe mkulu kwa ndugu zake."

27 "Benjamini kaigala na mbwizi mkali,
imitondo koja kiyasakile na ichungulo kogola kija kiyasakile."

28 Gano gago makabila longo na mabili ga Izilaeli na zino azo mbuli ziyalongile tatao kuwatambikila kamba viilondigwa.

Ifa ya Yakobo

29 Abaho Izilaeli kawalagiza vino wanage, “Niye
sambi nofa na kuilumba na wahenga zangu
wafile umwaka, nizikeni hamoja na wavele zangu
mna imhango ili mumgunda wa Efuloni Muhiti,
30 ako Makipela, mwambu wa kudilawila zuwa
wa Mamule, mwiisi ya Kanaani. Abulahamu kag-
ula mhango na mgunda awo kwa Efuloni Muhiti,
uwe mhango ya kuzikila.
31 Kuko kuwazikigwe Abulahamu na mwehe
wake Sala, vivija kuko kuwazikigwe Isaka na
mwehe wake Lebeka na vivija kuko nimzikile
mwehe wangu Lea.
32 Mgunda awo na mhango ayo viguligwa kwa
Wahiti.”
33 Yakobo viyamambukize kuwalagiza wan-
age keka magulu gake mulusazi, kakanha loho,
kailumba na wahenga zake wafile umwaka.

50

1 Baho Yusufu kaibwanha mwenyego kamfa-
gatila tatake kalila na kumnonela.
2 Yusufu kawalagiza waganga wambake tatake
Izilaeli dawa ili sikuyakole, na wao watenda vivo.
3 Kamba viwatendaga, watenda sang'hano ayo
kwa siku malongo mane. Na wanhu wa Misili
wamuyalalila kwa siku malongo saba.
4 Siku za kumuyalalila vizishile, Yusufu kawa-
longela wanhu wa Falao, “Kamba moninogela
nipulileni kwa Falao mulongeleni,
5 ‘Tatangu viyakalile kolonda kufa kanongela
niiduwile kamba nomzika kudipanga diyatandile
ako Kanaani. Avo chonde ndeke nichole hamzike
tatangu, abaho nobwela.’ ”

6 Falao kamwidika, “Genda kamzike tatako,
kamba viulongile kotenda.”
7 Avo, Yusufu kachola kumzika tatake.
Wasang'hanaji na vilongozi wa ng'anda ya Falao
na vilongozi wa wanhu wa Misili wachola na
Yusufu.
8 Wanhu wa mng'anda yake na ndugu zake na
wanhu wa lukolo lwa tatake wachola nayo. Wana
wadodo na ng'ombe na ng'hondolo na mbuzi, wao
wasigale ako Gosheni.
9 Vivija wanhu okwela falasi na wanhu ok-
wela mituka ibululigwa na falasi wailumba nayo.
Kukala na wanhu wengi.
10 Viwavikile kulubuga lwa kubigila uhemba
lwa Atadi, mwambu wa lwanda lwa Yolidani
waiyalala kwa bwembwe, Yusufu nayo kamten-
dela mwenekwaga matanga ga siku saba.
11 Wanhu wa Kanaani wakalile baho viwone
kuiyalala kwao aho hana ulubuga lwa kubigila
uhemba lwa Atadi walonga, “Kuiyalala kuno kwa
Wamisili kukula ng'hani.” Lekaavo hanhu aho
behi na lwanda lwa Yolidani hakemigwa Abeli
Misili.
12 Wana wa Yakobo wamtendela tatao kamba
viyawalagize.
13 Wamgala mbaka isi ya Kanaani, wamzika
mwiimhango ikalile mumgunda ako Makipela,
mwambu wa kudilawila zuwa wa Mamule.
Mhango na mgunda awo Abulahamu kaugula
kwa Efuloni Muhiti, ili hawe hanhu ha kuzikila.
14 Viwamambukize kumzika tatao, Yusufu kab-
wela Misili hamoja na ndugu zake na wanhu wose
wacholile hamoja nayo muumwanza wa kumzika
tatake.

Yusufu kowalongela ukweli ndugu zake

15 Viimalile ndilo ya tatao, ndugu zake Yusufu
wailongela, “Sengine ndugu yetu Yusufu kage-
vuzika na kogabweza gehile gose gatumtendele.”
16 Avo wamgalila Yusufu usenga, walonga,
“Tatako kaleka usi uno yang'hali hanakufa,
17 ‘Mulongeleni vino Yusufu mbuli yangu,
chonde ugele kumgongo nzambi ziwakutendele
ndugu zako, kwavija wakutendela gehile ng'hani.’
Avo sambi chonde ugele kumgongo nzambi
zitukutendele siye wasang'hanaji wa Imulungu
wa tatako.” Yusufu viyapatile usenga uno kalila.
18 Abaho ndugu zake wamcholela,
wamfugamila mbaka hasi walonga, “Lola siye
twa watumwa zako.”
19 Lakini Yusufu kawalongela, “Sikumudumbe,
vino niye na Imulungu?
20 Mweye mukala mulondile kunhendela
gehile, lakini Imulungu kagesa kutenda ganogile
ili wanhu wengi wawe wagima kamba vimona
sambi.
21 Avo, sikumudumbe, niye nowagwaa ndiya
hamoja na wanenu.” Avo kawahoza mizoyo na
kalonga nao vinogile.

Ifa ya Yusufu

22 Yusufu kagendelela kukala Misili hamoja na
wanhu wa lukolo lwa tatake. Yusufu kakala na
miyaka gana na longo.
23 Yusufu kamweda kuwona wana na wazukulu
wa mwanage Efulaimu. Vivija wana wa Makili
mwana wa Manase kawabokela mmahaza gake.
24 Abaho Yusufu kawalongela ndugu zake,
“Niye sambi nofa, lakini Imulungu kowezila tu

kuwataza. Kowalava mwiisi ino na kowagala mwiisi iyawalongele kowagwaa Abulahamu na Isaka na Yakobo.”
25 Abaho Yusufu kawatenda wana wa Izilaeli waiduwile, kalonga, “Imulungu yahawezila kuwataza, soleni mizege yangu kulawa hano.”
26 Avo, Yusufu kafa ako Misili, akuno mvele wa miyaka gana na longo. Na hewo walubaka dawa lukuli lwake ili sikulukole, walwika kudisanduku ako Misili.

Biblia Kikutu
The New Testament in Kutu

copyright © 2014 Pioneer Bible Translators

Language: Kutu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Word For The World

The New Testament in Kutu

This translation, published by Pioneer Bible Translators and The Word for the World, was published in 2014.
If you are interested in obtaining a printed copy, please contact www.pioneerbible.org.

NT: © 2014 Pioneer Bible Translators and The Word for the World; OT: © 2019 Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-05-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files dated 6 May 2025
b3548da5-0b1c-5f8f-89e7-2d3bc2f58102